

Alphen aan den Rijn:
**Nu duurzaam
investeren in
de toekomst!**

Overdrachtsdossier 2022-2026

Inhoudsopgave

1 Ambtelijke koers	5
Inleiding	6
Trends	7
En wat betekent dit nu...	9
Klimaatbestendige gemeente	10
Economisch vitale gemeente	12
Bestaanszekerheid als basis	14
Gelijke kansen bevorderen	16
Gezond leven in een gezonde leefomgeving	18
Democratische vernieuwing	20
Dienstverlening en werk in uitvoering	22
Tot slot	24
 2 Financieel perspectief	 25
 3 Factsheets	 37

Versie 1.0 – 10 februari 2021

1

Ambtelijke koers

Alphen aan den Rijn:

Nu duurzaam investeren in de toekomst!

Inleiding

Onze betrokkenheid bij de (lokale) samenleving bindt ons. Vanuit die betrokkenheid en gedrevenheid, maar vanuit verschillende rollen, staan we met elkaar voor Alphen aan den Rijn en haar inwoners.

Na de verkiezingen in maart breekt er weer een nieuwe bestuurlijke periode aan. Een periode met nieuwe bestuurlijke invalshoeken en lokale (her) overwegingen. Vanuit ambtelijk perspectief voelen wij ons, Ondersteunend aan dit politieke proces, verantwoordelijk voor:

- het schetsen van een helder beeld over de inhoudelijke vraagstukken die op ons als gemeente afkomen.
- de bestuurlijke aandacht en keuzes die dat vraagt.
- de continuïteit en consistentie van ons gemeentelijk beleid (op koers blijven).

In dit koersdocument zijn bovengenoemde vraagstukken uiteengezet en zijn verschillende dilemma's geschetst; zowel ten aanzien van de inhoudelijke koers als op het gebied van financiën en betaalbaarheid. We vragen nieuwe bestuurders langs deze lijnen hun ambities te formuleren en keuzes te maken. Voor een integrale duiding van het gehele financiële speelveld en de specifieke vraagstukken die daar spelen, verwijzen we naar het financieel perspectief. Het financieel perspectief maakt als eigenstandig product deel uit van het overdrachtdossier. Vervolgens realiseren we ons dat:

- er concrete, actuele dossiers zijn waar op dit moment hard aan gewerkt wordt welke richting de nieuwe bestuursperiode om snel handelen zullen vragen. Deze dossiers zullen we (evenals de terugblik op de top 10 van het huidige college) op een later moment richting verkiezingen, in de vorm van een separate factsheet, nog aanleveren;
- de in dit overdrachtdossier voorgestelde richting vraagt veelal om extra investeringen. Het financieel perspectief geeft (in)zicht in de financiële ruimte en knoppen waaraan je kunt draaien; in termen van dekking en betaalbaarheid. Vervolgens vinden we het belangrijk om komende weken ook na te denken over- en desgewenst voorstellen te kunnen doen voor, een zogenaamde 'stop-agenda'.

Tot slot denken we dat dit ambtelijk koersdocument behulpzaam kan zijn om enerzijds (extern) richting inwoners te laten zien hoe politieke ambities op hoofdlijnen verder hun invulling kunnen krijgen. Anderzijds richt het zich (intern) naar onze organisatie en vormt het straks (naast coalitieakkoord en collegeprogramma) de basis voor een integrale directie agenda.

Trends

De samenleving is continu in beweging, een veel gehoorde kreet, maar daarom niet minder waar. In dit complexe en steeds veranderende krachtenveld zijn diverse trends en ontwikkelingen te zien, waar we onverkort mee te maken hebben of krijgen. Deze onderstaande trends maken het noodzakelijk om echt anders naar de wereld te kijken.

Politiek:

Vertrouwen in de overheid neemt af, mondigheid inwoners neemt toe, fact free politics (populisme, polarisatie), decentralisaties sociaal domein (verantwoordelijkheden over inclusief de verantwoordelijkheid om het werk anders en meer samen te organiseren)

Economisch:

Druk op overheidsuitgaven, stijgende staatsschuld en overheden kampen blijvend met tekorten. De vraagstukken overstijgen de gemeentegrenzen, zijn soms mondiaal, maar ook grote steden zijn nadrukkelijker in the lead, waardoor vraagstukken ontstaan over rol van het (regionale) bestuur en democratische legitimatie. Daarnaast zien we lokaal een toenemende groei van circulaire economie.

Demografisch:

Bevolking neemt toe, aard en snelheid verschilt per regio, toenemende vergrijzing en ontgroening, inkomens- en vermogens verschillen. Samenstelling huishoudens verandert, stijging één-persoons huishoudens. Zorgvraag neemt toe en verandert.

Sociaal:

Inwoners verwachten meer van de overheid, maar willen minder bemoeienis. Relatie tussen overheid en burger is in transitie, participatie, ruimte voor het maatschappelijk initiatief en sociale innovatie. Zoektocht voor overheden naar balans tussen meebewegen en faciliteren en anderzijds bestuurlijke verantwoordelijkheid nemen.

Ecologisch:

Klimaat verandert, temperatuur stijgt, gevolgen voor milieu (planeet). De kwaliteit van leven en de directe leefomgeving komt steeds centraler te staan (mensen/ people). Mensen gaan al bewuster werken en leven, maar om klimaatdoelstellingen te kunnen halen en het milieu gezond te houden zijn milieumaatregelen via overheidsingrijpen, die iedereen op zeker moment gaat voelen, onontkoombaar.

Veiligheid:

Blijft prioriteit van de overheid. Dit heeft vooral te maken met het gevoel van subjectieve veiligheid van mensen, ook al is de objectieve veiligheid toegenomen (aantal misdaden is gedaald). Cybercriminaliteit neemt toe naar mate technologie en digitalisering groeit. Bij dit alles is er naast de overheid in toenemende mate een rol voor inwoners en private partijen weggelegd.

Technologisch:

Internet is niet meer weg te denken uit het dagelijks leven, toenemende mogelijkheden van big data, grotere invloed social media, nudging en robotisering. In toenemende mate zullen technologische ontwikkelingen bepalend zijn voor de wijze waarop maatschappelijke vraagstukken benaderd en gerealiseerd worden (ontsluiting en koppeling persoonsgegevens, beschikbaar en toegankelijk maken van overheidsinformatie via dashboards, informatiebeveiliging etc).

Innovatie:

Is niet meer exclusief voor bedrijfsleven maar doet steeds meer intrede ook in de publieke sector, accelerator, incubator, overheidslaboratoria en pilots.

Bovenstaande trends bepalen hoe de overheid, samen met inwoners en bedrijven en andere maatschappelijke organisaties, de grote vraagstukken in de samenleving te lijf gaat.

En wat betekent dit nu...

Landelijke opgaves die ook Alphen aan den Rijn raken zijn de groeiende sociale verschillen en de uitdagingen op het gebied van klimaat en duurzaamheid. Voor deze onderwerpen is het essentieel om de komende jaren stappen te ondernemen om lange termijn nadelen te voorkomen. Soms is er voor deze inhoudelijke opgaven direct rijks geld beschikbaar, soms (nog) niet. Als we vervolgens in ogenschouw nemen dat er ook grote opgaven liggen als het gaat om de toekomstbestendigheid van onze bedrijfsvoering en het continueren van onze toonaangevende dienstverlening, dan wordt al snel helder dat de taken voor onze organisatie steeds groter en complexer worden en dat we hier ook zelf in moeten willen blijven investeren. Het goede nieuws daarbij is: financieel gezien is de gemeente Alphen aan den Rijn gezond. De komende jaren dalen de structureel beschikbare middelen echter wel. Het meerjarenperspectief voor de nieuwe collegeperiode 2022-2026 sluit namelijk af met een uitermate mager structureel saldo. Met dit in het achterhoofd kan niet anders geconcludeerd worden dan dat het nieuwe college echte (financiële) keuzes zal moeten maken en in zal moeten zetten op de samenwerking in vitale coalities. Keuzes en coalities, waarvan het essentieel is deze niet alleen te enten op de inwoner en bedrijven anno 2022, maar vooral op de toekomstige generatie.

Bij de hierna te noemen vraagstukken schetsen we op hoofdlijnen wat er speelt en waar we nu staan, maar gaan we ook kort in op de dilemma's en de keuzes die er te maken zijn. Dilemma's betreffen soms ontwikkelingen waarop we beperkt invloed hebben, of waar verwachte effecten in de toekomst op korte termijn een handelingsperspectief nodig hebben. Dit kan soms om fundamentele of inhoudelijke afwegingen vragen, maar ook om creativiteit en lef. Daarbij zullen de financiële effecten zowel in positieve als in negatieve zin bepalend zijn voor de haalbaarheid van deze ambities. Ook de financiën staan namelijk onder druk. Autonome ontwikkelingen en een toegenomen hoeveelheid taken zorgen voor extra lasten die onontkoombaar en niet of nauwelijks beïnvloedbaar zijn. Bovendien zijn verschillende vraagstukken landelijk nog niet voldoende uitgewerkt om nu goed duidelijkheid een richting te kunnen geven aan gemeenten. Deze financiële onzekerheden leggen extra druk op het bestuurlijke proces en vragen om gerichte keuzes en dosering. Ze dwingen ons echter ook om met elkaar te kijken hoe we door slim te kiezen zaken kunnen verbinden, en/of anderen in staat stellen resultaten te behalen die aansluiten bij wat wij met elkaar willen bereiken.

Klimaatbestendige gemeente

Wat speelt er

De klimaatverandering vraagt om overheidsmaatregelen. Om voor de volgende generaties het veilig en gezond wonen, werken en recreëren mogelijk te maken, moeten we nu investeren in een leefbare toekomst. Klimaatbestendig worden vraagt om meer groen met hoge biodiversiteit, minimale hittestress, droge voeten, omgaan met bodemdaling en minimale CO2 uitstoot (energiebesparing, duurzame opwek en mobiliteit). Ook voor Alphen aan den Rijn is dit zeer actueel. We bouwen en reconstrueren voor de komende 30 jaar en langer. Elke kans die nu niet benut wordt, komt ten laste van de volgende generaties. Daarbij geldt ook dat elke beslissing die nu genomen wordt, een langdurig effect heeft voor de toekomst.

Zowel in beleidskaders als in de uitvoering, zoals projecten en werkprocessen, moeten deze aspecten als uitgangspunt worden genomen. Klimaatbestendig ontwikkelen, onderhouden en beheren is tevens essentieel om te bouwen aan onze profilering als groen - blauwe stad in de Randstad.

Waar staan we nu

We zien de energie rekeningen stijgen en de instabiliteit van de energie infrastructuur neemt toe. In beleidsdocumenten zoals de omgevingsvisie, het duurzaamheidsprogramma, de RES, de Transitievisie warmte en diverse convenanten, zijn de randvoorwaarden om te komen tot een klimaatbestendige gemeente opgenomen en omarmd. Ook in regionaal verband wordt gezocht naar vernieuwende oplossingen voor bijvoorbeeld bodemdaling en duurzame, grootschalige opwek. We hebben te maken met grote vraagstukken die in samenhang bekeken moeten worden, gezien de impact op het landschap, de ruimte, op de samenleving en op de persoonlijke omstandigheden van onze inwoners.

Bestuurlijke urgentie

Een vernieuwende aanpak, andere investeringsafwegingen, en zorgvuldige participatieprocessen zijn nodig. Samenwerking, lobby en externe financiering is essentieel. Door te kiezen, te investeren en te experimenteren, wordt het verschil gemaakt voor de leefbaarheid in de toekomst. Op de korte termijn is dit wellicht duurder, vraagt dit lef en bestuurlijke risico's, maar investeren nu is beter dan achteraf de schade te moeten herstellen. Elk besluit (beleid, gebiedsontwikkeling, projecten etc.) is een kans om klimaatbestendiger te worden. Werk vanaf het begin samen met ondernemers, inwoners, regiogemeenten, en onderwijs- en kennisinstellingen toe naar de benodigde besluitvorming (o.a. via ontwerpend onderzoek). Zorg dat je huiswerk vooraf op orde is: onderbouw proposities en laat data en feiten meer voor je spreken. Wees voorbereid op subsidiemogelijkheden en rijksmiddelen die beschikbaar komen en benut deze.

Dilemma's en keuzes

Inhoudelijk

De vraagstukken zijn groot en complex, en vragen om gebiedsspecifiek maatwerk. Samenwerking met anderen is noodzakelijk om tot oplossingen en keuzes te komen. Hoe zorgen we er nu voor dat eigen ambities gezien en gehoord worden in grotere verbanden, op regionale tafels en bij andere overheden. Dit vraagt een stevige positionering, maar ook slimmer opereren, de bereidheid tot concessies, tijd. Want er is meer vraag naar ruimte dan dan beschikbare ruimte. Maar tot hoe ver en waar ligt de grens? Waar moeten we zelf iets mee en waar kunnen anderen ons verder helpen?

Financieel

Het klimaatvraagstuk heeft ook landelijk aandacht. In het regeerakkoord is aangegeven dat hiervoor extra overheidsgelden beschikbaar komen. Met cofinanciering kunnen we deze beschikbaar komende gelden optimaal benutten, dit vraagt wel focus en investeringsbereidheid. Met beperkte extra inzet van eigen middelen kunnen we dan grotere slagen maken. De voorgestelde financiële koers bij dit vraagstuk is om de uitvoering leidend te laten zijn en de middelen structureel passend te maken.

Economisch vitale gemeente

Wat speelt er

Alphen aan den Rijn als economisch vitale gemeente biedt volop ruimte aan ondernemerschap in ons brede mkb en zorgt voor werkgelegenheid voor onze inwoners. Essentiële aspecten hierin zijn een goede bereikbaarheid, toekomstbestendige werklocaties, de beschikbaarheid van voldoende personeel, een duurzame energie-infrastructuur, volop recreatie & winkelvoorzieningen en voldoende woningaanbod voor personeel. Diverse grote maatschappelijke transitities (onder andere verduurzaming, structurele tekorten op de arbeidsmarkt, digitalisering, bodemdaling et cetera) doen een steeds groter beroep op het aanpassingsvermogen van zowel overheid als ondernemers. Verduurzaming van ons mkb en het bouwen aan een onderscheidend duurzaam economisch profiel gaat niet vanzelf. Circulair versnellen is complex. Zeker als mkb-gemeente waarbij de innovatiekracht gemiddeld is en de ruimte voor circulair ondernemerschap op de bedrijventerreinen schaars is.

Het is daarom van groot belang dat onze economie en ons mkb meebewegen met- en inspelen op deze maatschappelijke opgaven. Niet alleen als bedreiging maar ook als kans voor nieuwe businessmodellen voor ondernemers. Zo zorgen we voor een vitale economie met voldoende werkgelegenheid voor onze inwoners nu en op de lange termijn.

Waar staan we nu

Wie zelf niet kiest, wordt ook door anderen niet gekozen. De economische koers zal aangescherpt moeten worden. We zullen ons naar buiten toe steviger moeten gaan profileren als mkb-gemeente, die koploper wil zijn op het gebied van duurzaam & circulair ondernemen. En dit profiel vervolgens zichtbaar concreet vorm en inhoud geven. Deze keuze is vastgelegd in o.a. de recente Economische Agenda en Bedrijventerreinenstrategie en omarmd door onze economische partners. Zo liggen er volop economische kansen om een aantal belangrijke economische sectoren in onze gemeente (landbouw & sierteelt, de handel & logistiek en de bouwsector) actief in verbinding te brengen met onze duurzaamheidsopgaven en projecten/initiatieven (energietransitie, klimaatadaptatie & biodiversiteit en circulaire economie). Het verzilveren van deze kansen draagt bij aan vernieuwing en verduurzaming van onze economie.

Bestuurlijke urgentie

Zorg voor een duurzaam en circulair mkb-profiel. Dit biedt Alphen aan den Rijn economische potentie en maakt ons mkb klaar voor de toekomst. Denk ook na over hefboomen en de juiste randvoorwaarden, waaronder het bieden van ruimte op bedrijventerreinen, passende ondernemersdienstverlening, campusontwikkeling en het gericht aantrekken van bepaalde (grotere) bedrijven, die een impuls kunnen vormen voor de doorontwikkeling. Door een onderscheidend profiel te ontwikkelen kunnen we bedrijven, samenwerkingspartners en middelen aantrekken, die onze identiteit versterken. Ook draagt dit bij aan een sterke, duurzame economische ontwikkeling van de reeds gevestigde bedrijven in onze gemeente. Zo biedt dit bijvoorbeeld businesskansen voor bedrijven uit Greenport Boskoop. Het kiezen en staan voor een duurzaam, groen en innovatief profiel, helpt bij verdere stappen en oplossen van andere vraagstukken. Dit vraagt daadkracht en keuzes, maar biedt ook nieuwe kansen en zorgt voor regie op de ontwikkelkoers.

Dilemma's en keuzes

Inhoudelijk

Hoe verhoudt de schaarse ruimte aan bedrijventerreinen zich tot het bieden van voldoende (experimenter)ruimte voor circulaire bedrijvigheid met vaak een hogere milieuhindercategorie? Vanuit eigen profilering en keuzes moeten we inzetten op verdere vergroening en verduurzaming van onze bedrijventerreinen, winkelgebieden en vastgoed in samenwerking met gebruikers en eigenaren. Verder moeten we duurzame vormen van vervoer en logistiek naar stad en kernen stimuleren en zorgen voor een passend ondernemersklimaat dat duurzaam ondernemen in het bedrijfsleven faciliteert en stimuleert. Dit vraagt om een actieve rol als het gaat om samenwerking, netwerken ontwikkelen, kaderstelling en richting geven, zonder alles zelf te willen doen.

Financieel

Financiële impulsen kunnen altijd helpen, maar gemeentelijke investeringen hoeven niet altijd gevonden te worden in geld. Ze kunnen ook bestaan uit het faciliteren van- en ruimte bieden aan pilots, het bieden van netwerken, relatiemanagement met onze bedrijven en inzetten op een stevige samenwerking tussen arbeidsmarkt en onderwijs/kennisinstellingen, of andere partijen aantrekken die bereid zijn mede te investeren in het grotere geheel. De voorgestelde financiële koers is om op dit punt proactief te zijn, het tempo dat we willen lopen bepalend te laten zijn en de mogelijkheden te onderzoeken om met andere keuzes en aanpassingen in de systematiek, meer begrotingsruimte te creëren en zo het financiële kader op te rekken.

Bestaanszekerheid als basis

Wat speelt er

Zekerheid over werk, inkomen, wonen en veiligheid zijn het fundament van het bestaan. Bij het ontbreken hiervan verliezen inwoners door zorgen en/of stress de grip op hun leven.

De maatschappelijke gevolgen en kosten van bestaansonzekerheid zijn groot. Denk bijvoorbeeld aan het gemis van potentieel op de arbeidsmarkt, stijging van de schuldenlast, toename van dakloosheid, meer kleine criminaliteit, het vergroten van gezondheidsverschillen, intergenerationele armoede en maatschappelijke onvrede.

Voor de gemeente betekent dit een grotere inzet van schuldhelpverleners, participatiecoaches en inkomensconsulenten. Met de daarbij behorende toename van kosten voor meer maatschappelijke opvang, bijzondere bijstand en begeleiding van onze inwoners in het algemeen.

Waar staan we nu

Voor een deel van onze inwoners is bestaanszekerheid geen vanzelfsprekendheid. Zo ervaart 13% van de inwoners ouder dan 18 jaar moeite met financieel rondkomen, heeft 5% van alle inwoners risicovolle of problematische schulden en raken er ieder jaar 30-40 jongeren tussen de 18 en 27 jaar uit de Rijnstreek dak- en/of thuisloos.

In de afgelopen jaren hebben we al ingezet op het vergroten van bestaanszekerheid van kwetsbare inwoners. Met de actie-agenda Financieel Fit is ingezet op het voorkomen en vroegtijdig signaleren van financiële problemen, armoede en schulden. Als de geldende regels en/of het aanbod geen duurzame oplossing bieden, bieden we maatwerk. Ook zetten we in op voldoende en betaalbare woningen, met bijzondere aandacht voor kwetsbare inwoners.

Bestuurlijke urgentie

Om bestaanszekerheid van inwoners te garanderen op het gebied van inkomen, (vrijwilligers) werk, wonen, en vroeg-singalering van armoede en schulden, zullen onorthodoxe maatregelen nodig zijn. Denk bijvoorbeeld aan bijverdienen naast de bijstand of aan woningdelen. Dit vraagt verder kijken dan het uitvoeren van wet- en regelgeving en het aandurven om maatwerk te bieden om bestaanszekerheid te garanderen, waarbij een stelregel kan zijn: “We laten inwoners pas ‘los’ als zij inkomen, ‘werk’ en een dak boven hun hoofd hebben en hun bestaanszekerheid niet meer onder druk staat”.

Dilemma's en keuzes

Inhoudelijk

(Het is noodzakelijk om) de huidige aanpak van vraagstukken verder te verbreden naar bestaanszekerheid. Dit vraagt meer lef en durven experimenteren op het gebied van inkomen (bijvoorbeeld bouwdepot, kostendelersnorm), met andere woonoplossingen (omdat het woningaanbod niet toereikend is), op een andere manier naar werk kijken (bijvoorbeeld vrijwilligerswerk zien als een betekenisvolle bijdrage aan de maatschappij), en werkgevers stimuleren om sociaal te ondernemen. Hoe ver gaan we in het experimenteren en het bieden van maatwerk, waar schuurt dit met de wet- en regelgeving en zijn er mogelijkheden om hier passend mee om te gaan?

Financieel

Veel lasten van de uitvoering van beleid moeten met ingang van 2022, als gevolg van aangescherpt kader voor de verwerking van incidentele baten en lasten, gezien worden als structureel omdat aan de voorkant geen duidelijke of onvoorwaardelijke einddatum is vastgesteld. Voor dit vraagstuk speelt dat in belangrijke mate, want in de huidige situatie zijn de middelen voor preventie incidenteel begroot. Afhankelijk van de te maken beleidskeuzes zullen deze middelen structureel in de begroting opgenomen moeten worden, labels als pilots ten spijt. Bij dit vraagstuk speelt duurzaam begroten. De voorgestelde financiële koers is om op dit punt proactief te zijn en ervoor te zorgen dat bepaalde omzettingen duurzaam verankerd worden. Dit vraagt keuzes ten aanzien het financieel kader en de systematiek, om meer structurele ruimte te kunnen maken.

Gelijke kansen bevorderen

Via een gebiedsgerichte aanpak

Wat speelt er

De plek waar je wieg staat en het inkomen van je ouders, zijn mede bepalend voor je kansen in het leven. Verschillen die op de basisschool ontstaan, beïnvloeden daarna ook het opleidingsniveau, de baankansen en de hoogte van het inkomen. De kloof en tweedeling in inkomen en welvaart groeit. Ongelijke kansen en discriminatie ontstaan ook op andere gebieden zoals seksuele geaardheid, afkomst, geloof, lichamelijke of geestelijke beperking. Gelijke kansen bevorderen wil zeggen dat de kans op het volgen van onderwijs, het vinden van een baan, of het verkrijgen van bepaalde maatschappelijke, economische of politieke posities, niet afhankelijk zou moeten zijn van factoren die buiten iemand invloedssfeer vallen.

In, en tussen, een aantal wijken en buurten, is sprake van een ongezonde balans tussen draagkrachtige en zorgvragende bewoners. Als we daar niets aan doen, dan vergroten verschillen tussen buurten en wijken. De kloof tussen inwoners groeit en de aantrekkelijkheid van gebieden neemt af. Maatschappelijke gevolgen hiervan zijn niet alleen dat talent onbenut blijft, maar ook dat de stabiliteit van de samenleving onder druk staat en mogelijk maatschappelijke onrust ontstaat. De leefbaarheid in de wijken en dorpen verslechtert hierdoor. Maatwerk bieden aan inwoners in een gebied komt onder druk te staan.

Waar staan we nu

Kansenongelijkheid zien we terug in de feiten en cijfers van Alphen aan den Rijn. Zo zijn er een aantal kwetsbare gebieden met lage inkomens waar bijvoorbeeld gezondheidsverschillen vanaf de geboorte al groter zijn. Ook weten we dat ongeveer 75% van de inwoners in de bijstand geen startkwalificatie heeft en daardoor minder kansen heeft op de arbeidsmarkt. Hiernaast hebben bijna 25.000 inwoners van Alphen aan den Rijn te maken met een fysieke, psychische en/of verstandelijke beperking, waardoor zij problemen (kunnen) ervaren op alle terreinen van het leven.

In Alphen aan den Rijn zetten we stevig in op het onderwijsachterstandenbeleid, voor- en vroegschoolse educatie, kansrijke start en hebben we speciale aandacht voor jongeren en jongvolwassenen. Ook nieuwkomers hebben onze speciale aandacht. Met ons regenboogakkoord en Agenda Toegankelijk Alphen aan den Rijn zorgen we ervoor dat iedereen meetelt en mee kan doen. Afgelopen coalitieperiode is gestart met integraal en gebiedsgericht werken via onder andere Het Lokaal en fysieke wijkteams, waarbij de preventieagenda en wijkplannen leidend zijn. Op deze manier wordt de kansenongelijkheid aangepakt en ingezet op de verbetering van de leefbaarheid.

Bestuurlijke urgentie

Om gelijke kansen te bevorderen, moet je ongelijk investeren. Diversiteit van gebieden en buurten vraagt om specifieke aandacht en investeren per gebied. Niet overal is dezelfde inzet nodig. Dit vraagt om kiezen voor een langdurig intensieve gebiedsgerichte en doelgerichte aanpak, waarbij de middelen resultaatgericht worden ingezet. Hierbij gaat het onder andere om veiligheid, gezondheid, fysieke leefomgeving, duurzaamheid, inkomen en wonen. Daarnaast is de kwaliteit van onderwijs in alle wijken een punt van aandacht.

Dilemma's en keuzes

Inhoudelijk

Blijven investeren in bestaande trajecten en aanpakken en extra inzetten op nieuwe projecten. Aanvullend daarop kiezen voor ongelijk, langdurig en preventief investeren in de ontwikkeling van specifieke groepen inwoners die nu geen gelijke kansen krijgen en in specifieke buurten en wijken. Ongelijk investeren vraagt overtuiging en stevigheid op de boodschap naar inwoners en bereidheid hiervoor te gaan staan.

Financieel

Met het rijk zijn in de hervormingsagenda afspraken gemaakt over een structureel financieel kader en (extra) rijksmiddelen in de toekomst. Deze hervormingsagenda vraagt tegelijkertijd meer (structurele) inzet op preventiemaatregelen. Dit wringt met de huidige tijdelijke (en daarmee aflopende) inzet en versnelling via de Bundel Preventie, want de extra rijksmiddelen zullen niet toereikend zijn. De betaalbaarheid van de jeugdzorg staat daardoor weer onder druk en gezien de beperkte begrotingsruimte, zeker in structurele zin, zal in het algemeen belang ook gezocht moeten worden naar extra middelen. Hierbij zullen we ook de discussie over lastenverhoging niet uit de weg moeten gaan.

Gezond leven in een gezonde leefomgeving

Wat speelt er

Gezondheid en welzijn is ons grootste bezit. Gezondheid gaat over het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. Een gezonde en passende leef- en woonomgeving is hierbij onmisbaar. Een gezonde leefomgeving is groen, waterrijk en zorgt voor een goed klimaat in onze kernen. Gezondheid en een gezonde leefomgeving kan alleen worden bereikt door een integrale benadering van de leefomgeving: ontmoeten, bewegen, groen, water, wonen etc.

Zonder investeringen in een gezonde leefomgeving neemt de aantrekkelijkheid van wonen en werken in Alphen aan den Rijn af. De ambitie van Alphen aan den Rijn als groen-blauwe stad in de Randstad raakt hiermee buiten bereik.

Daarnaast zullen we preventief moeten blijven investeren in gezondheid en welzijn van onze inwoners, om ervoor te zorgen dat de bestaande gezondheidsverschillen niet toenemen, evenals de gezondheidsrisico's en daarmee de zorgkosten.

Waar staan we nu

Als we kijken naar de cijfers, dan zien we dat 47% van de volwassenen aangeeft eenzaam te zijn (landelijk gemiddelde 46.6%) en dat 20% van onze inwoners veel of heel veel stress ervaart. De uitdaging ligt wellicht nog veel meer in de mentale gezondheid van onze inwoners dan in de fysieke gezondheid.

In de afgelopen jaren hebben we dan ook ingezet op het denken vanuit positieve gezondheid en hebben we een sterke verbinding tussen het sociale- en het medische domein gerealiseerd. Dit hebben we o.a. gedaan met Welzijn op Recept en door stevig in te zetten op sport en een gezonde levensstijl. Hiernaast is ingezet op het verbinden van het fysieke en het sociale domein. Zo heeft de fysieke leefomgeving als ruimte om te ontmoeten een belangrijke plek gekregen in de omgevingsvisie.

Bestuurlijke urgentie

Neem gezondheid en gezonde leefomgeving als uitgangspunt en leidraad bij het ontwerpen en inrichten van wijken en buurten om Alphen aan den Rijn langdurig aantrekkelijk en gezond te houden. Benut data om de woon- en zorgbehoefte en het aanbod hierin op elkaar af te stemmen.

Dilemma's en keuzes

Inhoudelijk

Het stimuleren van gezonde leefstijl en gezonde voeding als preventiemiddelen, vraagt keuzes ten aanzien van het versterken van de sociale kant maar ook bij het creëren van ruimte voor groen, water, beweging en plekken om te ontmoeten. Een bredere focus en integrale blik op onze woon- en leefomgeving, zal bij het ontwikkelen van wijk- en omgevingsplannen om andere accenten vragen. Hoe gaan we de diverse inrichtingsvraagstukken ten aanzien van het fysieke domein effectief combineren met wensen en eisen vanuit het sociale perspectief?

Financieel

Er ligt een uitdaging om in eerste instantie binnen bestaande middelen gericht keuzes te maken die ondersteunend zijn aan dit vraagstuk. Bij investeringen in de fysieke leefomgeving is er in algemene zin sprake van aanzienlijke prijsstijgingen. Dit legt een zwaarder beslag op middelen. Om het onderhoud en de inrichting van de fysieke leefomgeving volgens planning te kunnen blijven uitvoeren, zal meebewogen moeten worden met de prijsstijgingen. De voorgestelde financiële koers is om bij prijsstijgingen te bekijken in hoeverre de verhoging van de algemene uitkering (als gevolg van een hoger acres) specifiek aangewend kan worden voor die onderdelen waar sprake is van hogere lasten als gevolg van prijsstijgingen.

Democratische vernieuwing

Ontwikkeling naar een meer netwerkende en participerende overheid

Wat speelt er

In de samenleving is het niet meer vanzelfsprekend dat de overheid het initiatief neemt bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. De mondigheid van inwoners en het organiserend vermogen in de samenleving is toegenomen, waardoor inwoners niet meer zo maar de overheid vertrouwen en volgen, en vaker zelf het heft in handen nemen als het gaat om de leefomgeving. Dit vraagt om doorontwikkeling in de rolverdeling tussen overheid en samenleving waarbij de overheid zich meer en meer ontwikkelt naar 'zorgen dat' in plaats van 'zorgen voor' en naar 'ja, mits' in plaats van 'nee, tenzij'. Hierbij gaan inwoners, ondernemers, gemeentebestuur en medewerkers met elkaar in gesprek bij het mogelijk maken of beter maken van elkaars initiatieven.

Waar staan we nu

Er zijn verschillende pilots voor democratische vernieuwing opgestart. Daarnaast zijn met 15 georganiseerde bewonersorganisaties samenwerkingsovereenkomsten gesloten. Ook is via wijkplannen samengewerkt aan de opgaven in de gebieden. Eind 2021 is een participatiekader vastgesteld, wat nu als leidraad geldt voor de samenwerking tussen de gemeente en de inwoners en organisaties.

Bestuurlijke urgentie

Niet alle onderwerpen lenen zich voor participatie. Duidelijkheid aan de voorkant per vraagstuk of onderwerp, over de gemeentelijke rol in de samenwerkingsketen, over de mate van de participatie en over wat wel of niet centraal/ decentraal gedaan kan worden. Deze duidelijkheid is nodig om, door gebiedsgericht werken, te bouwen aan duurzame relaties tussen overheid, inwoners en ondernemers en om gezamenlijk te komen tot resultaat.

Op deze manier kan aansluiting gezocht worden bij een behoefte, kennis en kunde van de samenleving, vergroten we de zeggenschap en gezamenlijk gevoeld eigenaarschap door inwoners. We kunnen daarmee ook draagvlak voor beleid vergroten even als de democratische legitimiteit. De overheid wordt een betrouwbare partner waarmee de eventuele kloof tussen overheid en inwoners wordt verkleind.

Zonder goed verwachtingsmanagement, organiseren we onze eigen teleurstelling, zowel aan de kant van inwoners als bij de gemeente zelf. Zorg voor helderheid over de mate waarin participatie wenselijk is en waar niet. Als bij participatietrajecten vervolgens kaders meegegeven worden, vraagt het daarna ook loslaten en het vertrouwen neerleggen bij de inwoners. Tenslotte, toegankelijk en benaderbaar zijn als overheid, vraagt open staan voor het gesprek maar soms ook het nemen van bestuurlijke verantwoordelijkheid en koers houden.

Dilemma's en keuzes

Inhoudelijk

Randvoorwaardelijk bij de diverse participatievraagstukken blijft: duidelijkheid voor inwoners, organisaties en partners over wanneer ze wel en niet aan zet zijn. Voor vraagstukken die raken aan de directe leefomgeving van inwoners, kan participatie goed werken. Dit kan zelfs gaan over het overdragen van verantwoordelijkheden, daar waar dit gewenst is. Maar andere, grotere en complexere vraagstukken vragen veelal het nemen van bestuurlijke verantwoordelijkheid.

Financieel

Het loslaten en vertrouwen neerleggen bij inwoners, vraagt tijd en heldere afspraken over het overdragen van taken en eventueel de daarmee samenhangende budgetten. De voorgestelde financiële koers is om het bestaande financiële kader voor de komende vier jaar bepalend te laten zijn.

Dienstverlening en werk in uitvoering

Basis op orde als randvoorwaarde

Wat speelt er

Vanuit het stadhuis, gemeentewerf, het ecopark en in de gebieden wordt een breed scala aan producten en diensten geleverd. In toenemende mate zijn technologische ontwikkelingen en vernieuwingen bepalend voor hoe vraagstukken in de samenleving opgepakt en benaderd worden. De vraagstukken op het bordje van de gemeente veranderen en worden steeds complexer. Er worden hogere eisen gesteld aan de gemeentelijke dienstverlening en de organisatie en steeds meer (al dan niet) wettelijke zaken vragen om continue aanpassing van dienstverlening om aan de hogere eisen te kunnen blijven voldoen. Corona heeft laten zien hoe afhankelijk we zijn van technologie, ook om dienstverlening aan inwoners en bedrijven te kunnen continueren. Daarnaast is investeren in data gestuurd werken cruciaal voor uitvoering, beleid en bestuurlijke vraagstukken. Met het toegenomen gebruik van data worden ook aanpalende vraagstukken en wettelijke eisen zichtbaar met betrekking tot veiligheid, privacy, opvraagbaarheid et cetera. Omdat de gemeentelijke overheid zich meer naar de preventieve en faciliterende voorkant begeeft, wordt er ook steeds nadrukkelijker appèl gedaan op de politiek bestuurlijke sensitiviteit bij de organisatie en een beter gevoel voor wat er buiten speelt.

Waar staan we nu

Alphen aan den Rijn is financieel gezond. Dat willen we natuurlijk ook blijven. Maar wat vandaag nog goed of voldoende is, wordt onvoldoende als we niet blijven investeren en vernieuwen. Investeren we daarbij proactief of wachten we totdat iets vastloopt? De afgelopen twee jaar is de dienstverlening gericht geweest op het kunnen blijven leveren van de vitale producten en diensten en is de verdere doorontwikkeling op het tweede plan gekomen. Dit geldt ook voor de bedrijfsvoering en de manier waarop de planning en control ingeregeld is. Nieuwe samenwerkingsvormen vragen ook aanvullende instrumenten. Denk bijvoorbeeld aan een maatschappelijke AEX index.

Maar de wereld draait door en als we nu niets doen, dan hebben we straks niet de juiste mensen en systemen om alle ambities en vraagstukken die op ons afkomen het hoofd te bieden. En lopen we risico's dat we op meerdere terreinen niet kunnen voldoen aan de wettelijke eisen die gesteld worden. Investeren in bedrijfsvoering gaat om investeren in het blijvend kunnen leveren van toonaangevende dienstverlening aan inwoners, bedrijven en bestuur. Het gaat om investeren om op orde te blijven met alle nieuwe eisen en wensen die daaraan gesteld worden en verbeteringen door te voeren met proces en planmatig werken. We zullen juist nu, met een krappe arbeidsmarkt en de nodige uitstroom vanwege het bereiken van pensioengerechtigde leeftijd, goed moeten kijken naar kwaliteit en kwantiteit van het personeel, om continuïteit te kunnen bieden en ambities waar te kunnen maken.

Bestuurlijke urgentie

Bedrijfsvoering is altijd ter ondersteuning van het primaire proces. Goede bedrijfsvoering is niet het sluitstuk maar een cruciale randvoorwaarde vooraf.

Investeren in deze basis is noodzaak om dienstverlening te kunnen blijven leveren voor inwoners en te voldoen aan wettelijke eisen. Zowel in mensen als de ontwikkeling en beheer van systemen.

Dilemma's en keuzes

Inhoudelijk

Het slim investeren in mensen en systemen zorgt voor mogelijkheden om te digitaliseren en daarmee capaciteit vrij te spelen voor maatwerkvraagstukken die een menselijke afweging vragen. De kost gaat hier voor de baat uit. Als we dat niet doen, zal het kwaliteitsniveau van de ambtelijke organisatie neerwaarts bijgesteld worden, met als bijkomend risico dat we niet kunnen (blijven) voldoen aan wettelijke eisen.

Financieel

Nu investeren in mensen, middelen en systemen kost geld, maar zorgt voor een toekomstbestendige en robuuste organisatie, die past bij deze tijd. Er zijn nu investeringen nodig om risico's met mogelijk grote (financiële) impact te voorkomen. De voorgestelde financiële koers is om te investeren zodat er een toekomstbestendige organisatie komt die gesteld staat voor huidige en nieuwe opgaven, de toonaangevende dienstverlening kan blijven leveren en kan blijven voldoen aan de (toenemende) wet- en regelgeving.

Tot slot

De organisatie is zich er van bewust dat verdere uitleg en nadere duiding nodig is, voordat er richtingen gekozen kunnen worden of knopen kunnen worden doorgehakt. De directie staat, namens de organisatie, klaar om in gesprek te gaan over de geschetste vraagstukken en één en ander te voorzien van nadere tekst en uitleg.

Daarnaast zijn als bijlage bij dit dossier, factsheets opgenomen die op diverse deelterreinen een meer uitgewerkt en gedetailleerd beeld geven van stand van zaken en ontwikkelingen die spelen.

Vraagstukken	Contactpersoon	E-mailadres
Klimaatbestendige gemeente	Irma Wooning	iwooning@alphenaaandenrijn.nl
Economisch vitale gemeente	Irma Wooning	iwooning@alphenaaandenrijn.nl
Bestaanszekerheid als basis	Sascha Ruster	sruster@alphenaaandenrijn.nl
Gelijke kansen bevorderen in het gebied	Sascha Ruster	sruster@alphenaaandenrijn.nl
	Mariska de Graaff	mdegraaff@alphenaaandenrijn.nl
Gezondleven in een gezonde leefomgeving	Sascha Ruster	sruster@alphenaaandenrijn.nl
	Irma Wooning	iwooning@alphenaaandenrijn.nl
Democratische vernieuwing: Ontwikkeling naar een meer netwerkende en participerende overheid	Mariska de Graaff	mdegraaff@alphenaaandenrijn.nl
Werk in uitvoering, basis op orde als randvoorwaarde	Marja Spreij	mspreij@alphenaaandenrijn.nl
	Mariska de Graaf	mdegraaff@alphenaaandenrijn.nl

2

Financieel perspectief

Aanleiding

In uw raadscommissie van 16 september 2021 vroeg u bij de bespreking van de Septemberbrief 2021 het college om 'los van de begroting in het najaar of vroege voorjaar met een document te komen over hoe de gemeente er financieel voor staat'.

Met dit document wordt het financiële beeld geschetst, met als vertrekpunt de op 28 oktober 2021 door de raad vastgestelde begroting 2022. In de begroting zijn de ontwikkelingen evenals de ontwikkelingen uit de Decemberbrief 2020, de Februaribrief 2021, de Kadernota 2022 meegenomen.

Financieel beeld

In dit kader heeft de gemeente in beeld gebracht hoe onze gemeente er financieel voor staat, ook met het oog op de nieuwe coalitieperiode 2022-2026. Op hoofdlijnen ontstaat het volgende beeld.

Gezien de recente ontwikkelingen ziet de gemeente ten opzichte van de Begroting 2022 aanzienlijk meer structurele ruimte in de begroting ontstaan. Daarentegen is deze ontstane ruimte slechts tijdelijk. Door de onzekerheden in de financiering vanuit het Rijk in 2026 ontstaat een matig positief structureel saldo van circa € 1,8 miljoen. Tegelijkertijd heeft de gemeente te maken met een groot aantal ontwikkelingen binnen de begrotingsprogramma's, die ook een beslag leggen op de structurele begrotingsruimte. Het nieuwe college zal in gesprek moeten over de rol die zij

Tabel 1. Huidige begroting 2022-2025 en ontwikkelingen met invloed.

Deelprogramma	Thema	Nummer	Mutatie financiële positie
P6	Startsaldo	1A	Begroting 2022: Totaal
		1B	waarvan: Gemeentefonds
		1C	waarvan: Saldo
		1D	Septembercirculaire 2021
		1E	Najaarsnota 2021
		1F	Overige besluitvorming
	Regeerakkoord	1G	Jeugdhulp
		1H	Accres GF
		1I	Opschalingskorting
	Herverdeling	1J	Herverdeling GF
	Indexatie	1K	CAO 2021-2022
		1L	OZB
		1M	Bijdragen GR-en
	Totaal	1C - 1M	

Bedragen in miljoenen euro's

moet en wenst te vervullen bij deze ontwikkelingen. Uiteindelijk is het aan hen om de vraag te beantwoorden: welk structureel beleid wordt gehanteerd, om goed om te gaan met de beperkte beschikbare structurele middelen.

In dit financieel perspectief gaan wij dieper in op dit beeld en laten wij u zien hoe wij tot dit beeld zijn gekomen. De volgende onderdelen komen daarbij aan bod:

- De verwachte begrotingsruimte (deel 1).
- De belangrijkste ontwikkelingen binnen de begrotingsprogramma's (deel 2).
- De overwegingen om meer begrotingsruimte in de periode 2022 tot en met 2026 te krijgen (grijze kaders in deel 2).
- Een samenvattend beeld van de verwachte financiële positie van onze gemeente in de aankomende collegeperiode 2022-2026 (deel 3).

1-De verwachte begrotingsruimte

De ontwikkelingen van de gemeentefinanciën zijn onzeker. De ontwikkelingen ná de vaststelling van de begroting 2022 op 28 oktober 2021 zijn zo goed mogelijk in kaart gebracht, maar de inventarisatie is niet uitputtend. In onderstaande tabel is de huidige begroting 2022-2025 (1A, 1B, 1C) opgenomen. Vervolgens is inzichtelijk gemaakt welke ontwikkelingen (1D t/m 1M) van invloed zijn op de ramingen van het Gemeentefonds en daarmee de stand van de algemene middelen:

	2022		2023		2024		2025		2026	
	INC	STR	INC	STR	INC	STR	INC	STR	INC	STR
	20,6	351,6	8,3	346,1	5,0	336,2	-0,2	345,0	-0,2	345,0
	0,0	189,9	0,0	190,0	0,0	192,9	0,0	197,6	0,0	197,6
	-8,2	0,1	-5,6	-1,1	-4,9	-1,8	0,2	0,8	0,2	0,8
	0,0	2,3	0,0	1,0	0,0	1,7	0,0	2,3	0,0	6,6
	0,0	0,0	0,0	-0,7	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0
	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	0,0	0,0	0,0	1,9	0,0	1,2	0,0	-1,2	0,0	-3,5
	0,0	3,5	0,0	5,1	0,0	9,3	0,0	10,5	0,0	4,8
	0,0	0,1	0,0	2,4	0,0	3,3	0,0	4,1	0,0	0,0
	0,0	0,0	0,0	-1,7	0,0	-3,3	0,0	-4,5	0,0	-4,6
	0,0	-1,9	0,0	-0,1	0,0	0,4	0,0	1,6	0,0	-0,3
	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	-0,1	0,0	-0,1	0,0	0,3
	0,0	0,0	0,0	-0,6	0,0	-0,9	0,0	-1,5	0,0	-2,3
	-8,2	4,0	-5,6	6,0	-4,9	10,3	0,2	11,9	0,2	1,8

De belangrijkste ontwikkelingen worden hieronder toegelicht:

- **Jeugdhulp (1G)**
De door de Arbitrage afgedwongen tegemoetkoming van het Rijk voor de kosten in de jeugdhulp kan nu volledig worden geraamd. Tegelijkertijd wordt rekening gehouden met een taakstelling op de extra middelen. In het Regeerakkoord Rutte IV is vanaf 2025 een taakstelling voor de jeugdhulp aangekondigd van € 500 miljoen structureel.
- **Accres Gemeentefonds (1H)**
Het Regeerakkoord Rutte IV leidt tot uitzetting van de begroting van het Rijk. Door de trap-op-trap-af systematiek beweegt het Gemeentefonds mee met deze uitzetting. De gemeente raamt het verwachte aandeel van onze gemeente in de accresstijging. In de laatste jaarschrijf is het accres gefixeerd. Dit met het oog op de uitwerking van plannen, die de komende periode door BZK worden opgesteld om de financiering van gemeenten vanaf 2026 meer stabiel te laten verlopen.
- **Opschalingskorting (1I)**
De gemeente schrapte de ingroei van de opschalingskorting (een korting omdat gemeenten meer zouden gaan fuseren). Het Regeerakkoord Rutte IV bevriest de opschalingskorting in de jaren 2022 tot en met 2025. Het is onzeker hoe de periode na 2025 eruit komt te zien, mede omdat het Rijk de komende jaren aan een nieuwe financieringssysteem voor gemeenten werkt.
- **Herverdeling Gemeentefonds (1G)**
Het Ministerie van BZK werkt aan de herziening van de verdelingssystematiek van het Gemeentefonds. Afgelopen jaar zijn drie updates van een herverdelingsvoorstel verschenen. Het verwachte herverdeeleffect voor onze gemeente veranderde in deze versies van circa € 4 miljoen positief naar circa ruim € 4 miljoen structureel negatief. De gemeente raamt het verwachte effect van deze herverdeling.
- **Indexatie (1K, 1L en 1M)**
Een deel van het toekomstige accres van het Gemeentefonds bestaat uit compensatie voor toekomstige loon- en prijsstijgingen. De loonstijgingen conform de nieuwe CAO 2021-2022 van 3 november 2021 worden meegenomen in de ramingen van de personeelskosten. Daarnaast worden in de ramingen van de OZB-baten vanaf nu rekening gehouden met de meest recente indexcijfers van het CPB voor 2022 tot en met 2026. Ook de ramingen voor de bijdragen aan de Gemeenschappelijke regelingen, waaronder de GR BVO R&B, zijn geactualiseerd.

2-Ontwikkelingen begrotingsprogramma's

De financieringspositie en weerstandsvermogen van onze gemeente zijn op dit moment zeer gezond. De solvabiliteit en netto schuldquote liggen onder de (gemaximeerde) norm van de raad. De weerstandsratio blijft alle jaren ruimschoots boven de door de raad gestelde (minimum) norm. De solide financiële positie van de gemeente wordt behouden door een stringent begrotingsbeleid. Het stringent begrotingsbeleid bestaat uit de volgende spelregels:

- Nieuwe structurele lasten nemen we alleen op in de begroting als deze gedekt worden door beschikbare structurele baten.
- Nieuwe lasten zonder eigen dekking nemen we alleen op als deze voldoen aan het "3xO-criterium" (onvermijdelijk, onuitstelbaar en onvoorzien).
- We investeren alleen in nieuwe activa als voor de met het actief samenhangende structurele onderhouds- en beheerlasten ook structurele dekking beschikbaar is.
- Onderbesteding op investeringskredieten vloeit terug naar de algemene middelen.

- Voor tegenvallers binnen een begrotingsprogramma wordt in eerste instantie dekking gezocht binnen hetzelfde begrotingsprogramma.

Binnen de begrotingsprogramma's zijn verschillende terugkerende patronen of herkenbare trends te zien. Deze trends lopen dwars door de diverse begrotingsprogramma's heen. We hebben deze als volgt benoemd en gaan hierna verder op deze ontwikkelingen en de daarmee samenhangende vraagstukken in:

- Prijsstijgingen.
- Gezamenlijk uitvoering van Rijksbeleid.
- Duurzaam begroten.
- Toekomstbestendige organisatie.
- Financieel beleid.

Wanneer we alle ontwikkelingen overzien, kunnen we stellen dat de hoofdlijnen van het stringent begrotingsbeleid overeind kunnen blijven. De juiste accenten om ook tot een meer duurzame begrotingssystematiek te kunnen komen, zijn aanwezig. Echter, de spelregel om tegenvallers in beginsel binnen begrotingsprogramma te dekken, lijkt gezien al het voorgaande niet meer haalbaar. Een andere set aan spelregels voor het omgaan met tegenvallers is nodig. Het is belangrijk om de komende bestuursperiode opnieuw afspraken te maken over het financiële kader. Een goed financieel kader biedt stabiliteit en voorspelbaarheid voor meerdere jaren en voorkomt dat ad hoc maatregelen genomen dienen te worden.

2a-Prijsstijgingen

Volgens de huidige begrotingssystematiek worden alleen de budgetten voor personeelskosten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen automatisch gecompenseerd voor verwachte loon- en prijsstijgingen. De overige budgetten worden pas aangepast, als bij de kadernota blijkt dat dat nodig is. Prijsstijgingen komen nu als zelfstandige mutatie sporadisch naar voren bij kadernota-afwegingen. Dat wil niet zeggen dat bij de overige budgetten prijsstijgingen geen rol spelen. Ook zij hebben te maken met aanhoudende en/of hogere inflatie. Bijvoorbeeld:

- We zien bovengemiddelde prijsstijgingen voor groenbeheer, energielasten en regulier onderhoud wegen. De gevolgen van prijsstijgingen blijken normaliter bij de 4-jaarlijkse actualisatie van de onderhoudsplannen. Bij deze actualisaties zijn nog keuzes mogelijk ten aanzien van kwaliteit, programmering en/of uitvoerbaarheid om bij prijsstijgingen toch budgetoverschrijdingen te beperken.
- Binnen het sociaal domein zien we deze problematiek ook. De gevolgen van prijsstijgingen wordt pas actueel op het moment dat contracten opnieuw afgesloten worden of afspraken met contractpartners herzien worden. Binnen het sociaal domein zijn veel contracten recentelijk afgesloten/verlengd.
- Subsidies worden niet geïndexeerd, terwijl bovengemiddelde prijsstijgingen bij achterliggende partijen van invloed kunnen zijn op de activiteiten van de subsidiepartners en de continuïteit van de voorzieningen (voor kunst en cultuur).

Naast de hierboven expliciet gemelde ontwikkelingen, worden over de hele linie verwacht dat een hoge inflatie gevolgen zal hebben. In specifieke sectoren zijn de prijsstijgingen zelfs exorbitant, door schaarste aan menskracht, grondstoffen en materialen. De verwachting is dat deze prijsstijgingen langer zullen aanhouden en prijzen pas op z'n vroegst op middellange termijn zullen terugkeren naar normale niveaus.

Overwegingen prijsstijgingen

Overwogen kan worden om in de aankomende collegeperiode een deel van het accres van het Gemeentefonds bij de kadernota aan te wenden ter dekking van de compensatie van prijsstijgingen bij de budgetten (die nu nog niet geïndexeerd worden). Een voorwaarde is dan wel dat eerste gekeken wordt of prijsstijgingen binnen het eigen budget kunnen worden opgevangen.

Regelknop

Alleen personeelskosten
toekennen en budgetten
GR indexeren.

Alle prijsstijgingen toekennen.

2b-Gezamenlijk uitvoering van Rijksbeleid

Een deel van het gemeentelijk takenpakket bestaat uit taken die we samen met het Rijk uitvoeren. Dit zijn activiteiten waarvan de rijksoverheid wettelijk heeft geregeld dat deze door gemeenten moeten worden uitgevoerd. Volgens de huidige begrotingssystematiek moet de gemeente haar uitvoeringskosten in beginsel kunnen dekken met de middelen die we vanuit het Rijk krijgen voor de uitvoering van deze taken. Afhankelijk van de taakuitvoering kan de gemeente echter genoodzaakt zijn de rijksmiddelen aan te vullen met gemeentelijke middelen. Op het vlak van jeugdhulp en duurzaamheid is dit aan de orde zijn.

Jeugdhulp

De gemeente sorteert voor op een jeugdstelsel dat betaald kan worden met de beschikbare rijksmiddelen.

Bij de decentralisatie waren de middelen vanuit het rijk niet toereikend voor de uitvoering van de jeugdzorgtaken en daardoor is een aanspraak gedaan op aanvullende, gemeentelijke middelen. De door de Arbitrage afgedwongen tegemoetkoming van het Rijk voor de tekorten, landt in de algemene Dekkingsmiddelen. Met het rijk zijn in de hervormingsagenda afspraken gemaakt over een structureel financieel kader en (extra) rijksmiddelen in de toekomst. Deze hervormingsagenda vraagt tegelijkertijd meer (structurele) inzet op preventiemaatregelen, wat wringt met de huidige tijdelijke (en daarmee aflopende) inzet en versnelling via de Bundel Preventie. De betaalbaarheid van de jeugdzorg staat daardoor weer onder druk en de gemeentelijke sturingsmogelijkheden zijn uitermate beperkt. Op het vlak van de jeugdzorg dreigt de gemeente vast te lopen, wanneer wordt vastgehouden aan het uitgangspunt dat tekorten (in eerste instantie) moeten worden opgelost binnen eigen begrotingsprogramma.

Duurzaamheidsprogramma

De invulling en uitvoering van de taken op het vlak van duurzaamheid passen bij het beschikbare financiële kader van het Rijk. In het Regeerakkoord zijn extra middelen voor de uitvoeringskosten van medeoverheden voor klimaat, ontsluiten nieuwbouwwoningen en stikstof opgenomen. Het Rijk kiest ervoor deze te verstrekken via een specifieke uitkering. In 2021 heeft de raad het Duurzaamheidsprogramma 2021-2030 vastgesteld. Voor nu kunnen we aannemen dat de structurele lasten van het Duurzaamheidsprogramma 2021-2030 volledig vanuit deze extra

rijksmiddelen gedekt kunnen worden. Naar verwachting bieden de rijksmiddelen ook de mogelijkheid om het bestaande duurzaamheidsprogramma uit te breiden.

Overwegingen gezamenlijk uitvoering van Rijksbeleid

De huidige begrotingssystematiek waarin de specifieke middelen die we vanuit het Rijk krijgen voor de uitvoering van deze taken in beginsel kaderstellend worden ingezet, kan gehandhaafd blijven. De passendheid van de rijksmiddelen bij de uitvoeringskosten bij de gemeente, bepaalt de sturingsruimte van de gemeente. De rijksmiddelen voor duurzaamheid lijken minimaal toereikend en geven de mogelijkheid om het bestaande duurzaamheidsprogramma uit te breiden. Dit ligt anders bij de jeugdhulp. De houdbaarheid van de jeugdhulpkosten staat nog steeds onder druk.

Regelknop

Beschikbare middelen zijn leidend, uitvoering passend maken binnen beschikbare budget.

Uitvoering is leidend, middelen passend maken.

2c-Duurzaam begroten

De begrotingssystematiek van duurzaam begroten is belangrijk, omdat veel beslissingen met financiële gevolgen de basis vormen voor vervolgbeslissingen met financiële gevolgen. Met 'duurzaam begroten' wil de gemeente rekening houden met de mate waarin bij een initiële beslissing met financiële gevolgen al rekening is gehouden met de (structurele) financiële gevolgen die rechtstreeks zullen voortvloeien uit dit eerder genomen besluit.

Met ingang van 2022 is sprake van een aangescherpt kader voor de verwerking van incidentele baten en lasten. In dit kader zijn onderhoudslasten van kapitaalgoederen per definitie structureel, ongeacht of je hiervoor alleen incidentele middelen ter dekking voor beschikbaar hebt. Ditzelfde geldt voor de lasten van de uitvoering van beleid, waarvoor aan de voorkant geen duidelijke en onvoorwaardelijke einddatum bestaat. Deze zijn ook per definitie structureel, labels als 'pilot' of 'versnellingsbudget' ten spijt.

Achterstanden

De gemeente heeft te maken met beslissingen die genomen zijn, in de tijd dat nog geen sprake was van duurzaam begroten of het aangescherpte kader. Ook kan de gemeente te maken krijgen met voortschrijdend inzicht, als het gevolg van het open einde karakter van regelingen, omdat er enige tijd overheen kan gaan voordat er een volledig uitgewerkt plan en besluit kan liggen of omdat zaken eerder niet volledig/integraal in beeld waren. Bijvoorbeeld:

- De taakstelling op de uitvoering van de BUIG (uit: Kadernota 2017) blijkt bij nader inzien niet uitvoerbaar binnen het bestaand beleid. Bij het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen blijkt de instandhoudingsopgave op openbare verlichting en bruggen nog niet structureel te zijn verwerkt in de begroting.

- Bij de voorgenomen (voorbereidende) investeringen in de Noordrand en Gnephoek en voor het MIPWI en Beter Bereikbaar Gouwe moet nog gekeken worden naar de benodigde structurele ruimte voor onderhoud, instandhouding en beheer, die deze nieuwe kapitaalgoederen met zich mee gaan brengen.

Het college komt in het 2e kwartaal van 2022 met een nadere analyse van de gevolgen van de aangescherpte kaderstelling en een verkenning van de mogelijkheden om deze gevolgen op te vangen. Een mogelijke aanpassing van de systematiek van lange termijn financiële planning bij investeringen wordt hierin meegenomen.

Overwegingen duurzaam begroten

Mede door het aangescherpte kader voor de verwerking van incidentele baten en lasten, zal het hanteren van een nieuwe financiële systematiek bijdragen aan het behoud van een gezonde financiële positie van onze gemeente op langere termijn. Zaken met structurele effecten zullen ook structureel gedekt moeten worden en structurele toevoegingen aan de Algemene Reserve kunnen worden heroverwogen.

Regelknop

Reactief: bestaande financiële kader is bepalend voor tempo om onder andere achterstanden in te lopen.

Proactief: tempo dat je wilt lopen is bepalend, financiële kader oprekken door systematiek aan te passen en daarbij andere keuzes te maken.

2d-Toekomstbestendige organisatie

Een goed bemensde, ingerichte en met de juiste middelen uitgeruste organisatie is een noodzakelijke voorwaarde. Het is een randvoorwaarde om in de toekomst de ambities van de gemeente waar te blijven maken en te blijven voldoen aan de eisen en kaders die de (rijks) overheid en het maatschappelijke verkeer stellen. Uit verschillende (achtereenvolgende) benchmarks blijkt dat de huidige organisatie gemiddeld genomen uitermate lean is ingericht. Daarboven wordt de jaarlijkse budgettaire ruimte om extra externe menskracht in te huren beperkt door een structurele taakstelling van € 1 miljoen. Het zorgt voor knelpunten bij nieuwe ambities, prioriteiten en wettelijke taken. Bijvoorbeeld:

- De bestuurlijke ambitie is om in het kader van het Gebiedsgericht werken en Democratisch Akkoord, structureel een andere werkwijze te hanteren binnen de organisatie. Dit vraagt extra inzet op (nieuwe) functies en ondersteunende (digitale) middelen.
- Voor de verdere inbedding en uitbreiding van het opgavegericht werken is behoefte aan extra middelen om de realisatie van de opgaven extra kracht bij te zetten. De (verdere) implementatie van de Omgevingswet, Wet kwaliteitsborging bouwen, Wet elektronische bestuurlijk verkeer en de Bestuurlijke aanpak ondermijning vraagt extra inzet op (nieuwe) functies en ondersteunende (digitale) middelen om aan deze nieuwe regelgeving te (blijven) kunnen voldoen.

Overwegingen toekomstbestendige organisatie

De organisatie staat zwaar onder druk. Met de huidige beschikbare middelen en bij een eventuele verlaging van de beschikbare middelen, zal de organisatie niet meer in staat zijn om te leveren wat zij geacht wordt te leveren. Om in de toekomst naar een meer evenwichtige situatie te kunnen bewegen, kan overwogen worden om een koppeling uit te werken en aan te brengen tussen de omvang van de gemeentelijke begroting (als indicator voor de omvang van de gemeentelijke werklast) en de omvang van het gemeentelijk apparaat.

Regelknop

Niet investeren, bestaande formatie uitgangspunt, risico's nemen toe, ambities onder druk.

Investeren in toekomstbestendige organisatie, in staat om opgaven het hoofd te bieden en voldoen aan wet- en regelgeving.

2e-Gemeentelijke heffingen en leges

Volgens de huidige begrotingssystematiek mogen de tarieven voor heffingen (of leges) voor de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, omgevingsvergunningen en dergelijke hoogstens kostendekkend zijn of gelden er wettelijke voorschriften voor. Alleen als de leges niet-kostendekkend zijn, bestaat de mogelijkheid de inkomsten van de gemeente te vergroten. Daar waar (beperkte) ruimte is om inkomsten te vergroten, bijvoorbeeld bouwgrondexploitatie of huren, is de gemeente mede afhankelijk van marktontwikkelingen.

De belangrijkste ontwikkelingen zijn op dit vlak:

- De wettelijke voorschriften veranderen. De invoering van de Wet Kwaliteitsborging bouwen heeft invloed op de mogelijkheid van de gemeente op verhaal van de kosten van werkzaamheden middels het heffen van bouwleges. De aanstaande invoering van de Omgevingswet zal naar verwachting dit structurele nadeel verder vergroten.
- De mogelijkheden om eigen inkomsten te verwerven middels het lokaal belastinggebied zijn verder ingeperkt. Zo heeft de gemeente te maken met de afschaffing per 01-01-2022 van de mogelijkheid om precariobelasting te heffen op kabels en leidingen in de gemeentelijke bodem. De feitelijke derving van belastingbaten bedraagt een kleine € 5,0 miljoen structureel per jaar.
- Op 9 december heeft de raad het tarief voor de OZB Niet-woningeigenaren en -gebruikers verhoogd. Middels een eventuele verhoging van de OZB kan er meer vrije begrotingsruimte worden gecreëerd. Eerdere onderzoek heeft uitgewezen dat er op dit vlak aanzienlijke ruimte is om de OZB te verhogen, waarbij het plaatje van de algehele lastendruk niet uit het oog verloren moet worden. Daarbij is het belangrijk de lokale lastendruk in onze gemeente te blijven vergelijken met gemeenten in onze regio of soortgelijke gemeenten.

Overwegingen gemeentelijke heffingen en leges

Verhogen van de OZB-lasten voor Niet-woningeigenaren en – gebruikers en verminderen van de mogelijkheden om eigen inkomsten te genereren of uitvoeringskosten te verhalen, zijn aan de orde. Het is een afweging van het komende college hoe de verdere hogere lasten of opties om begrotingsruimte te creëren ter hand worden genomen.

Regelknop

Beperkend ten opzichte van ambities en doelen.

Ambities en doelen leidend maken, begrotingsruimte creëren door het accepteren van hogere lastendruk.

3-Samenvatting financieel perspectief 2022-2026

Er is sprake van een structureel sluitend begrotingssaldo, een meer dan goede financieringspositie en weerstandsvermogen. De solvabiliteit en netto schuldenquote liggen onder de (gemaximeerde) norm van de raad. De weerstandsratio blijft alle jaren ruimschoots boven de door de raad gestelde minimum norm. Het college heeft met zijn laatste begroting 2022-2025 een solide begroting neergelegd.

Toch blijkt onze omgeving dynamisch en turbulent. Op onderdelen is uw raad de afgelopen periode al door het college over de verschillende ontwikkelingen geïnformeerd. Door verschillende oorzaken is de inflatie aangewakkerd. Dit zet druk op de betaalbaarheid van veel gemeentelijke activiteiten en voorzieningen. Tegelijkertijd stelt de rijksoverheid steeds weer nieuwe wetgeving vast, die extra eisen stelt aan de dienstverlening aan onze inwoners en bedrijven en daarmee aan onze bedrijfsvoering. De uitvoering van de taken die we samen met het Rijk uitvoeren in het sociaal domein kunnen (nog) niet volledig gefinancierd worden vanuit de rijksmiddelen en leggen dan ook een beslag op de gemeentelijke middelen. Ondank de groei van onze gemeente, groeien het Gemeentefonds en specifieke rijksuitkeringen helaas niet in dezelfde mate met ons mee.

Wanneer we de verwachte ontwikkeling van de verwachte begrotingsruimte en ontwikkelingen in de begrotingsprogramma's bezien, springen twee zaken in het oog:

1. In de jaarschijven 2023 tot en met 2025 lijkt aanzienlijk meer vrije begrotingsruimte beschikbaar, oplopend tot een kleine € 12 miljoen in 2025. Deze is echter niet zonder meer beschikbaar om te kunnen aanwenden om nieuwe langdurige verplichtingen mee aan te gaan.
2. In de jaarschijf 2026 daalt deze vrije begrotingsruimte met ruim € 10 miljoen, tot circa € 1,8 miljoen. Deze terugval is terug te voeren op het fixeren van het accres, de onzekerheid rondom de opschalingskorting, de extra taakstelling op de Jeugdhulp en de verwachte negatieve effecten van de herverdeling van het Gemeentefonds.

De eerste jaren is er ruimte voor het opvangen van tegenvallers, incidentele investeringen of kortstondige intensiveringen van beleid. Maar het meerjarenperspectief voor de nieuwe collegeperiode 2022-2026 sluit af met een uitermate mager structureel saldo. Wanneer we dan in ogenschouw nemen dat alle financiële ontwikkelingen, zoals die in het dit financieel perspectief beschreven zijn, een aanzienlijk beslag leggen op de beschikbare vrije begrotingsruimte zullen leggen, kan niet anders geconcludeerd worden dan dat het nieuwe college echte keuzes zal moeten maken over de geschetste dilemma's; niet alleen over wat meer in de toekomst kan, maar ook over wat minder of anders in de toekomst gedaan zal moeten worden om een structureel sluitende begroting te kunnen blijven behouden!

3

Factsheets

Inhoudsopgave

1.1	Opgave Duurzaamheid	40
1.2	Toekomst van het landelijk gebied	45
2.1	Wonen	48
2.2	Transitie vastgoed	51
2.3	Stadsrandontwikkeling	54
2.4	Alphen in de regio	57
3.1	Opgave Omgevingswet	60
3.2	Gebiedsregie: Edelstenenbuurt	63
3.3	Opgave Gebiedsgericht werken	66
3.4	Fysieke gebiedsteam	69
3.5	Openbare Ruimte	71
3.5.1	Grondstoffen-, afval- en zwerfafval beleid	74
3.5.2	Groenvoorziening, openluchtrecreatie en begraafplaatsen	77
3.5.3	Grondbeleid	80
3.5.4	Riolering	81
3.5.5	Onderhoud kapitaalgoederen	83
3.6	Mobiliteit	86
4.1	Bestaanszekerheid	89
4.1.1	Participatie, werk en inkomen	92
4.1.2	Serviceplein	96
4.1.3	Rijnvicus	100
4.1.4	Zorg en veiligheid	103
4.2	Gelijke kansen bevorderen	106
4.2.1	Onderwijs	109
4.2.2	Onderwijshuisvesting	113
4.2.3	Jeugd	115
4.2.4	Jeugdzorg	119
4.2.5	Inburgering	121
4.2.6	Inclusie	124

4.3	Gezond leven en welbevinden	127
4.3.1	Preventie	130
4.3.2	Volksgezondheid	134
4.3.3	Sport	137
4.3.4	Kunst en cultuur	139
4.3.5	Wmo	142
4.3.6	Overige onderwerpen welzijn	145
5.1.1	Openbare orde en veiligheid	147
5.1.2	Crisisbeheersing en brandweer	150
5.1.3	VTH-domein	153
6.1	Economie	156
6.2	Toerisme en recreatie	161
6.3	Erfgoed	164
7.1	Personeel en organisatieontwikkeling	167
7.2	Opgave Democratisch akkoord	170
7.3	Bestuursondersteuning en communicatie	174
7.4	Dienstverlening	177
7.5.1	Financiën algemeen	181
7.5.2	Treasury	184
7.5.3	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	187
7.6	Lokale lasten	189
7.7	Opgave informatisering en digitalisering	192
7.8	Digitalisering	195
7.9	Inkopen en aanbesteden	199
	Contactpersonen	201

1.1 Opgave Duurzaamheid

Introductie

Waar staan we nu?

Binnen de opgave Duurzaamheid wordt samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties ingezet op het verduurzamen van de leefomgeving. Bijvoorbeeld op het gebied van energiebesparing, grootschalige opwek van elektriciteit en lokaal opwek en verbruik koppelen, warmtetransitie naar aardgas vrij, verduurzaming van mobiliteit naar zero emissie vervoer, klimaatadaptatie (wateroverlast, hittestress en droogte), biodiversiteit en circulaire economie. Daarbij werken we ook aan het energieneutraal, klimaatneutraal en circulair maken van onze eigen bedrijfsvoering. In het voorjaar van 2021 is het Duurzaamheidsprogramma 2021-2030 met een

uitvoeringsprogramma 2021-2023 vastgesteld. In het nieuwe Rijks coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' is de CO₂-reductie doelstelling aangescherpt naar 55% in 2030 en wordt ook de noodzaak voor klimaatadaptatie en circulaire economie onderstreept. De uitwerking hiervan in beleid, regelgeving en financiën is nu nog niet bekend.

De wettelijke milieutaken en advisering op de thema's bodem, energie, externe veiligheid, geluid- en luchtkwaliteit, archeologie en ecologie worden via een jaarlijks vast te stellen programma uitgevoerd door de ODMH.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

Met de energietransitie zijn we al een aantal jaren aan de slag. Het is nu nodig op te schalen, verder te innoveren, en nog vele hobbels te beslechten. De warmtetransitie staat aan het begin, de energiemarkt is in onbalans met extreem gestegen prijzen en het stroomnet is een beperkende factor om duurzame energie op te wekken. Opslag van energie is een belangrijke opgave. Wet- en regelgeving ondersteunen benodigde innovatieve oplossingen (nog) niet. Daarnaast is emissieloze stadslogistiek een noodzakelijke maatregel voortkomend

uit het klimaatakkoord. Participatie met de samenleving is een belangrijk aspect bij de energietransitie, dat in de komende jaren veel extra capaciteit en middelen zal vergen. Bij klimaatadaptatie en biodiversiteit is de noodzaak om maatregelen te treffen steeds urgenter. Ook in Nederland ondervinden we steeds vaker de effecten van droogte, wateroverlast en hitte. In de openbare ruimte ligt hier voor de gemeente een grote uitdaging. Bij de circulaire economie staan we nog aan het begin van de transitie. (Virgin) Grondstoffen

worden schaarser, de afvalberg hoger en de noodzaak tot hergebruik groter. Circulair ondernemen en circulair inkopen (MVI) vraagt om lokale en regionale samenwerking en oplossingen, zoals Groene Hart Werkt!.

Belangrijke taken (wat) waar we samen met inwoners, bedrijven, maatschappelijk organisaties en in onze eigen bedrijfsvoering mee aan de slag gaan zijn onder meer:

Energietransitie

- Het invulling geven aan de Regionale Energie Strategie (RES).
- Het versnellen van opwek hernieuwbare energie door zon (zon op grote daken, op parkeerplaatsen, op velden).
- Het met inwoners en stakeholders vinden van zoekgebieden of locaties voor opwek van hernieuwbare energie door wind.
- Opstellen plan van aanpak/strategie participatie grootschalige energieopwek.
- Omgaan met netcongestie door onder meer uitvoering van pilotproject lokale netwerken ITC/PTC (local voor local) ivm de congestie op het elektriciteitsnet en 100% duurzame energie tegen aanvaardbare prijzen (pilot ITC/PCT loopt).
- Opstellen en uitvoeren van een totaal programma warmtetransitie om uitvoering te geven aan de Transitievisie Warmte (TVW) waaronder onder andere wijkuitvoeringsplannen (inclusief participatieplan) verkenninggebieden en pilotproject duurzame warmte Planetenbuurt, ontwikkelen aanbod voor inwoners, stimuleren en begeleiden van de koppeling bedrijventerreinen met het aardgasvrij maken van wijken), waaronder: collectieve warmte Rijnhaven Oost en restwarmtelevering bakkerij Visser en onderzoek naar gezamenlijk energiegrid Schans II en Steekterpoort (als ITC/PCT).
- Onderzoek naar en aanjagen van kansen voor waterstof en andere vormen van lokale opslag van elektriciteit.
- Hoge energieprijzen leiden tot energiearmoede. Opstellen van plan van aanpak om energiebesparing bij deze doelgroep te helpen realiseren.
- De samenleving stimuleren tot energiebesparing door het aanbod dat er al is (onder andere energiecoaches, leningen) en nieuw te ontwikkelen aanbod (energiearmoede, innovatiegroep).

- Het stadshart efficiënt bevoorraden, emissievrij maken en het aantal vervoersbewegingen minimaliseren bereiken we door te investeren in slimme logistieke concepten, schone voertuigen, samenwerking en het delen van vervoersmiddelen, de inzet en gebruik van logistieke (bouw)hubs en het combineren van bevoorraden en retourlogistiek.

Klimaatadaptatie en Biodiversiteit

- Het Masterplan Groen-blauw Alphen aan den Rijn vaststellen en uitvoeren. Dit plan vormt, als aanvulling op het Visieplan Vitaal Stadshart en bijbehorend Uitvoeringsplan, de leidraad om te komen tot een klimaatadaptief centrum dat een gezonde, aantrekkelijke en vitale leef- en verblijfsomgeving biedt. Centraal hierbij staat het 'Samen werken aan een klimaatbestendig stadshart, gezonde inwoners en een vitale economie'. Het Masterplan is gebouwd op vijf pijlers: Gezondheid, Vergroening, Waterbeheer, Slimme & schone stadslogistiek en Energietransitie.
- Invulling geven aan het Convenant klimaatadaptief Bouwen bij gebiedsontwikkeling.
- Klimaatadaptatie onderdeel maken van reconstructieprojecten (IRS).
- Opstellen en uitvoering geven aan uitvoeringsplan klimaatadaptatie.
- Klimaatadaptatieve initiatieven op private percelen stimuleren en ondersteunen (Steenbreek, subsidieregeling).
- In beeld brengen risico's hittestress op basis van stresstesten.
- Plattelandsbeleid op de thema's stikstof, bodemdaling, CO₂ uitstoot veenweide gebied, duurzame landbouw, regionale voedselproductie.
- Stimuleren Groen-blauwe bedrijventerreinen en helpen realiseren.

Circulariteit

- Het stimuleren van duurzaam en circulair ondernemen, zowel bij bedrijven, bedrijventerreinen en maatschappelijke organisaties als binnen onze eigen bedrijfsvoering (minder grondstoffen verbruik, afval is grondstof).
- Ontwikkeling kenniscentrum Alphen circulair i.s.m. andere stakeholders.
- Maatschappelijk Verantwoord Inkopen.

Milieu

- Binnen de omgevingswet wordt de geluidsruimte gemaximeerd (ijkjaar 2023), waardoor in de toekomst geluid reducerende maatregelen op kosten van de gemeente moeten plaatsvinden (tenzij dit vooraf aan ontwikkelaars kan worden toegerekend).
- Binnen de omgevingswet worden de provinciale bodemtaken naar de gemeente overgedragen. Over de bijbehorende budgetten is op dit moment nog geen overeenstemming bereikt tussen Rijk, provincie en gemeenten.
- Voor de uitvoering van het schone luchtakkoord zijn geen middelen vanuit het Rijk aan de gemeente beschikbaar gesteld. Dit werkt een proactieve houding niet in de hand. Een voorbeeld voor een constructieve maatregel vanuit het perspectief schone lucht is een 30 km/u zone instellen binnen de bebouwde kom (net als andere grote gemeenten nu richting het Rijk hebben aangegeven).
- Regionale aanpak Schiphol (geluid/fijnstof/CO₂/stikstof).
- Gebiedsgerichte aanpak Nieuwkoopse plassen (Natura 2000).

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Ambitie

De duurzaamheidsopgave is uitgeschreven in het Duurzaamheidsprogramma 2021-2030. De ambities en doelstellingen van dit programma sluiten aan bij mondiale en nationale kaders zoals, de Sustainable Development Goals, het Nationaal Klimaatakkoord, het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie, het Deltaplan Biodiversiteitsherstel en het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2019-2023. En ook op het nieuwe regeerakkoord.

Verantwoordelijkheid

Participatie wordt hierin steeds belangrijker waarbij het tijdig betrekken van inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden bij het ontwikkelen, uitvoeren en evalueren van beleid en/of het realiseren van initiatieven steeds vaker zal gebeuren. Daarbij gaan inwoners, ondernemers, gemeentebestuur en de medewerkers met elkaar in gesprek bij het mogelijk of beter maken van elkaars initiatieven. De gemeentelijke participatievisie is vertaald naar de drie basisprincipes uit het participatiekader: van buiten naar binnen, inclusief en helder. Met het Right to Challenge (uitdaagrecht) kunnen bewoners bovendien – wel of niet samen met woningbouwcorporaties – een duurzaamheidsinitiatief of wijkaanpak starten.

Vanuit de opgave Duurzaamheid wordt de regie gevoerd op de voortgang en de verbindingen gelegd met andere opgaven voor samenwerking en middelen waar nodig bij de uitvoering. Samenwerking, met een breed scala aan partijen als het bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen en (overheids)organisaties, lokaal én regionaal, bij de uitvoering is essentieel.

Verplichting

Het opstellen en vaststellen van de Regionale Energie Strategie en Transitievisie Warmte is een taak voor de gemeente die voortkomt uit het Nationaal Klimaatakkoord. De komende jaren zullen veel inspanningen geleverd moeten worden en kosten worden gemaakt om invulling aan deze taken te geven. Daarnaast zal de gemeentelijke organisatie, net als elk ander groot bedrijf, aan de wettelijke verduurzamingseisen moeten voldoen. Zoals het energielabel C voor onze kantoorgebouwen en de verplichte energiebesparingsmaatregelen met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar en de informatieplicht op grond van de wet milieubeheer. De gemeentelijke taken die vallen onder wet milieubeheer worden uitgevoerd door de ODMH en zijn verankerd in het jaarprogramma ODMH.

Deze instrumenten zetten we in:

In het Duurzaamheidsprogramma is een driejarig uitvoeringsprogramma inclusief middelen (t/m 2022 toegekend) en wijze van monitoring opgenomen. Jaarlijks wordt een voortgangsrapportage aan de Raad aangeboden. Tevens wordt in de begrotingscyclus de voortgang aangegeven. Budget voor 2023 zal door nieuwe coalitie moeten worden vrijgegeven. In 2024 wordt door nieuwe bestuur een nieuw driejarig uitvoeringsprogramma 2024-2027 vastgesteld.

Uitgangspunten

- Als gemeentelijke organisatie het goede voorbeeld geven.
- Samenwerken met inwoners, bedrijven, belanghebbenden en de regio.
- Zoveel mogelijk meekoppelkansen benutten.
- Communiceren gericht op bewustwording (en kennisontwikkeling) en ieders eigen mogelijkheden.
- Haalbaar en betaalbaar voor iedereen.
- Bewustwording en richting geven door informatiegestuurd werken (monitoring).

Instrumenten die we inzetten zijn verwoord op pagina 21 van het Duurzaamheidsprogramma, onderverdeeld in communicatief, financieel en juridisch.

Instrumenten die we verder nog inzetten zijn:

- Ontwikkelen en implementeren Duurzaamheidsplatform samen met bibliotheek.
- Communicatiestrategie (gedragsverandering) en communicatieplan.
- Participatiestrategie en plannen inclusief middelen.
- CO₂ prestatieladder helpt bij het reduceren van onze CO₂ uitstoot en kosten binnen de bedrijfsvoering, in projecten en in de keten.
- Ondersteunen van convenanten en andere overeenkomsten op het gebied van duurzaamheid en dit intern in te bedden in de organisatie en de projecten, zoals:
 - Convenant betonketen Groene Hart
 - Asfaltketen Midden-Nederland
 - Duurzaam GWW
 - Convenant klimaatadaptief bouwen Zuid-Holland
 - City deal Biobased en conceptueel bouwen

- Circulaire bouw hub
- Checklist Natuurinclusief bouwen
- Groen-blauwe stad URBACT.
- Voortdurend door ontwikkelen van ons aanbod energiebesparing samen met onze partners (zoals energiecoaches, verduurzaming VvE's, scholen, duurzaamheidsleningen, energiemaatjes).
- Integreren van bovenstaand bestaand aanbod energiebesparing met uitbreiding van dit aanbod op de warmtetransitie, waaronder het uitwerken van – en ontwikkelen van aanbod met – de innovatiegroep.
- Regionale samenwerking Holland Rijnland uitvoering RES 1.0 en ontwikkeling RES 2.0.
- Wijkuitvoeringsplannen duurzame warmte (aardgasvrij).
- Pilotprojecten zoals: lokaal netwerk ITC/PCT, duurzame warmte Planetenbuurt, Rijnhaven Oost.
- Aanjagen waterstof lokaal (regionaal) netwerk en pilots.
- Zero emissie stadsdistributie centrum.
- Steenbreek en subsidieregeling klimaatadaptieve maatregelen, groenblauwe schoolpleinen.
- Vergroening en watermanagement Stadshart.
- Klimaatadaptatie bij reconstructieprojecten.
- Met communicatie klimaatadaptatie meer onder de aandacht brengen.
- Biodiversiteit versterken door robuuste groenstructuren.
- Local deal voedselproductie samen met klimaatburgemeester Liesbeth van Bommel.
- Kenniscentrum Aanpak Funderingsproblematiek ontwikkelen door deelname aan het regioloket Fundermaps en fonds funderingsherstel van SVn. Inclusief het verzamelen van data.
- Stimuleren (pilot) projecten en businesscases gericht op energietransitie en circulair ondernemen.
- DPL-metingen bedrijventerreinen – status verduurzaming terrein en aanbevelingen.
- Kennis delen circulaire kansen met Alphense ondernemers.

- Verduurzamen vastgoed, openbare ruimte en assets (interne bedrijfsvoering).
- Deelname aan diverse initiatieven regionale bouw hubs.
- Verbreden Natuur en Milieu Educatie met duurzaamheid.
- Jaarprogramma ODMH.
- Deelname regionaal burgermeetnet geluid Schiphol.
- Toegepaste thermisch gereinigde grond Maximabrug heeft een financieel en imago risico in zich op het moment dat uit de onderzoeken de meest negatieve scenario naar voren komt. Resultaten worden voorjaar van 2022 verwacht.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Energiecoöperaties	Holland Rijnland	RVO
Energiecoaches, energiematjes	Omgevingsdienst Midden-Holland	Diverse EU-subsidies
Sociale partners	Groene Hart werkt!	EZK (NP RES)
EDBA	Provincie Zuid-Holland	
VOA	LTO noord	
Greenport	Hoogheemraadschap van Rijnland	
Woningcorporaties		
Inwoners		
Bedrijven		

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Duurzaamheidsprogramma 2021-2030	Duurzaamheidsprogramma link.
RES	www.alphenaandenrijn.nl/RES www.wijzijnon.nl
Transitievisie Warmte	www.alphenaandenrijn.nl/aardgasvrij
Omgevingsvisie	
Economische agenda 2022-2025	
Verordeningen duurzaamheidslening en stimuleringslening	Subsidies en leningen duurzaamheid
Subsidieregeling klimaatadaptieve maatregelen bestaande bouw	Subsidie voor groen dak tuin of opvang hemelwater
Impulsregeling klimaatadaptatie	klimaatadaptatienederland.nl/overheden/sra/impulsregeling-klimaatadaptatie/

1.2 Toekomst van het landelijk gebied

Introductie

Waar staan we nu?

In het landelijk gebied zoeken we ruimte voor een groot aantal maatschappelijke uitdagingen: verduurzaming van zowel energievoorziening als gebruik van grondstoffen voor de voedselproductie (circulaire economie, kringlooplandbouw en lokale voedselvoorziening/streekproducten), het vergroten van de biodiversiteit (verminderen stikstofemissies, verbetering waterkwaliteit, natuurinclusieve voedselproductie, afbouw chemische gewasbescherming), het promoten/leveren van groen blauwe recreatiemogelijkheden in een aantrekkelijk

landschap, het omgaan met klimaatverandering (methaanemissie, bodemdaling en CO₂, weersextremen zoals droogte en natte periodes), (lokale) voedselvoorziening, de toenevende vraag naar woningen en het beheer van het landelijk gebied. Tegelijkertijd krimpt het aantal traditionele beheerders van ons landelijk gebied: de agrarische sector vergrijsst en bedrijfsvoering verandert: zowel schaalvergroting als verschuiving richting natuurinclusief boeren is merkbaar.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

Op diverse niveaus werken we aan de verduurzaming van het landelijk gebied. Vooral in het veengebied praten we op Rijks- (veenweidestrategie en NOVI-gebied Groene Hart), provinciaal (Gebiedsgerichte Aanpak Nieuwkoopse Plassen) en gemeentelijk (Boeren met Toekomst Aarlanderveen, Greenport regio Boskoop) mee over het combineren van al deze uitdagingen en het creëren en versterken van groene en blauwe linten (bijv. Nieuwkoop->Kaag). Hierin ontwikkelen we instrumentarium om de maatschappelijke opgaven te combineren met een agrarische sector die kosteneffectief voedsel en planten blijft produceren.

(Giet-)Waterkwaliteit speelt hierin een grote rol. Verzilting in Polder de Noordplas, zoetwatervoorziening in Greenport regio Boskoop, wateroverlast/droogte en bodemdaling in het veenweidegebied; al deze wateropgaven zullen het landschap en het gebruik nog meer bepalen dan het nu al doet. Daarbij kunnen we voor recreatieve doeleinden en verbeterde biodiversiteit het waternetwerk en peilhoogte nóg geschikter maken.

Recreatie, zorg, energie opwek, natuurbeheer en korte-ketenverkoop met hoogwaardige streekproducten (**meer voedsel van eigen land**) zullen een steeds grotere rol gaan spelen om in het landelijk gebied een meer

toekomstbestendige economisch basis te creëren. Ook **alternatieve teelt(wijz)en**, zoals Herenboeren, voedselbossen, klimaatbestendige rassen en strokenteelt zullen een grotere impact gaan hebben op het landelijk gebied.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

- Uitvoeringskracht/macht transitieopgaven.
- Verplichting plattelandsgemeente en ontwikkelgemeente omgevingswet.
- Verantwoordelijkheid voor gezondheid inwoner, arbeider en bezoeker.
- Ambitie Groen-Blauwe stad in de Randstad.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Omgevingsplan als uitwerking van de Omgevingsvisie (GOVI).
- Buitengewoon, waardevol landelijk gebied – programma voor waardevergroting van het landelijk gebied.(nader te bepalen)
- Strategische Agenda Rijn- en Veenstreek.
- Landschap Ontwikkelingsplan (LOP) Rijn- en Veenstreek 2015 (te updaten in 2022).
- Duurzaamheidsprogramma 2021-2030 (zie Factsheet 1.1 Duurzaamheid).
- Economische agenda/Uitvoeringsprogramma 2022-2025 (zie 1.2 Factsheet Economie).
- ESV 2020-2025 Greenport regio Boskoop.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Boeren met Toekomst Aarlanderveen	Gebiedsgerichte Aanpak Nieuwkoopse Plassen	Veenweidestrategie
Platform Recreatie en Toerisme	Greenport regio Boskoop	Greenports Nederland
Structureel overleg LTO afdelingen	Rijn- en Veenstreek	Regiodeal Bodemdaling
Eetbaar Alphen	Holland Rijnland/ Midden-Holland	
ANV/gebiedscollectieven onder andere Groene Klaver	Groene Hart Werkt!	
	Stichting Groene Hart	
	NOVipilot Groene Hart	

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Onderzoek Buitengewoon Buitengebied	www.buitengebiedalphenaandenrijn.nl
Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland	www.raadleiderdorp.nl/Vergaderingen/Politiek-Forum/2021/25-mei/20:00/Regionale-Omgevingsagenda-Holland-Rijnland-bijlage-1-1.pdf
Waterbeheerprogramma hoogheemraadschap van Rijnland	wbp6rijnland.nl/het-programma
Visie Natuurlijke Leefomgeving Holland-Rijnland	online.ibabs.eu/ibabsapi/publicdownload.aspx?site=alphenaandenrijn&id=a2d8ffb9-56c7-4f9f-bc65-b676568ccda7
FMP Rijn- en Veenstreek	rijnenveenstreek.nl/downloads/flexibel-meerjarenprogramma-rijn-en-veenstreek-2016-2021.pdf
LOP Rijn- en Veenstreek	www.bronsenpartners.nl/site/dbimages/projecten/brochures/104be22ddc4e813_740_visierapport%20feb%202010%20(small).pdf

2.1 Wonen

Introductie

Waar staan we nu?

Alphen aan den Rijn ontwikkelt zich tot een knooppunt van landschap en stad, op de verstedelijkingsas Katwijk-Leiden-Alphen aan den Rijn. Onze gemeente is de centrale plek in de Randstad waar voor verschillende huishoudentypes nog een relatief betaalbare, kwalitatief

passende woning te vinden is. In combinatie met een goed voorzieningenniveau, groene woonomgeving en de centrale ligging in de Randstad én in het groen, blijken we een steeds aantrekkelijker vestigingsklimaat te realiseren.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

Het sterkere vestigingsklimaat heeft ook nadelen. De toegankelijkheid van de woningmarkt staat zwaar onder druk. Er komen te weinig sociale huurwoningen vrij, prijzen van koopwoningen rijzen de pan uit. We kunnen de woningbehoeftegroei niet bijbenen. In de stad Alphen resteert er ruimte voor 4.000 woningen, terwijl een plancapaciteit van 5.200 woningen nodig is. Ook kunnen we nauwelijks eengezinswoningen plannen, terwijl de helft van de woningbehoefte hiernaar uitgaat. Daarnaast legt binnenstedelijk bouwen een toenemende druk op het openbaar gebied (onder andere groen / wegennet). Klimaatbestendige stadsrandontwikkeling is hard nodig om in de woningbehoefte te voorzien en een leefbaar woonklimaat te behouden, maar de Provincie staat ontwikkeling aan de randenniet toe. Ook staat de productie onder druk, ondanks inspanningen woningbouw te versnellen. In een aantal kleinere kernen zijn er extra inspanningen

nodig om voldoende woningen te realiseren. Voor een belangrijk deel van de bijzondere groepen – mensen met zelfredzaamheidsproblemen die hulp nodig hebben bij het vinden van een woning, zijn goede regelingen. Er is een groeiende groep van – met name jonge – mensen die tussen wal en schip valt. Zij vallen buiten de regelingen en raken thuisloos. Daarnaast is het zaak voldoende woningen voor senioren te realiseren. De grootste opgave ligt bij het realiseren van geclusterde woonvormen waar zorg nabij is, zodat oudere ouderen op een verantwoorde manier hun laatste dagen kunnen slijten. Voordeel van voldoende passend aanbod is dat er eengezinswoningen vrijkomen, waarin we nu onvoldoende kunnen voorzien. Tot slot is een grote uitdaging dat woningen en de woonomgeving bijdragen aan de energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie en natuurinclusiviteit.

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Het voorzien in voldoende woongelegenheid is voorwerp van zorg der overheid. Woningbouw dient in samenhang met andere opgaven zorgvuldig ingepast worden; iets wat wij een goede ruimtelijke ordening noemen.

Voor deze wettelijke verplichting nemen wij onze verantwoordelijkheid, waarbij wij zorgdragen voor voldoende mogelijkheden voor woningbouw en een woonvisie opstellen als basis voor het maken van prestatieafspraken met woningcorporaties en de dialoog met

Alphen aan den Rijn voelt de urgentie om als gemeente juist nu onze verantwoordelijkheid te nemen om onze ambities waar te maken. Alphen aan den Rijn wil voorzien in voldoende bereikbare woningen. Extra aandacht vraagt daar senioren en bijzondere doelgroepen met een zorgvraag. Naast voldoende woonruimte, heeft Alphen aan den Rijn de ambitie om kwalitatief hoogwaardige en diverse leefomgevingen te creëren. Met gezonde vergroening, landschappelijke verstedelijking en verduurzaming van de gebouwde omgeving wordt integraal invulling gegeven aan de woonopgave.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Opstellen van bestemmings-/ omgevingsplannen, opgave is om hierin voldoende voortgang te boeken (idem voor voldoende ambtelijke capaciteit projectmanagement).
- Prestatieafspraken met corporaties, zorg voor voldoende snelheid van woningbouw.
- Dialoog met het Marktplatform Alphen aan den Rijn met als doel om de woningproductie te versnellen. Regionale huisvestingsverordening om te zorgen dat voldoende (bijzondere) groepen aan bod komen.
- Inzet van menskracht om de regelingen uit de woonvisie uit te werken.
- Inzet van menskracht voor strategisch handelen op verschillende regionale, provinciale en nationale tafels om te zorgen voor draagvlak voor de doorontwikkeling van knooppunt van landschap en stad, in het bijzonder de stadsrandontwikkeling.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Woningcorporaties (prestatie-afspraken)	Regio Holland Rijnland	G40
Marktplatform Alphen aan den Rijn	Novi Groene Hart	

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Woonvisie 2021-2025	online.ibabs.eu/ibabsapi/publicdownload.aspx?site=alphenaandenrijn&id=0caf2466-d6fb-478a-a5e3-cea01a84beb7
Woonakkoord Alphen aan den Rijn	koppesmakelaardij.nl/wp-content/uploads/2021/07/Woonakkoord-Alphen-aan-den-Rijn-def.pdf
Regionale omgevingsagenda Holland-Rijnland	hollandrijnland.nl/wp-content/uploads/2021/07/11a-210611_Holland-Rijnland_Regionale-omgevingsagenda_PRINT.pdf

2.2 Transitie vastgoed

Introductie

Waar staan we nu?

Het Team Vastgoed van gemeente Alphen aan den Rijn is verantwoordelijk voor de gemeentelijke vastgoedportefeuille. De portefeuille omvat circa 200 panden met een totale oppervlakte van circa 200.000 m² BVO. Na de gemeentelijke fusie in 2014 zijn flinke stappen gezet in de professionalisering van de gemeentelijke vastgoedsturing. In 2021 heeft een extern adviesbureau, op verzoek van het college van burgemeester en wethouders, een onderzoek uitgevoerd naar de uitvoering van het vastgestelde beleid en naar inhoudelijke kansen en knelpunten in het beleid en de portefeuille. Daarnaast is geïnventariseerd op welke wijze het mogelijk is om de organisatie van vastgoedtaken te optimaliseren en in welke mate het mogelijk is om de resterende structurele bezuinigingstaakstellingen te behalen.

De conclusies van het uitgevoerde onderzoek (d.d. 26 september 2021) zijn kritisch en geven duidelijk aanleiding tot zorgen. Uit het onderzoek komt naar voren dat het Team Vastgoed niet in control is, de basis niet op orde heeft en er geen sprake is van professioneel vastgoedbeheer. De situatie is zorgwekkend en fors ingrijpen is noodzakelijk. De resultaten van het onderzoek zijn in september 2021 gepresenteerd aan het college van burgemeester en wethouders. Tegelijk met de onderzoeksresultaten is een uitvoeringsagenda gepresenteerd met

daarbij acties en verbeterpunten voor de korte en (middel)lange termijn.

Om de benodigde professionalisering te bereiken is een intensief verbetertraject opgestart. Dit traject valt uiteen in 3 hoofdfasen:

1. Korte termijn (Q4 2021): in deze 3 maanden zijn een aantal beheersmaatregelen genomen om verdere negatieve gevolgen te voorkomen. Dit betreffen maatregelen waarvoor geen beleids- of personele wijzigingen nodig zijn. De maatregelen zijn op korte termijn doorgevoerd. Te denken valt aan onder meer de volgende maatregelen: elk object in de portefeuille is gekoppeld aan 1 verantwoordelijke portefeuillemanager (met ondersteuning van accountbeheerders en technisch vastgoedbeheerders), benoemen van basisinformatie van objecten en die informatie compleet vullen in het vastgoedbeheersysteem.
2. Middellange termijn: (Q2 2022): in deze fase richten we ons op de het opzetten van de basis voor team vastgoed. We stellen een nieuwe Kadernota Vastgoed op, definiëren bijbehorende spelregels en ondersteunend beleid (bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid, onderhoud en verkoop). Hiermee vormen we de basis voor een team vastgoed dat op een professionele wijze invulling kan geven aan haar opgave.

Het gezamenlijk doel waar we naar toe willen wordt in deze fase helder gemaakt. Daarnaast stellen we in deze fase een concreet uitvoeringsprogramma voor duurzaamheid vast (looptijd 2022-2023). Ook worden in deze fase de personele zaken onder de lopen genomen, zoals bezetting en indeling in HR21 profielen.

3. Lange termijn (2022/2023): in fase 3 staat de transitie naar het in fase 2 geformuleerde doel centraal. Aan het einde van een deze fase staat er een team vastgoed dat op professionele en transparante wijze invulling geeft aan haar opgave.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

De hierboven beschreven aanpak zal niet zonder slag of stoot gaan. De verwachting is dat niet iedereen in het team kan of wil aanhaken. Een zorgvuldige en transparante aanpak is dan ook noodzakelijk. Onderdeel daarvan vormt het informeren van College en Raad over de voortgang, transparante terugkoppeling naar het Team Vastgoed en het informeren van team Ruimte en onze klanten/huurders over de

ontwikkeling. We stellen voor om minimaal elk kwartaal College en Raad te informeren en vaker indien daartoe aanleiding voor is. Uitgekristalliseerd moet worden of binnen het Team Vastgoed voldoende kwaliteit/capaciteit beschikbaar is voor bovenstaande transitie. De optie om bovenstaand traject mede te laten begeleiden door een externe partij is reeds ingezet en zal vanaf Q1 2022.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Het doel van team vastgoed is met haar gemeentelijk vastgoed verantwoordelijk voor het uitvoering geven aan de

beleidsdoelstellingen op het gebied van maatschappelijke huisvesting.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

Er zijn 2 contractpartijen op gebied van onderhoud aanbesteedt; zij zijn in de uitvoering

verantwoordelijk voor het onderhoud op het planmatig, contract- en collectief niveau.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	(Inter)nationaal
Gemeentelijk Bouw- en Infraoverleg	Bouwstenen voor Sociaal (maatschappelijk vastgoed)

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Kadernota Vastgoed, d.d. 3 december 2014	I:\Beheer openbare ruimte\Algemeen\1. Beleid en Strategie
Omgevingsvisie	
Duurzaamheidsprogramma 2021-2030	

2.3 Stadsrand-ontwikkeling

Introductie

Waar staan we nu?

We hebben i.s.m. BPD (Bouwfonds Property Development) een Propositie Alphen aan den Rijn opgesteld. Dit is onze verstedelijkingsstrategie voor de (middel)lange termijn. Met deze Propositie laten we zien dat we de ruimte, realistische ambitie en realisatiekracht hebben om de Groenblauwe stad in de Randstad te zijn.

Waarom een groenblauwe stad in de Randstad?

- Groen en water zijn onze kernkwaliteiten: we zijn omgeven en dooraderd door groen en water.
- Groen en water in de leefomgeving kent vele positieve effecten: voor het milieu, de mens en de portemonnee. Ze zorgen voor verkoeling, CO₂-reductie, een schonere lucht, een omgeving die uitnodigt tot ontmoeten en bewegen en een verhoogde vastgoedwaarde.
- Groen en water in onze leefomgeving worden hoog gewaardeerd door onze inwoners en zijn een belangrijke reden om hier te wonen, werken of recreëren. In onze gemeente wonen de op een na gelukkigste inwoners. Daar zijn we trots op en willen we tenminste zo behouden.

Stadsrandontwikkeling vindt binnen deze ambitie op een verantwoorde manier plaats.

Door te werken met sterke groenblauwe raamwerken (opgaven voor bodem, water en ecologie als uitgangspunt), waarbinnen stedelijke functies (opgaven voor wonen, werken, energie, mobiliteit en recreatie) op een duurzame wijze worden geïntegreerd, ontstaat er een perspectief voor het landschap EN de stad.

Op dit moment geeft de provincie geen toestemming om de Alphen stadsranden te ontwikkelen. De provincie is van mening dat er in de regio Holland Rijnland voldoende plannen zijn om in de regionale woningbehoefte te voorzien.

Stadsrandontwikkeling wordt geagendeerd op de tafel NOVI-Groene Hart. Aan dit overleg nemen tevens ministerie van BZK, het hoogheemraadschap van Rijnland en verschillende gemeenten deel.

De Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland beschrijft dat de verstedelijkingsopgaven landen in de as Katwijk-Leiden-Alphen aan den Rijn. Een ander spoor is het bieden van een toekomstperspectief voor het landschap. Door in te zetten op beide sporen wordt onze positie als knooppunt voor landschap EN stad versterkt.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

We zien dat onze gemeente door woningzoekenden, ondernemers en recreanten steeds vaker verkozen wordt tot vestigings- en verblijfsplaats. De betaalbaarheid, het gezonde leefklimaat, het goede voorzieningenniveau, onze ligging in het Groene Hart en nabij de grote steden in de Randstad maken Alphen aan den Rijn aantrekkelijk. Door deze aanhoudende aantrekkingskracht begint het te knellen. Prijzen van vastgoed stijgen en voor onze eigen inwoners wordt het steeds lastiger om een betaalbare woning te vinden. Met verdringing op de woningmarkt als negatief gevolg.

Tegelijkertijd zien we ook andere grote opgaven op ons af komen, die allemaal ruimte vragen, zoals: de energietransitie, het verduurzamen van de mobiliteit, ruimtelijke ingrepen die nodig zijn om in te spelen op klimaatveranderingen: meer ruimte voor waterberging bij zowel overlast als langere periodes van droogte, maar bijvoorbeeld ook transitie van de landbouw en de steeds verder teruglopende biodiversiteit. Niet alle opgaven kunnen we binnenstedelijk accommoderen als we de groenblauwe stad in de Randstad willen zijn. Daarom hebben we onze stadsranden nodig om een deel van deze opgaven een plek te geven. Stadsrandontwikkeling zorgt voor een nieuwe symbiose tussen het landschap en de stad.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

- Onze verantwoordelijkheid om voldoende woningen, werkgelegenheid en (recreatie) voorzieningen voor onze inwoners te bieden.
- Onze verantwoordelijkheid om een kwalitatief toekomstbestendig en waardevol landelijk gebied te bieden (zie sheet toekomst landelijk gebied).
- Onze ambitie om groenblauwe stad in de Randstad te zijn.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Eigen financiering.
- Lobby.
- Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland.
- NOVI-Groene Hart-tafel.
- Uitwerking Tweede Kamermotie Gnephokpolder (Ministerie BZK, Provincie Zuid-Holland, hoogheemraadschap van Rijnland, BPD).

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
(nog) n.v.t.	Rijn- en Veenstreek	NOVI Groene Hart
	Holland-Rijnland	

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Propositie Alphen aan den Rijn	621.106.00_HANDREIKING_ALPHENAANDENRIJN 30-06-21 (1) (2).pdf
Ontwikkelperspectief voor landschap en stad	Managementsamenvatting- Ontwikkelperspectief-Alphen_mei-2020.pdf (landschap-stad.nl)
Filmpje Perspectief voor landschap en stad	Landschap & stad - Perspectief Alphen aan den Rijn (landschap-stad.nl)
Gemeentelijke Omgevingsvisie	Omgevingsvisie Alphen aan den Rijn - Gemeente Alphen aan den Rijn
Regionale omgevingsagenda Holland Rijnland	Regionale omgevingsagenda Holland Rijnland

2.4 Alphen in de regio

Introductie

Scope van deze factsheet

In deze factsheet wordt vooral ingegaan op hoe we ervoor staan met betrekking tot regionale samenwerking in het ruimtelijke/

economische domein en welke rol de Rijn en Veenstreek, de regionale samenwerking Holland Rijnland en de netwerksamenwerking Alphen-Gouda-Woerden (AGW) hierbij spelen.

Waar staan we nu?

Met de keuze van het huidige college om in een volgende periode in te zetten op een scherp en onderscheidend regionaal profiel voor Alphen is het belang van regionale samenwerking definitief op de kaart gezet. Een profiel van Alphen aan den Rijn als Groene-Blauwe stad in de Randstad is hierbij als uitgangspunt genoemd. Er is besef gekomen dat zonder regionale samenwerking er geen afspraken zijn met Rijk en provincie over woningbouw-programma's, bedrijventerreinen, ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit, bodemdaling, warmte en energietransitie. Ook kan zonder regionale samenwerking geen krachtige lobby worden gevoerd richting provincie en rijk (en Europa) om van Alphen aan den Rijn een nog aantrekkelijkere gemeente te maken met het verkrijgen van financiële fondsen.

Rijn en Veenstreek

Met onze omgevingsvisie als basis is met

Nieuwkoop en Kaag en Braassem gewerkt aan een strategische agenda Rijn en Veenstreek. Deze agenda heeft de bouwstenen gevormd voor de Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland en de Nationale Omgevingsvisie Groene Hart. Voor het sociaal domein hebben we de afgelopen tijd intensief gewerkt aan een beleidsnotitie en uitvoeringsagenda die onze samenwerking beschrijft. In deze vastgestelde beleidsnotitie Rijnstreeks Model beschrijven we niet alleen hoe we het in de Rijnstreek doen in het sociaal domein, maar ook welke ambities er verder nog zijn.

Holland Rijnland

Met de vaststelling door het Algemeen Bestuur Holland Rijnland van de Regionale Omgevingsagenda (ROA) Holland Rijnland, de Regionale Strategie Mobiliteit (RSM) en de vaststelling door de raden van de Holland Rijnland gemeenten van de Regionale Energie Strategie (RES)

zijn ruimtelijke strategieën vastgelegd over hoe de ruimtelijke druk op Holland Rijnland en de transitie-opgaven met betrekking tot onder andere landbouw, energie en klimaatadaptatie kan worden benut om de aantrekkelijkheid van gemeenten in Holland Rijnland behouden en versterkt kan worden. Als kapstok voor de uitwerking van de ROA zijn drie clusters benoemd:

- a. Integrale duurzame verstedelijking op de as (Noordwijk)-Katwijk-Leiden-Alphen aan den Rijn.
- b. Transformatie landelijk gebied/toekomstperspectief landschap.
- c. Gebiedsontwikkeling Noordelijke Duin- en Bollenstreek i.s.m. Zuid Kennemerland en Haarlemmermeer.

Regionale samenwerking Alphen, Gouda, Woerden (AGW)

Sinds 2014 werkt Alphen aan den Rijn samen met Gouda en Woerden. Deze samenwerking heeft geen eigen bestuur, geen eigen organisatie en geen eigen middelen. Iedere gemeente stelt € 50.000 handgeld beschikbaar en levert een programmamanager. Door deze lichte constructie kunnen doelen snel worden vastgesteld en kan uitvoering snel worden geregeld over organisatiegrenzen heen. De AGW samenwerking heeft een subsidie opgeleverd van de

Provincie Zuid-Holland voor een bedrag van € 1,53 miljoen. Verder hebben Inspanningen vanuit AGW geleid tot:

- Een toekenning vanuit het Rijk van € 10 miljoen voor de Regiodeal Bodemdaling Groene Hart.
- AGW werkt met de tafels Recreatie & Groen, Groene Hart Werkt en bodemdaling aan versterking van de economische en toeristische positie van het Groene Hart.
- AGW heeft een belangrijke lobby-functie gehad in de benoeming van het Groene Hart tot NOVI-gebied.
- Dat naast de landbouwtransitie alle ruimtelijke opgaven, zoals woningbouw, bedrijfs-terreinen, mobiliteit, energietransitie, natuurontwikkeling en recreatieve voorzieningen integraal zijn opgenomen als doelstelling in de Bestuursovereenkomst NOVI Groene Hart.
- Een uitvoeringsagenda/Regionale Investeringsagenda is opgenomen in de Bestuursovereenkomst NOVI Groene Hart.
- Dat het één overheidsprincipe is verankerd binnen de Bestuursovereenkomst NOVI Groene Hart. Dit betekent dat gemeenten een gelijkwaardige positie hebben aan het Rijk, provincies en waterschappen.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

In zijn algemeenheid blijft ook voor de volgende periode gelden:

- Rijk en provincies op regionale schaal blijven sturen met betrekking tot ruimtelijke besluitvorming (wonen, bedrijfsterreinen, mobiliteit, RES et cetera).
- De verdeling van middelen door EU/Rijk/provincies op regionale schaal veelal op regionale schaal zal plaatsvinden (regio-deals, Interreg, nieuwe middelen regeerakkoord).
- De regionale schaal nodig voor beïnvloeding van besluitvorming PZH en Rijk.

Regionale financieringsmogelijkheden bieden kansen voor de realisering van een multiplier op Alphense investeringen in infra/mobiliteit, RES, verduurzaming/vergroening en economie. Echter, zonder eigen investeringen gaat een multiplier niet lukken. Een multiplier hangt af van ons eigen huiswerk. We zullen als Alphen ons huiswerk goed moeten doen om te kunnen profiteren. Dit betekent dat we in samenwerking met Kaag en Braassem en Nieuwkoop een uitvoeringsagenda moeten maken waarin we scherp maken waarin we zelf willen investeren om de positie en de aantrekkelijkheid van Alphen en de Rijn en Veenstreek te versterken.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Verplichting

Met deelname aan de Wgr Holland Rijnland dragen we een financiële verantwoordelijkheid voor Holland Rijnland.

Ambitie

Vanuit ambitie sturen we op de ontwikkeling van strategische agenda's en uitvoeringsprogramma's van Rijn en Veenstreek, Holland Rijnland en NOVI Groene Hart.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Eigen financiering.
- Public Affairs en Lobby.
- Strategische Agenda Rijn- en Veenstreek.
- Diverse stuurgroepen.
- NOVI.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
EDBA	Rijn en veenstreek	NOVI Groene Hart
Alphen Marketing	Holland Rijnland	VNG/G40
	Netwerksamenwerking Alphen Gouda Woerden	GNMI

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Omgevingsvisie	
Propositie Alphen aan den Rijn	
Strategische agenda Rijn en Veenstreek	
Holland Rijnland	
Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland	
Regionale Strategie Mobiliteit Holland Rijnland	hierinhr.hollandrijnland.nl/regionale-strategie-mobiliteit/mobiliteit-en-de-regionale-agenda/
Regionale Energie Strategie Holland Rijnland	hollandrijnland.nl/ruimte/energie/
Bestuursvereenkomst NOVI Groene Hart	
Groeiaagenda Zuid-Holland	

3.1 Opgave Omgevingswet

Introductie

Waar staan we nu?

De Omgevingswet verbetert de inzichtelijkheid, integraliteit, het maatwerk en de snelheid van besluitvorming in het domein van de fysieke leefomgeving. De fysieke leefomgeving is breed, en beslaat alles wat een inwoner ziet, voelt en waarneemt. Gezondheid en veiligheid maken ook nadrukkelijk onderdeel uit van die leefomgeving.

De wet treedt (zoals het er nu uitziet) op 1 juli 2022 in werking. De invoering van de wet kent een juridische en een gedrags-/cultuurcomponent, in de verhouding 20 – 80: de wet kent nieuwe instrumenten en procedures, en vergt een nieuwe, integrale samenwerking tussen domeinen en opgaven ‘in huis’, en ook nieuwe samenwerking met externe partijen. De afgelopen tijd is aan beide componenten gewerkt:

1. De omgevingsvisie is opgesteld, op een nieuwe manier (meer van buiten naar binnen, integraal zowel intern als met ketenpartners, belangenorganisaties en inwoners), en ook intern over domeinen heen (fysiek en sociaal).
2. Een plan van aanpak voor het omgevingsplan is opgesteld op basis waarvan een integrale werkgroep momenteel werkt aan het omgevingsplan (alle regelgeving voor de fysieke leefomgeving in 1 regelset, vervangt bestemmingsplannen en verordeningen op het gebied van de leefomgeving).
3. Software voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is aangeschaft en aangesloten op de landelijke voorziening.
4. Geoefend is met de Omgevingstafel (integraliteit vergunningen).
5. Diverse pilots zijn doorlopen of gestart om de nieuwe werkwijzen en instrumenten van de wet uit te proberen (Omgevingsplan Rijnhaven, pilot Toepasbare Regels, pilot (gebieds)programma Alphen Noord (samen met de opgave Gebiedsgericht Werken), pilot Programma ‘Alphen aan den Rijn, groenblauwe stad in de Randstad’).
6. Juridisch-inhoudelijke en gedragsveranderingscursussen voor ambtelijke organisatie en voor raadsleden zijn gestart of lopen nog (samen met de opgave Organisatie van de Toekomst).
7. De raadsklankbordgroep Omgevingswet functioneert sinds 2018.
8. En er is een programma om met behulp van sprints/scrums te zorgen voor continuïteit in vergunningverlening per ingangsdatum van de wet. Dat programma start in januari 2022.
9. Ook is gewerkt – samen met de opgave Democratisch Akkoord – aan beleid voor participatie dat mede noodzakelijk is voor de Omgevingswet.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

Op 1 juli 2022 treedt de wet in werking, op dat moment kunnen we werken met de basis van de wet. Processen zijn gereed in hun minimale variant, en er is een aanzet tot een andere houding en gedrag ten aanzien van samenwerking in de leefomgeving. De verandering start dan pas echt: doordat vanaf dat moment de nieuwe

processen en instrumenten in werking zijn, zien we daadwerkelijk wat de nieuwe wet voor gevolgen heeft voor inzichtelijkheid, integraliteit, maatwerk en snelheid. Zowel de ambtelijke organisatie als het bestuur staan ten aanzien van genoemde thema's aan het begin van een veranderproces.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

De invoering van de Omgevingswet is geen keuze, de overheid moet voldoen aan de eisen van de wet. Juridische processen moeten op orde zijn, het digitaal stelsel moet werken en nieuwe instrumenten moeten worden gevuld. De Omgevingswet heeft een sterke dienstverleningskant: door goede invulling van instrumenten krijgt de inwoner (bedrijf, ondernemer) meer zeggenschap, leiden procedures sneller

tot een eindbesluit, wordt de leefomgeving van de inwoner integraler benaderd, wordt meer van buiten naar binnen gewerkt, worden regels inzichtelijker en wordt maatwerk geleverd. Onze ambitie is om de wet vanuit het oogpunt van toonaangevende dienstverlening in te vullen. De raad heeft aangegeven daartoe veranderingen door te willen voeren, stapsgewijs.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

De invoering van de Omgevingswet kent een nauwe samenhang met andere Opgaven binnen de gemeente: Gebiedsgericht werken (dichter bij de inwoner, maatwerk), Democratisch Akkoord (participatie), Organisatie van de Toekomst (integraliteit) en de inhoudelijke opgaven als Wonen, Economie, Duurzaamheid en Samen Sterker (bestaanszekerheid, kansengelijkheid en gezond leven), waarvoor de instrumenten van de wet ingericht moeten worden (De Omgevingsvisie, het Omgevingsplan, het Programma en de inrichting van de beleidscyclus).

De Omgevingswet krijgt een plek in veel teams binnen de organisatie, die moeten gaan werken met de nieuwe processen, instrumenten en andere wijzen van samenwerken. Daarnaast maakt de Omgevingswet samenwerking met ketenpartners en adviesorganen noodzakelijk en makkelijker: ODMH, GGD, VRHM, HHRS, maatschappelijke partners.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Inwoners	Omgevingsdienst	Ministeries
Bedrijven en ondernemers	Holland Rijnland	G40
Maatschappelijke organisaties	Veiligheidsregio	VNG
	Provincie	Hogescholen/universiteiten
	GGD	
	Hoogheemraadschap	
	Rijnstreek	

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
Omgevingsplan Rijnhaven
Memo raadsbesluiten
Omgevingsvisie
Plan van aanpak Omgevingsplan

3.2 Gebiedsregie: Edelstenenbuurt

Introductie

Waar staan we nu?

Er is gebiedsregie op de Edelstenenbuurt, één van de buurten in Alphen aan den Rijn die met langdurige aandacht wordt ondersteund. De partijen werken intensief samen om de zorgvragende inwoners te ondersteunen en te werken aan een leefbare en veilige buurt. Het uitvoeringsplan met de daarin benoemde doelstellingen zijn de basis voor deze aanpak.

In deze wijze van werken wordt intensief samengewerkt met externe partijen maar ook binnen de ambtelijke organisatie. Het gaat om permanent domein overstijgend samenwerken.

Het uitvoeringsplan wordt uitgevoerd via vier inhoudelijk sporen: Leefbaarheid, Zorg en preventie, voorzieningen en veiligheid.

Er is geëxperimenteerd met de ABCD aanpak in de Edelstenenbuurt. Hiervoor zijn externen ingehuurd die op het gebied van leefbaarheid en eigen kracht van de inwoners aan de slag gegaan zijn.

De ontwikkeling van het wijkcentrum Briljantstraat maakt onderdeel uit van deze aanpak. De bouw van de Voedselbank, tegen het Wijkcentrum aan, maakt ook onderdeel uit van dit project.

Binnen deze vier sporen zijn inhoudelijke activiteiten die door de verschillende partijen worden uitgevoerd om een bijdrage te leveren aan de doelstellingen die we willen bereiken.

Deze zijn:

- Werken aan een toekomstperspectief:
 - Kansrijk perspectief bieden voor kinderen en jeugd
 - Ondersteuning van onderliggende problematiek (oa schulden) van inwoners
 - Ontmoeting en sociale samenhang stimuleren.
- Verbeteren van de inwonersparticipatie:
 - Het opbouwen van een sterkere onderlinge verbondenheid
 - Inwoners betrekken bij het verbeteren van de eigen leefomgeving.
- Verbeteren van de leefbaarheid:
 - Vergroten van de meldingsbereidheid
 - Verbeteren van het veiligheidsgevoel van de inwoners
 - Terugdringen van de ervaren en geregistreerde overlast
 - Het schoon, heel en veilig houden van de fysieke omgeving
 - Verbeteren van de fysieke voorzieningen waar nodig, ter ondersteuning van de realisatie van de doelen.
 - Verbeteren van de negatieve beeldvorming van de buurt.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

Er zijn landelijk zorgen over de leefbaarheid in buurten en wijken. De VNG heeft in zijn propositie voor het sociale domein gepleit voor gebiedsgericht werken met langdurige aandacht: in een flink aantal wijken en buurten is er geen gezonde balans tussen draagkrachtige

en zorg vragende bewoners. Dit heeft directe gevolgen voor de leefbaarheid en draagt daarmee bij aan kansenongelijkheid. Hier is een niet vrijblijvende coalitie nodig die de beschikbare capaciteit op het gebied van menskracht en financiële middelen slim bij elkaar brengt.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

De intensieve vorm van domein overstijgend samenwerken doen we vanuit een verantwoordelijkheid richting de inwoners en onze

partners binnen en buiten. Daarnaast is het ook de ambitie van dit college om op deze wijze samen te werken.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Het instrument belevingspeiling is van belang om de effecten van de inspanningen te volgen.
- Het ontwikkelen en met name structureel bijhouden van een wijkprofiel zijn hiervoor van belang.
- De dorps- en buurthuizen faciliteren de ontmoeting, activiteiten en ondersteuning van inwoners.
- Professionalsoverleg in het gebied.
- Het Lokaal (sociaal domein).
- Het samenwerken met alle partijen in de samenleving: inwoners, (maatschappelijke) organisaties, bedrijven zijn van cruciaal belang.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal
Regiegroep Edelstenenbuurt: Woonforte, politie, gemeente, Participe, GGD, Tom in de buurt
Uitvoerend overleg Edelstenenbuurt: Woonforte, politie, gemeente, Participe, GGD, Tom in de Buurt, vertegenwoordiging van inwoners
Professionalsoverleg Ridderveld: woonforte, politie, gemeente, Participe, inwoners, GGD, GGZ, wijkverpleging, Driehoorne,

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Plan van aanpak Edelstenenbuurt (341268)	portal.ibabs.eu/Agenda/View/7aeba395-41a3-4840-917c-debe21e1ec04/100000031/2020?returnUrl=%2FSearch%2FResults#074bcc73-90b2-4a90-a654-2b5ab9cee12a

3.3 Opgave Gebiedsgericht werken

Introductie

Waar staan we nu?

- Er is een gebiedsgerichte aanpak voor vijf gebieden waarbij gebiedsadviseurs, project-medewerkers en omgevingsvakmannen initiatieven ophalen, signalen van buiten naar binnen brengen, netwerken, verbinden en uitvoering geven aan de gebiedsgerichte wijze van werken. Het doel van het gebiedsgericht werken is om een bijdrage te leveren aan het dichterbij elkaar brengen van overheid en inwoners, bijdragen aan toekomstbestendige en vitale buurten en inspelen op de veranderende samenleving.
- Er is een leefbaarheidsbudget waarmee initiatieven van inwoners worden ondersteund. De georganiseerde inwoners krijgen hieruit een bijdrage ter ondersteuning van hun activiteiten.
- De initiatieven van inwoners in het openbaar gebied worden gefaciliteerd. Denk hierbij aan groen participatie, mini-bieb, acties in het kader van duurzaamheid (operatie steenbreek, insectenhôtels, eetbare tuinen, etc...). Hier wordt door middel van het DOE-magazine aandacht aan besteed. Het project groen-blauwe speelplein op scholen is ook onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak.
- De projecten buurtpreventie en een dekkend netwerk van AED's dragen bij aan de veiligheid in de buurten en dorpen.
- Er is ervaring opgedaan met verschillende wijzen van domeinoverstijgend samenwerken waaronder het gebiedsgebonden samenwerken binnen een gebied op één thema: jeugd.
- Er wordt gewerkt met de ABCD-methode om aan de inwoners te ondersteunen bij het opbouwen van netwerken.
- Er is gebiedsregie op de Edelstenenbuurt, één van de buurten in Alphen aan den Rijn die met langdurige aandacht wordt ondersteund. De partijen werken intensief samen om de zorgvragende inwoners te ondersteunen en te werken aan een leefbare en veilige buurt. Het uitvoeringsplan met de daarin benoemde doelstellingen zijn de basis voor deze aanpak.
- Er is een aanpak voor de Snijdelwijk, die net als in de Edelstenenbuurt een langdurige aanpak vergt.
- Er is een pilot met 2 gebiedswethouders (Hoorn en Koudekerk/Zwammerdam). Voor de andere gebieden is de coördinerend wethouder gebiedsgericht werken verantwoordelijk. In het college zijn gesprekken gevoerd over wijkwethouderschap voor alle gebieden. De basis voor het gesprek was een onderzoek van platform 31 naar gebiedswethouderschap in het land en welke keuzes daarin gemaakt kunnen worden.
- Er zijn wijkplannen en uitvoeringsplannen gemaakt per dorp en gebied die aflopen in 2021.

- Het beleid voor de dorps- en buurthuizen, waarbij deze het instrument zijn om de ontmoeting in de dorpen en buurten te faciliteren, is herijkt en het nieuwe beleid wordt sinds 2021 uitgevoerd. Dit dient in 2022 te worden geëvalueerd.
- In het sociale domein wordt gebiedsgericht gewerkt.
- Er is een start gemaakt met de doorontwikkeling van het gebiedsgericht werken.
- De pilot met de fysieke teams in twee gebieden is uitgebreid naar de hele gemeente. Per 1 januari 2021 zijn er in de vijf gebieden fysieke gebiedsteams. Dit zijn uitvoerend teams die verantwoordelijk zijn voor onderhoud van het openbaar gebied en duidelijk zichtbaar aanwezig zijn in de wijk. De integraal opzichter is voor inwoners vindbaar en aanspreekbaar. Samen met de voormannen en uitvoerende medewerkers zijn zij dagelijks in de gebieden te vinden.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

- De omgevingswet heeft een directe link met het gebiedsgericht werken. De beide versterken elkaar in de wijze van werken en denken.
- Het uitdaagrecht wordt als mogelijkheid opgenomen in artikel 150 van de gemeentewet. Dit vraagt maatwerk van de organisatie. Mogelijk worden onderwerpen die nu in de keten worden uitgevoerd door de gemeente door inwoners opgepakt en uitgevoerd.
- Er zijn landelijk zorgen over de leefbaarheid in buurten en wijken. De VNG heeft in zijn propositie voor het sociale domein gepleit voor gebiedsgericht werken met langdurige aandacht: in een flink aantal wijken en buurten is er geen gezonde balans tussen draagkrachtige en zorgvragende bewoners. Dit heeft directe gevolgen voor de leefbaarheid en draagt daarmee bij aan kansenongelijkheid. Hier is een niet vrijblijvende coalitie nodig die de beschikbare capaciteit op het gebied van menskracht en financiële middelen slim bij elkaar brengt.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Ambitie uit het coalitieakkoord wordt hiermee vorm gegeven.
We streven naar goede dienstverlening waarbij

de inwoners zich gehoord voelen en we sterke en vitale buurten en dorpen in Alphen aan den Rijn hebben.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Het instrument belevingspeiling is van belang om de effecten van de inspanningen te volgen.
- Het ontwikkelen en met name structureel bijhouden van een wijkprofiel zijn hiervoor van belang.
- De bestuurlijke overleggen met de georganiseerde inwoners overleggen.
- Het samenwerken met alle partijen in de samenleving: inwoners, (maatschappelijke) organisaties, bedrijven zijn van cruciaal belang.
- De dorps- en buurthuizen faciliteren de ontmoeting, activiteiten en ondersteuning van inwoners.
- Professionalsoverleggen per gebied.
- Het Lokaal (sociaal domein).

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal
Professionals overleggen in de verschillende gebieden met Tom in de buurt, Participe, GGD, GGZ, politie, woningbouw	Samenwerking met platform 31 op de gebiedsgerichte aanpak
Diverse (georganiseerde) inwonersoverleggen	
Regiegroep en uitvoeringsoverleg Edelstenenbuurt	
Samenwerkingsverband met specifieke georganiseerde gremia zoals Vrienden van Zegersloot	
Regiegroep Snijdelwijk	

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Bestuursopdracht Gebiedsgericht werken	Bestuursopdracht doorontwikkeling gebiedsgericht werken (211951)
Wijk- en dorpsplannen	portal.ibabs.eu/Agenda/View/2e8ca679-188d-445a-9a87-cc4c84d0440d/100000031/2018
Gebiedsgericht werken: de volgende stappen	Dossiernummer 321072
Ontwikkeling gebiedsgericht werken	Dossiernummer 2802079

3.4 Fysieke gebiedsteam

Introductie

Waar staan we nu?

- Er is een pilot gedraaid met twee fysieke gebiedsteams: In Koudekerk en het gebied Hoorn zijn multidisciplinaire teams aan de slag gegaan voor het onderhoud van het openbaar gebied. Ze zijn verantwoordelijk voor het onderhoud van de onderdelen groen en schoon voor een gebied. In deze pilots is geëxperimenteerd met twee nieuwe functies: integraal opzichter en integraal beheerder.
- De pilots zijn geëvalueerd en is besloten, in het kader van de doorontwikkeling van het gebiedsgericht werken om deze wijze van werken door te voeren in heel Alphen aan den Rijn.
- De pilot met de fysieke teams in twee gebieden is uitgebreid naar de hele gemeente. Per 1 januari 2021 zijn er in de vijf gebieden fysieke gebiedsteams. Dit zijn uitvoerend teams die verantwoordelijk zijn voor onderhoud van het openbaar gebied en duidelijk zichtbaar aanwezig zijn in de wijk. De integraal opzichter is voor inwoners vindbaar en aanspreekbaar. Samen met de voormannen en uitvoerende medewerkers zijn zij dagelijks in de gebieden te vinden.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

Zie factsheet gebiedsgericht werken en Wijken en Kernen.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Deze wijze van werken is vooral vanuit de ambitie van het coalitieakkoord voortgekomen.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Het instrument belevingspeiling is van belang om de effecten van de inspanningen te volgen.
- Het samenwerken met alle partijen in de samenleving. In dit specifieke project gaat het vooral om de samenwerking met de inwoners.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal
Interne organisatie gerichte samenwerkingsverbanden tussen de teams van Langeroode en met BOR.

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Bestuursopdracht Gebiedsgericht werken	Bestuursopdracht doorontwikkeling gebiedsgericht werken (211951)
Gebiedsgericht werken: de volgende stappen	Dossiernummer 321072
Ontwikkeling gebiedsgericht werken	Dossiernummer 2802079

3.5 Openbare Ruimte

Introductie

Waar staan we nu?

Onze inwoners, het bedrijfsleven, maar ook recreanten maken gebruik van de in totaal 6.5 miljoen vierkante meter vrij toegankelijk openbaar gebied in onze gemeente. Mensen verplaatsen, verblijven, recreëren, sporten en ontmoeten in deze publieke ruimte. Onze assets beschrijven het beheer van de fysieke onderdelen waarbinnen de openbare ruimte is opgebouwd. Hierin worden de volgende domeinen onderscheiden:

Het totale bezit van de gemeente omvat een tiental domeinen:

- Groenvoorzieningen en bomen.
- Verhardingen.
- Openbare verlichting.
- Verkeersregelininstallaties en verkeersvoorzieningen.

- Civiele kunstwerken (bruggen, tunnels).
- Riolering.
- Waterhuishouding (baggeren, duikers).
- Afvalinzameling (ondergrondse containers en afvalbakken).
- Speelvoorzieningen.

De domeinen Riolering, Groenvoorzieningen en Afvalinzameling zijn benoemd in eigen factsheets, net als dat er een factsheet Kapitaalgoederen is.

Uit diverse, ook aan B&W gepresenteerde onderzoeken blijkt dat van de overige domeinen vooral voor Wegen, Civiele kunstwerken en ondergrondse nutsinfrastructuur aandacht nodig is in de komende collegeperiode en dus de coalitievorming.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

De openbare ruimte vervult een belangrijke rol bij het realiseren van ambities vanuit de maatschappelijke opgaven. De keuzes voor investeringen zullen zich doorontwikkelen van technisch noodzakelijk via functioneel naar de mate waarin bijgedragen wordt aan de maatschappelijke vraagstukken. Daarnaast vragen deze opgaven steeds grotere investeringen in de openbare ruimte. Bijvoorbeeld bij het voorkomen van schade door klimaatverandering,

of bij de Energietransitie waarin de distributienetten voor elektriciteit verzwakt moeten worden en gebouwen van het gas af gaan. Ook de ambities uit het Masterplan Groenblauwe stad vinden voor een belangrijk deel plaats in de openbare ruimte. De keuzes die gemaakt worden in het kader van Gebieds Gericht Werken zullen invloed hebben op het beheer van de openbare ruimte.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Verplichting

Sober, doelmatig en veilig onderhouden van de openbare ruimte.

tussen groot onderhoud of reconstructie, zeker in relatie tot zettingen

Verantwoordelijkheid

Via reconstructies de openbare ruimte functioneel aan de steeds veranderende eisen laten voldoen. Daarbij een verantwoorde keuze

Ambitie

Bijdrage aan de het oplossen van de grote maatschappelijke vraagstukken zoals Duurzaamheid, Toekomstbestendig wonen, Verbindend Samenleven.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Beheerplannen voor elk asset/domein.
- Nota vervangingsinvesteringen kapitaal goederen.
- Werken op basis van de uitgangspunten van assetmanagement.
- Beleidsplannen om invulling te geven aan de ambities vanuit de opgaven.
- Projectopdrachten met daarin belangenafweging tussen de verschillende assets.
- Kwaliteitsplan openbare ruimte DALI.
- Integraal Meerjarenprogramma voor de openbare ruimte.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Nutsbedrijven/ telecomnetwerkbeheerders	Regiodeal slappe bodem	Convenant klimaatadaptief bouwen
Woningbouwcorporaties	Hoogheemraadschap van Rijnland	Betonconvenant

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
Duurzaamheidsprogramma 2021-2030, vastgesteld door de raad in 2021.
Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie, vast te stellen door de raad in 2022
Visiedocument openbare ruimte (De Alphense Lijn),
Beheerkwaliteitsplan (2015/5986)
Transitie Visie Warmte
Rapportage onderzoek Financieel beheer
Omgevingsvisie

Deze strategische beleidskaders zijn doorvertaald naar plannen op tactisch niveau. In de gemeente Alphen aan den Rijn geldt dat de dekking van deze tactische beheerplannen/MJOP'S vanuit verschillende bronnen komt:

- KDE (kostendekkende exploitatie) voor riolering, begraafplaatsen en afvalinzameling.
- Dotaties ten behoeve van exploitatie, het jaarlijkse beheerbudget.
- Reserves en voorzieningen (bijv. Reserve Groot onderhoud beweegbare bruggen, Voorziening Civiele kunstwerken, Reserve Welzijnsaccommodaties, enzovoort).

3.5.1 Grondstoffen-, afval- en zwerfafval beleid

Introductie

Waar staan we nu?

De Rijksdoelstelling is om volledig circulair te zijn in 2050. Het Grondstoffen- en Zwerfafvalbeleid is erop gericht om zoveel mogelijk grondstoffen te verzamelen ten behoeve van hergebruik en zo min mogelijk restafval en zwerfafval te laten ontstaan.

De gemeenteraad van Alphen aan den Rijn heeft op 7 juli 2016 het Grondstoffenbeleid 2015 -2025 vastgesteld (2016/21126). Dit beleid gaat uit van 100% circulariteit in 2025, 100% service en 100% kostendekkende exploitatie.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

Omdat de ambitie om 100% circulair te zijn nog niet is behaald wordt nu uitvoering gegeven aan het Verbeterproces grondstoffen en Zwerfafvalbeleid dat is vastgesteld op 22 april 2021 (2021/363772). In de komende jaren stijgen de Rijksbelastingen op afval, wordt de kwaliteit van de grondstoffen steeds belangrijker en is de verwachting dat de gemeentelijke afvalstoffenheffing bij gelijkblijvende systematiek omhoog moet. Het keren van deze trend is het beste mogelijk middels invoering van een prijsprikkel. Voorbeeld: Gouda (diftar) 119,7 kg restafval/inwoner en Alphen 186,7 kg/inw.¹ Overige landelijke en lokale ontwikkelingen:

- Producentenverantwoordelijkheid wordt op steeds grotere schaal doorgevoerd voor diverse grondstoffen. Gebiedsgericht werken wordt ingevoerd. De organisatie dient hier op te worden aangepast. Focus op voorkomen: het zwerfafvalbeleid (participatie, educatie en sturen op gedragsaanpassing door de Schone Buurt Coaches) financieel borgen na afloop vergoeding uit producentenverantwoordelijkheid.
- Er zijn meer communicatie- en handavingsinspanningen nodig om de circulaire doelstellingen te behalen (flankerend beleid).
- Afweging nascheiding PMD/ extra inzet GFT uit restafval bij hoogbouw blijven toetsen op basis van actuele gegevens.

¹ Cijfers Cyclus 2020, extrapolatie fijn restafval vanaf oktober

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Gemeenten hebben de wettelijke zorgplicht voor de inzameling en verwerking van het huishoudelijke afval dat vrijkomt binnen hun grondgebied. Inwoners hebben volgens de Afvalstoffenverordening de wettelijke plicht om het huishoudelijke afval op de juiste manier aan te bieden.

Van 250 kilo naar 100 kilo restafval per inwoner per jaar en 100% scheiding van huishoudelijk afval in 2050. Dat is de ambitie van het Ministerie van IenW, de VNG (Vereniging

Nederlandse Gemeenten), de NVRD en Rijkswaterstaat. Het programma VANG – Huishoudelijk Afval is onderdeel van het programma VANG: Van Afval Naar Grondstof.

Om de doelstellingen te realiseren zet dit programma in vier hoofdlijnen: Gemeenten formuleren ambitieuze beleidsdoelen: Gemeenten zijn in staat om werk te maken van de eigen beleidsdoelen: Inwoners zijn gemotiveerd bij te dragen aan afvalpreventie en afvalscheiding; Ketenpartijen werken samen aan het sluiten van ketens.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Afvalstoffenverordening, Beleids-, en Beheerplannen Afval & Reiniging, uitvoeringsbesluiten.
- Communicatie uitingen (fysiek en social media).
- Inzet BOA's op reiniging.
- Afvalkalender app.
- Gemeentelijke website.
- Inzet medewerkers U&S incl. wagenpark, IT systemen et cetera.
- Meldingen Openbare Ruimte via KCC.
- Projectplannen, educatie en acties door Schone Buurt Coaches.
- Circulair Ambachtscentrum.
- Ecopark.
- Samenwerking onderzoek innovatie met meerdere gemeenten en Hogeschool Amsterdam.
- Belevingsonderzoeken.
- CROW beeldmeetlat onderzoeken.
- Deelname benchmark Nederlandse gemeenten.
- CBS cijfers.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Woonforte	Holland Rijnland	NVRD
Alphen, Boskoop et cetera Schittert	Cyclus incl. omliggende gemeenten	VNG
Bewoners, verenigingen, -commissies, -groeperingen	Plasticvrije Corridor	Nederland Schoon
Scholen en BSO's	Limes Bubble Barrier	Nedvang
Winkeliersverenigingen, ondernemers		
Bibliotheek		
Taalschool Echt Nederlands		

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Grondstoffenbeleid 2016 - 2025	docplayer.nl/105566054-Gemeente-alphen-aan-den-rijn-grondstoffenbeleid.html
Verbeterplan Grondstoffen +Zwerfafvalbeleid	ris2.ibabs.eu/Agenda/Details/alphenaandenrijn/a37dc71f-bc83-4fae-9c65-05c1322b5962
Afvalstoffenverordening	lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR320351

3.5.2 Groenvoorziening, openluchtrecreatie en begraafplaatsen

Introductie

Waar staan we nu?

Openbaar groen vormt een steeds belangrijkere bouwsteen bij de eigentijdse opgaven van onze organisatie. Klimaatverandering en biodiversiteitsverlies vormen de grootste uitdagingen van deze tijd. Reductie van stikstof en kooldioxide-uitstoot, grootschalige toepassing van natuurinclusieve land- en stedenbouw, lokale stimulatie van seizoensgebonden voedselproductie, kwalitatief behoud van groen en bomen en ontwikkeling van recreatieve ruimte zijn onze belangrijkste opgaven.

Het openbaar groen biedt ruimte voor recreatie en sport en draagt ook op deze wijze bij aan een gezonde stad. Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de basisvoorzieningen in de vorm van routes en voorzieningen. Gemeente Alphen aan den Rijn is zowel voor de Rijn- en Veenstreek als voor Holland Rijnland de regisseur op het aanbod van fysieke routenetwerken (Fietsen, wandelen, varen).

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

Het openbaar groenareaal en het bomenbestand staan onder druk door ruimtebehoefte voor woningbouw, parkeren, wegen, kabels en leidingen. Aan de groennorm van 70 m² groen per woning en het handhaven of uitbreiden van het aantal bomen kan niet meer worden voldaan. De behoefte en noodzaak naar meer ruimte voor groen, recreatie en biodiversiteitsherstel in een duurzame leefomgeving neemt toe.

De individuele beleving door de recreant of sportbeoefenaar neemt in omvang toe, in vergelijking met het aandeel groeps(sport)activiteiten. De stedelijke en landelijke

openbare ruimte wordt in toenemende mate voor dit doel gebruikt. De druk op en vraag naar voorzieningen neemt toe.

In oktober 2021 heeft de raad ingestemd met het voorstel om scenario 3 van de toekomstvisie begraven uit te gaan voeren. Indien de raad de exploitatie van de begraafplaatsen kostendekkend wil houden zullen de tarieven met gemiddeld 8% moeten stijgen. Hiervoor zal in het eerste kwartaal van 2022 een raadsbrief komen met een verdere uitwerking, conform de afspraken in de raadsvergadering van oktober 2021.

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Bieden van een veilige, beheersbare en duurzame leefomgeving.

Deze instrumenten zetten we in:

Openbaar groen

- Eigentijds groen en bomenbeleid dat aansluitend op de bestaande opgaven.
 - Doorontwikkeling recreatie- en groene ruimte in relatie tot gezondheid, educatie, economie, voedselstrategie, gezondheid, ontspanning en welbevinden.
 - Realiseren van een visie met meetbare doelen die past bij een Groene gemeente met Lef.
 - Uitbreiden van het groenareaal en het bomenbestand.
- Uitwerken van effecten van groen op de verschillende beleidsterreinen.

Recreatie

- Visie op water met uitvoeringsprogramma.
- Subsidieregelingen provincie Zuid-Holland.
- Uitvoeringsagenda Hollandse plassen.
- Visie Rijke Groenblauwe leefomgeving Provincie.
- Toekomstvisie en actieagenda PRET.

Samenwerkingsverbanden groen

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
IVN	Provincie	WUR
Greenport Boskoop	Groene Hart Werkt	Stichting Norminstituut Bomen
VOA	Holland Rijnland	
Avifauna	Groene motor	
Rijnvicus	Greenport Boskoop	
Stichting Alphense Kinderboerderijen		
Groenvrijwilligers		
Bomenpanel		

Samenwerkingsverbanden recreatie

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Stichting Landschapsfonds Alphen	Provincie Zuid-Holland	WUR
Staatsbosbeheer	Gemeenten Rijn- en Veenstreek	Fietsplatform
Alphense kanovereniging	Holland Rijnland	Wandelnet
Maneges	Groene Hart	Waterrecreatie Nederland
PRET	Provincie Utrecht	Andere belangenorganisaties
Alphen Marketing		
IVN		
Greenport Boskoop		

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Duurzaamheidsprogramma 2021-2030	Duurzaamheidsprogramma link.
Bomen en beschermwaardig bomenbeleid (resp. 2017-2027/ 2019/2029)	
Groenbeleidplan (incl. groenstructuur en uitwerking klimaatadaptieve eigenschappen groen, 2022-2032)	

3.5.3 Grondbeleid

Introductie

Waar staan we nu?

De paragraaf grondbeleid in de gemeentelijke begroting geeft een toelichting op het grondbeleid van de gemeente, de vennootschapsbelasting in relatie tot de grondexploitaties en de verslagleggingregels Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor het grondbeleid. In december 2020 is de nota Grondbeleid vastgesteld waarin ook de ontwikkelingen

Omgevingswet zijn betrokken. Voor de grondexploitaties wordt gewerkt met het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) die alle grondexploitaties bevat en jaarlijks wordt geactualiseerd. Het MPG wordt meestal in mei of juni van het lopende jaar vastgesteld door de raad. Jaarlijks wordt de grondprijzentabel en de nota bovenwijkse voorzieningen geactualiseerd.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

Eind april 2022 is het geactualiseerde MPG 2022 bekend.

Qua grondbeleid worden geen grote wijzigingen verwacht.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Verplichting

De actualisatie van het MPG is een wettelijke verplichting.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Grondbeleid
- Grondprijzen
- Meerjaren Perspectief Grondexploitaties
- Nota bovenwijkse voorzieningen

3.5.4 Riolering

Introductie

Waar staan we nu?

Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor het inzamelen van stedelijk afvalwater, het verwerken van overtollig hemelwater en reguleren van het grondwaterpeil in openbaar gebied. Deze gemeentelijke watertaken staan nu nog in de Wet milieubeheer en Waterwet, en komen identiek terug in de Omgevingswet.

De primaire doelen van de uitvoering van deze wettelijke taken zijn het beschermen van de volksgezondheid en het bevorderen van een goede leefomgeving. De uitvoering van de gemeentelijke watertaken wordt betaald met de inkomsten uit de rioolheffing.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

In het verdere verleden lag de nadruk vooral op bevorderen van hygiëne en tegengaan van milieuvervuiling. Met de klimaatverandering is de focus verschoven naar de omgang met hemelwater en de aanpassing aan enerzijds

zwaardere buien en anderzijds langere perioden van droogte. Riolering en, in bredere zin, het stedelijk watersysteem kan hieraan een belangrijke bijdrage leveren.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Artikel 2.16 (gemeentelijke taken voor de fysieke leefomgeving)

Bij het gemeentebestuur berusten, naast de elders in deze wet en op grond van andere wetten aan dat bestuur toegedeelde taken voor de fysieke leefomgeving, de volgende taken:

- op het gebied van het beheer van watersystemen en waterketenbeheer:
- de doelmatige inzameling van afvloeiend hemelwater, voor zover de houder het afvloeiend hemelwater redelijkerwijs niet op of in de bodem of een oppervlaktewaterlichaam kan brengen, en het trans-

- port en de verwerking daarvan.
- het treffen van maatregelen in het openbaar gemeentelijke gebied om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de op grond van deze wet aan de fysieke leefomgeving toegedeelde functies zoveel mogelijk te voorkomen

- of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet op grond van artikel 2.17, 2.18 of 2.19 tot de taak van een waterschap, een provincie of het Rijk behoort.
- de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Beleidsplan voor gemeentelijke watertaken GWP (voorheen GRP).
- Vervanging, verbetering en uitbreiding van riolering.
- Planmatig rioolbeheer door BOR (Beheer Openbare Ruimte).
- Afhandeling meldingen en toezicht door U&S (Uitvoering en Service).
- Verordening en inning rioolheffing door Financiën.
- Samenwerking met hoogheemraadschap (zuivering afvalwater en beheer oppervlaktewater).
- Samenwerking in de waterketen met gemeenten, hoogheemraadschap en drinkwaterbedrijf Arbeidsmarkt en onderwijs.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal
Hoogheemraadschap van Rijnland (awzi's)	Hoogheemraadschap van Rijnland
	Samenwerking Waterketen Groene Hart

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Gemeentelijk Watertaken Programma 2021-2024	www.alphenaandenrijn.nl/dsresource?objectid=0181dbc4-78ac-4134-b3fe-ad0e832877de&type=pdf&
Verordening rioolheffing 2021	lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR651798/1
Verordening op de heffing en de invordering van een eenmalig rioolaansluitrecht 2014	lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR353622

3.5.5 Onderhoud kapitaalgoederen

Introductie

Waar staan we nu?

In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen van de begroting zijn de kaders opgenomen voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en het gemeentelijk vastgoed. Doel hiervan is om voor de langere termijn de bestaande functionaliteit van de gemeentelijke kapitaalgoederen in stand te houden, en waar nodig te verbeteren zodat ze aansluiten bij de behoefte van de gebruikers en bijdragen aan het woongenot van de inwoners. Naast deze factsheet onderhoud kapitaalgoederen zijn er ook factsheets voor Groenvoorzieningen,

Rioleringen, afvalinzameling en openbare ruimte(wegen, kunstwerken en ondergrond). De samenhang tussen deze factsheets is dat het bij de kapitaalgoederen specifiek gaat om vervanging/reconstructie in de openbare ruimte. De factsheet openbare ruimte richt zich op de beheeraspecten. Groenvoorzieningen is primair gericht op de beheeraspecten en bevat de KDE begraafplaatsen. Ook Rioleringen en afvalinzameling zijn een KDE en hebben zo een eigen factsheet.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Recente beheerplannen worden gestoeld op de principes van Assetmanagement. Niet alleen de vastgestelde beheerkwaliteit is leidend voor de onderhoudsactiviteiten, maar ook de waarde en prestatie die een kapitaalgoed moet leveren en de risico's die dat bedreigen worden als leidraad genomen. De ontwikkeling van Assetmanagement is in volle gang en zal leiden tot een herijking van de kwalitatieve beleidskaders.

Inzicht in de omvang van de te onderhouden domeinarealen, maar ook van de mutaties in de arealen, is en blijft van wezenlijk belang. Niet alleen om het onderhoud te garanderen maar

vooral ook om jaarlijks het noodzakelijke budget te kunnen reserveren om goed onderhoud te kunnen plegen. Extra budget is nodig indien het areaal wordt uitgebreid of een inrichting (bijvoorbeeld bij herinrichting van een deel van de openbare ruimte) met hogere beheerlasten wordt gekozen. Daarnaast zijn er externe ontwikkelingen die van invloed zijn op de wijze van beheer en de benodigde budgetten. Klimaatadaptatie, energietransitie, vervangingspieken, maatschappelijke verwachtingen en marktontwikkelingen zullen op korte en langere termijn aanpassingen in het beheer van kapitaalgoederen vragen.

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Verplichting

Sober en doelmatig onderhouden van alle assets in de openbare ruimte

Verantwoordelijkheid

Via reconstructies de openbare ruimte functioneel aan de steeds veranderende eisen laten voldoen. Daarbij een verantwoorde keuze

tussen groot onderhoud of reconstructie, zeker in relatie tot zettingen

Ambitie

Een bijdrage leveren aan het oplossen van de grote maatschappelijke vraagstukken zoals Duurzaamheid, Toekomstbestendig wonen, Verbindend Samenleven.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

De gemeente hanteert de volgende beleidskaders voor het onderhoud van kapitaalgoederen:

Strategische kaders

- Duurzaamheidsprogramma 2021-2030, vastgesteld door de raad in 2021.
- uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie, vast te stellen door de raad in 2022.
- voor openbare ruimte is dat het Visiedocument openbare ruimte (De Alphense Lijn), het Beheerkwaliteitsplan (2015/5986) en het Gemeentelijk rioleringsplan 2016-2020 (vastgesteld 17 december 2015).
- Transitie Visie Warmte, vast te stellen door de raad in 2022.
- voor Vastgoed is dat de Kadernota Vastgoed (2014/60140). Hieruit volgen beheerplannen of meer-jarenonderhoudsplannen (MJOP'S). In de Kadernota vastgoed hebben

we gekozen voor het niveau sober en doelmatig.

- daarnaast de routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed, vast te stellen door de raad in 2022.

Deze strategische beleidskaders zijn doorvertaald naar plannen op tactisch niveau. In de gemeente Alphen aan den Rijn geldt dat de dekking van deze tactische beheerplannen/MJOP'S vanuit verschillende bronnen komt:

- KDE (kostendekkende exploitatie) voor riolering, begraaftplaatsen en afvalinzameling.
- Dotaties ten behoeve van exploitatie, het jaarlijkse beheerbudget.
- Reserves en voorzieningen (bijv. Reserve Groot onderhoud beweegbare bruggen, Voorziening Civiele kunstwerken, Reserve Welzijnsaccommodaties, enzovoort).

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Sportverenigingen	Regiodeal slappe bodem	Convenant klimaatadaptief bouwen
Nutsbedrijven/telecomnetwerkbeheerders	Hoogheemraadschap van Rijnland	Betonconvenant
Woningbouwcorporaties		

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
Zie strategische kaders

3.6 Mobiliteit

Introductie

Waar staan we nu?

Waar staan we nu?

Op het gebied van mobiliteit liggen diverse grote en kleine opgaven. Zo vinden wij het belangrijk dat:

- de fiets optimaal wordt gebruikt.
- de woon- en werkomgeving goed bereikbaar is.
- er optimaal gebruik wordt gemaakt van het openbaar vervoer.

- het weggebruik duurzaam en veilig is.
- en de parkeerdruk in de woon-, werk- en recreatiegebieden aanvaardbaar blijft.

Er liggen veel raakvlakken met andere beleids-thema's, waaronder wonen, economie, duurzaamheid en het sociale domein. Deze onderlinge relaties zijn vaak complementair en vragen om een integrale aanpak.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

Alle (grotere) investeringen op het gebied van (vaar)wegen infrastructuur staan genoemd in het Meerjaren investeringsplan wonen en infrastructuur (MIPWI). Dit plan wordt elk jaar herijkt en door de raad vastgesteld. Hier staan ook de verwachte investeringsbehoeften in genoemd. In het MIPWI wordt de stand van zaken genoemd van alle mobiliteitsprojecten die op dit moment spelen of in de toekomst op ons afkomen.

Daarnaast merken wij een steeds grotere mobiliteitsbehoefte, zowel als gevolg van woningbouw als door langere reisafstanden en de groei en verandering van het voertuigpark. Dat betekent een grotere druk op het wegen-net, dat gepaard gaat met meer congestie, meer ruimtegebruik, verminderde leefbaarheid

en langere reistijden. Aan de andere kant ligt er juist een opgave om minder CO₂ uitstoot na te streven door het wegverkeer en wijken leefbaar en groen in te richten met vooral oog voor goede wandel en fietsverbindingen. Deze ontwikkelingen leiden ertoe dat centraal en decentraal ingezet wordt op het stimuleren van duurzame alternatieven voor de emissie uitstotende (vracht)auto's, bussen en schepen. Dit is onder andere terug te zien in de omgevingsvisie beleid (zoals de integrale visie op laadinfrastructuur), de RES en de Regionale strategie mobiliteit van Holland Rijnland waarbij de nadruk gelegd wordt op het schonere, slimmer en anders organiseren van mobiliteit. Verder verwachten wij dat de markt van de deelmobiliteit flink groeit. Dit draagt bij aan de

keuzevrijheid van de reiziger, maar vraagt ook van ons dat we excessen moeten beheersen door dit in regels vast te leggen.

Enkele van de belangrijkste onderwerpen die de komende jaren op het gebied van mobiliteit verder worden uitgerold zijn: Beter bereikbaar Gouwe, station Hazerswoude Rijndijk met regionaal transferium, nieuwe concessie openbaar vervoer, verduurzaming eigen wagenpark, (stads)logistiek en vrachtverkeer, HOV net Leiden-Utrecht en de ontsluiting van de Gnephoek. Daarnaast wordt er geïnvesteerd in het doorontwikkelen van de zes doorfietsroutes. Regionaal speelt de vraag hoe Alphen zich als knooppunt kan ontwikkelen in de regio, onder andere door de aanleg van transferia en (regionale) overstappunten. Tot slot wordt er in het kader van grijze wegen (een weg waarbij de vereiste inrichting niet of moeilijk in overeenstemming kan worden gebracht met de bijbehorende functie en het gebruik gewerkt aan een categoriseringsplan) en zal op landelijk niveau mogelijk nog discussie worden gevoerd over het invoeren van Betalen naar gebruik (vlakke-, km- of spitsheffing). Al deze maatregelen kunnen impact hebben op onze lange termijnvisie op mobiliteit en op investeringen in ons wegennet.

Parkeren

Op het gebied van parkeren ligt de grootste

uitdaging in het centrumgebied.

De parkeerdruk is er hoog en er zijn steeds meer ontwikkelingen om (voormalige) winkelruimte om te transformeren naar wonen.

Dit vraagt een andere parkeerbehoefte ('s avonds/'s nachts i.p.v. overdags) en andere parkeernormen. Knelpunt is dat parkeren fysiek niet meer in de openbare ruimte kan worden opgelost. Parkeren op eigen terrein is niet altijd haalbaar. In september 2020 is in de Raadscommissie Ruimtelijk en Economisch domein is de voorkeur uitgesproken voor een variant waarbij middels het parkeerbeleid gestuurd gaat

worden op autobezit (bijv. maximaal aantal vergunningen, ander vergunningentarief, enzovoort). De commissie heeft verzocht m.b.t. deze variant participatie toe te passen. Dit wordt/is in het 1e kwartaal van 2021 gedaan. Ook voor inbreidingslocaties vormt parkeren een belangrijk onderwerp. Parkeren legt beslag op de openbare ruimte en lijkt soms onverenigbaar met andere opgaven (bijv. groen/klimaatadaptatie). Daarnaast brengt de elektrificering van het Nederlandse wagenpark de komende jaren uitdagingen met zich mee voor een goede inpassing van laadinfra in de openbare ruimte. Voor inbreidingslocaties specifiek geldt, dat met het oog op andere opgaven, het parkeer- en verkeervraagstuk moet worden opgelost.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

De gemeente heeft de verplichting en verantwoordelijkheid om de (gemeentelijke) wegen bereikbaar, begaanbaar en veilig te houden. Voor nieuw te ontwikkelen gebieden legt de gemeente voorzieningen aan voor langzaam en gemotoriseerd verkeer, passend bij de omvang en functie van het nieuw te ontwikkelen gebied.

Daarnaast wordt van ons verwacht dat wij ook voor mobiliteit bijdragen in het bereiken van de klimaatdoelstellingen uit het NKA en de afspraken in de RES. Daar hoort ook bij dat wij trillings- en geluidsoverlast, verkeers- onveiligheid en parkeeroverlast aanpakken en beperken om de leefbaarheid te behouden en waar mogelijk te bevorderen.

Tot slot heeft de gemeente de wettelijke plicht om een goede toegankelijkheid te borgen voor alle doelgroepen. Niet alleen vanuit ruimtelijk oogpunt, maar ook financieel en sociaal.

Met name bij het gebruik van de openbare ruimte, het collectieve vervoer en het steeds ingewikkelder wordende verkeer- en vervoerssysteem.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- MIPWI (prioriteitstelling van projecten en programma's).
- Programma Fiets (met bijbehorend budget).
- Op te stellen intentieverklaringen met andere partijen omtrent het inrichten van doorfietsroutes.
- Algemene Plaatselijke Verordening (onder andere deelmobiliteit).
- Omgevings- en bestemmingsplannen.
- Geregelde actualisatie van de Parkeernota.
- Regionale strategie mobiliteit 2021 en de uitvoeringsagenda Holland Rijnland.
- Op te stellen mobiliteitsvisie.
- Concept-Ontwikkelrichtlijn duurzame mobiliteit.
- Bestuursovereenkomsten en afspraken met publieke en private partijen.
- Regionaal Verkeersmodel Midden Holland.
- CROW richtlijnen en handreikingen.
- Programma van Eisen busconcessie ZHN.
- Diverse stuurgroepen, zoals de TAG en N207 Zuid.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Maatschappelijke partners (onder andere Fietzersbond, scholen, dorpsraden et cetera)	Holland Rijnland	GNMI (landelijk)
	Midden Holland (agendalid)	ParkeerService
	Alphen-Gouda-Woerden	Servicehuis Parkeer- en Verblijfsrechten
	Zuid-Holland Bereikbaar	

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Structuurvisie Verkeer en Vervoer 2013	zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2013-21441.html
Omgevingsvisie	PM, in procedure
Programma Fiets 2019-2022	Programma Fiets 2019-2022
Verkeersveiligheidsplan 2021-2026	zoek.officielebekendmakingen.nl/gmb-2021-45366.html
Regionale Energiestrategie	hollandrijnland.nl/ruimte/energie/
Integrale visie op laadinfrastructuur	online.ibabs.eu/ibabsapi/publicdownload.aspx?site=alphenaandenrijn&id=29c34c52-d51a-4bc5-9091-933a31a4896e
Regionale Strategie Mobiliteit	hierinhr.hollandrijnland.nl/regionale-strategie-mobiliteit/mobiliteit-en-de-regionale-agenda/

4.1 Bestaanszekerheid

Draagt bij aan 'Bestaanszekerheid'

Introductie

Waar staan we nu?

We vinden het belangrijk dat iedereen een betekenisvol leven kan leiden. Zekerheid over werk, inkomen, wonen, veiligheid en het sociale netwerk zijn hiervoor basisvoorwaarden en vormen daarmee het fundament van het bestaan. Het ontbreken hiervan vergroot het risico dat onze inwoners door zorgen en/of stress de grip op hun leven verliezen. We zien landelijk, maar ook lokaal dat bestaanszekerheid geen vanzelfsprekendheid is en dat het onder druk staat. In het landelijke coalitieakkoord heeft bestaanszekerheid dan ook een prominente plek.

We doen al veel om bestaanszekerheid onder

onze inwoners te bevorderen. In de afgelopen jaren hebben we met Financieel Fit ingezet op het voorkomen en vroegtijdig signaleren van financiële problemen, armoede en schulden. Ook spannen we ons in om mensen uit de bijstand te laten uitstromen naar 'werk' of dat zij op een andere manier mee kunnen doen in de samenleving. Als de geldende regels en/of het aanbod geen duurzame oplossing bieden, is maatwerk mogelijk. Tegelijkertijd zetten we met de opgave Wonen in op voldoende en betaalbare woningen, met bijzondere aandacht voor kwetsbare inwoners.

Wat speelt er / wat komt er op ons af?

Onderstaande feiten en cijfers tonen de urgentie van de opgave aan:

- Landelijk groeien de vaste lasten bij gelijkblijvende inkomens.
- 10% van de inwoners van 18 t/m 64 jaar heeft een uitkering (werkloosheid, arbeidsongeschikt, bijstand).
- 819 kinderen jonger dan 18 jaar groeien op in een huishouden op het sociaal minimum (ong. 3%).
- 13% van de inwoners ouder dan 18 jaar ervaart moeite met rondkomen, 2,5% heeft hier grote moeite mee.
- 5% van alle inwoners (ongeveer 5600) heeft risicovolle of problematische schulden.
- Vanwege krapte op de woningmarkt is het voor inwoners die zich in een kwetsbare situatie bevinden heel moeilijk om een betaalbare woning te vinden. Denk daarbij aan mensen met GGZ problematiek, gescheiden ouders en ex-gedetineerden.
- 78% van de aanvragen voor een beschikking voor de daklozenopvang wordt afgewezen omdat er alleen een huisvestingsprobleem is.

- Ieder jaar raken er gemiddeld 30-40 jongeren tussen de 18 en 27 jaar uit de Rijnstreek dak- en/of thuisloos.
- Relatief hoog aantal meldingen van kindermishandeling (232 tov 200 landelijk).

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Bestaanszekerheid is een opgave waar we niet omheen kunnen. We nemen hierin onze (wettelijke) verantwoordelijkheid voor kwetsbare inwoners en bieden hen een duurzame oplossing.

Wat doen we vanuit:

- **Verplichting:** uitvoering Participatiewet, Wet Inburgering, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, wet Kinderopvang.
- **Verantwoordelijkheid:** Arbeidsmarktbeleid, laaggeletterdheid.
- **Ambitie:** bestaanszekerheid is een opgave.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

De opgave vraagt een opgavegerichte aanpak. Een aanpak over wetten, domeinen, organisaties en afdelingen heen. Het antwoord op de opgave wordt in samenhang met de *opgaves*

wonen, economie, duurzaamheid, digitalisering en de *instrumenten* omgevingswet en gebiedsgericht werken gevonden.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Inwoners en inwonerinitiatieven	Rijnstreeksamenwerking met Nieuwkoop en Kaag & Braassem	Ministerie van VWS
Vrijwilligersorganisaties	Holland Rijnland	Ministerie van SZW
Basisvoorzieningen als scholen, woningcorporaties, sportverenigingen	Hollands Midden	Ministerie van BZK
Partners als GO! voor jeugd, Tom in de Buurt, Rijnvicus, Boost, Alphen Vitaal, CJG, GGD, Participe, Kwadraad, politie en toezichhouders	Centrumgemeente Leiden	Ministerie van OCW
Medisch domein; zorgverzekeraars en huisartsen, overige eerstelijnszorg		Divosa
Private partijen als banken, energiemaatschappijen en verzekeringsmaatschappijen		G40 NDSD VNG

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Het Rijnstreeks Model	
Propositie 'De winst van het sociaal domein' (VNG, Divosa, NDSD, G40, G4, M50, P10)	vng.nl/sites/default/files/2021-04/de-winst-van-het-sociaal-domein_def.pdf
Actieplan voorkomen dakloosheid	
Actie-agenda financieel fit	
Koersplan Participatiewet	

4.1.1 Participatie, werk en inkomen

Draagt bij aan 'Bestaanszekerheid'

Introductie

Waar staan we nu?

Het thema participatie/Werk en Inkomen is een verzamelbegrip waar verschillende onderwerpen onder zijn gebracht. Reden is, dat wij de uitvoering van deze onderwerpen zelf uitvoeren binnen het Serviceplein en Rijnvicus, ook grotendeels voor Nieuwkoop en Kaag en Braassem. Daarnaast heeft de gemeente op enkele onderdelen een contract of subsidie of andere vorm van samenwerking. Het betreft de onderwerpen; Participatiewet (waar minimaregelingen, bijzondere bijstand, handhaving, ondersteuning zelfstandigen onderdeel van uit maken), laaggeletterdheid, inburgering, Schuldhulpverlening, de opgave toekomstperspectief jongeren (inclusief jeugdwerkloosheid) en de deelopgave Financieel Fit (armoede en schulden, onderdeel van de Opgave bestaanszekerheid)

Schuldhulpverlening

Vanuit de Opgave financieel fit is de vernieuwing ingezet om inwoners met vraagstukken rondom financiën sneller te vinden en te helpen en hen een laagdrempelige toegang tot ondersteuning te bieden. Daarbij is de gemeente vanaf 1 januari 2021 wettelijk verplicht in te zetten op preventie en vroegsignalering van schulden. Dit alles heeft geleid tot de start van Schoon Schip (contact leggen met inwoners met beginnende betalingsachterstanden) en de Helpdesk Geldzaken, aansluiten bij de Nederlandse Schuldhulprouwe en de

Voorzieningenwijzer. In de komende jaren zal deze aanpak nog verder vorm krijgen om een sluitende keten te creëren van preventie van armoede en schulden tot aan een duurzame oplossing bij financiële problemen, ook als onderdeel van de Opgave bestaanszekerheid. Tegelijkertijd hebben we als gemeente de wettelijke taak om alle inwoners die helaas wel in de problematische schulden zijn gekomen te helpen. Hierin zoeken we naar versnelling om inwoners zo vlug mogelijk schuldenzorgvrij te krijgen.

Opgave Toekomstperspectief Jongeren

We hebben een gezamenlijke analyse van wat er nodig is om jongeren hun eigen toekomst te laten vormgeven buiten wat er valt onder onze directe wettelijke plichten. Er lopen pilots en projecten die zich richten op een stabiele basis; een aanbod voor jongeren wat nu ontbreekt, om jongeren terug te leiden naar school, om jongeren duurzaam op de arbeidsmarkt in te kunnen laten stromen en om jongeren in verbinding te brengen met elkaar. Jongeren participatie en co-creatie heeft hierin een plaats. Om daadwerkelijk de behoefte van jongeren voorop te laten staan willen we in 2022 een jongeren informatiepunt (JIP) creëren. Hier kunnen jongeren met al hun vragen terecht. De financiële consequenties van het JIP zijn opgenomen in de perspectiefbrief.

Wat speelt er / wat komt er op ons af?

De Participatiewet is onderwerp van gesprek aan de coalitietafel van het Rijk. Er liggen rapporten, aangenomen motie 2e kamer en voorstellen vanuit VNG om de Participatiewet op onderdelen aan te passen. De Participatiewet is een kaderwet waardoor het voor gemeenten kan betekenen dat wijzigingen van het Rijk dwingend overgenomen moeten worden. En het kan betekenen dat gemeenten ruimte krijgen om het gegeven kader vanuit het Rijk nader in te vullen (beleidsruimte). Uit het coalitieakkoord is nu bekend dat de kosten-deulersnorm zal veranderen.

kinderopvangtoeslagenaffaire

De kinderopvangtoeslagenaffaire heeft ook inwoners van Alphen aan den Rijn getroffen. De compensatie en rechtmatige financiële afhandeling wordt door de Belastingdienst afgehandeld, maar door deze affaire zijn bij de gedupeerden daarnaast vaak (andere) zware financiële problemen ontstaan. Dit resulteert veelal in multiproblematiek binnen deze gezinnen. De Gemeente Alphen aan den Rijn ondersteunt haar inwoners waar mogelijk om samen weer grip te krijgen op de situatie. Tot nu toe hebben 166 ouders/huishoudens zich gemeld.

De intentie is om het vertrouwen in de overheid terug te winnen van de gedupeerden van de kinderopvangtoeslagenaffaire uit de gemeente Alphen aan den Rijn. De gedupeerden zijn inmiddels grotendeels in beeld gebracht en hebben ieder een eerste compensatie van € 30.000 ontvangen van de Belastingdienst. Naast schulden bij de Belastingdienst is er ook sprake van schulden bij andere instanties, zoals de gemeenten. Binnen het moratorium worden deze schulden in kaart gebracht en tijdelijk bevroren. Na de formele beoordeling door de Belastingdienst of een gemelde inwoner wel of niet wordt aangemerkt als gedupeerde van de kinderopvangtoeslagenaffaire kan er over worden gegaan tot kwijtschelding. Tot 2024 kunnen ouders zich melden bij de Belastingdienst als gedupeerde.

Schuldhelpverlening

Tot op heden is nog onduidelijk in hoeverre de Coronacrisis gaat leiden tot een stijging van de groep inwoners met problematische schulden. Vanuit de financiële crisis in het verleden hebben wij geleerd dat mensen met problematische schulden hier lang mee door blijven lopen, voor zij aankloppen voor hulp.. Dit kan op termijn leiden tot een stijging van het aantal aanvragen schuldhelpverlening.

Kosten inkomensondersteunende voorzieningen

In de afgelopen collegeperiode is een stijging van de kosten voor inkomensondersteunende voorzieningen (zoals individuele inkomens toeslag, bijzondere bijstand ed) te zien. Hierdoor is een structureel tekort ontstaan op deze begrotingspost. In verband met Corona en de ambities vanuit de opgave rondom de aanpak van armoede en schulden, is in 2021 extra ingezet op het onder de aandacht brengen van deze voorzieningen. Onder andere door de inzet van de Voorzieningenwijzer, waarbij voor inwoners in kaart wordt gebracht op welke voorzieningen zij mogelijk recht hebben. En inzet van gerichte communicatiecampagnes. Verwacht resultaat is dat meer inwoners een beroep zullen doen op inkomensondersteuning. In de perspectiefbrief is dan ook een verhoging van de bijbehorende begrotingspost opgevoerd.

Afwikkeling steunpakket Corona (Tonk, TOZO, Bbz Light)

Per 1 oktober 2021 zijn de door de gemeente uitgevoerde steunpakketten TONK en Tozo beëindigd. Daarbij is als uitloop van deze regelingen tot 1 januari 2022 een verlicht regime voor de Bbz (Bbz light) geïntroduceerd. De Bbz light heeft een lichtere toelatingstoets dan de reguliere Bbz.

In 2022 begint de aflossing van het op grond van de Tozo verstrekte bedrijfskrediet. De rechtmatigheidsonderzoeken naar de Tozo zullen net als de invorderingen van ten onrechte verstrekte Tozo gelden ook nog doorlopen in 2022.

Governance/verbonden partijen

Promen voert de wsw uit voor een beperkt aantal Alphense inwoners (sterfhuisc constructie voor onze gemeente). Dit is een gemeenschappelijke regeling, waarbij de wethouder Werk en Inkomen in het Algemeen bestuur zit.

Rijnvicus bestaat uit een BV en een verzelfstandigde afdeling van de gemeente. Rijnvicus BV

(de verbonden partij) is daarmee onderdeel van geheel Rijnvicus. Op de Participatiewet werken Rijnvicus als geheel en het Serviceplein intensief samen rapporteren ook samen via de P&C cyclus van de gemeente. De BV is eigendom van de gemeente en de wethouder Werk en Inkomen is aandeelhouder.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Verplichting: uitvoering Participatiewet, Wet Inburgering, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, wet Kinderopvang.

Verantwoordelijkheid: laaggeletterdheid, arbeidsmarktbeleid.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Kwadraad (subsidierelatie) voert het instrument sociale activering uit en maatschappelijke begeleiding asielstatushouders.
- Plangroep: minnelijke trajecten en WSNP (fase 2 en 3) in kader van de wet gemeentelijke schuldhulpverlening.
- Werkstap.
- Sagenn.
- Argonaut (contract medische advisering).

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Kwadraad (preventie)	Sub-regio Rijnstreek (Kaag en Braassem en Nieuwkoop)	VNG (G40, RPF regionaal platform fraudebestrijding)
Echt Nederlands (taal in het kader van inburgering)	Arbeidsmarktregio Holland Rijnland MBO Rijnland	

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
Het Rijnstreeks model
Beleidsdocument 'Omdat het gewoon kan'
verordening Sociaal Domein
Nadere regels Sociaal Domein
Koersplan Participatiewet (uitvoeringsagenda)

4.1.2 Serviceplein

Draagt bij aan 'Bestaanszekerheid'

Introductie

Waar staan we nu?

Het Serviceplein bestaat uit een diversiteit aan teams die onderling nauw samenwerken om de inwoners van Alphen aan den Rijn te ondersteunen bij hun (financiële) hulpvragen. Hierbij staat de inwoner centraal en niet het systeem aan regels en wetten. We passen maatwerk toe waar nodig en kijken breder dan het eigen werkveld om de situatie goed in beeld te brengen. Het Serviceplein streeft een duurzame oplossing na, liever iemand iets langer begeleiden maar dan wel echt stappen zetten dan alleen richten op quick wins en iemand snel weer terug zien komen.

Het Serviceplein bestaat uit de volgende teams: eerstelijns, toegang 27+, jongeren informatiepunt, geldzaken, inkomen, tvs, controle & handhaving, nazorg ex-gedetineerden, leerplicht & leerlingenvervoer, huisvesting statushouders, uitkeringsadministratie, Bbz, minima en inburgering. Deze laatste twee teams zijn momenteel nog in oprichting. De teams worden aangestuurd door zes teamleiders. Daarnaast is er nog het team Bedrijfsvoering & projecten met een eigen teamleider. Dit team werkt voor zowel het Serviceplein als MO.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

Het gebied van armoede en schulden, werk en inkomen (Participatiewet) is volop in ontwikkeling. De samenwerking tussen het Serviceplein en de opgave Financieel Fit (aanpak van armoede & schulden) is erg nauw. Ook Rijnvicus is een belangrijke partner, om inwoners (veelal met een bijstandsuitkering) weer richten werk te begeleiden waar mogelijk. De samenwerking wordt versterkt door de gezamenlijke Uitvoeringsagenda Participatiewet tussen MO, Serviceplein en Rijnvicus. Ook de doelgroep van jongeren krijgt steeds meer aandacht, de ontwikkelingen van onder andere jeugdwerkloosheid en -dakloosheid geven hier aanleiding

voor. de versterking van de keten rondom deze doelgroep krijgt steeds meer vorm, voor samenhangende en samenwerkende hulp- en dienstverlening. Hierin neemt het Serviceplein ook haar aandeel. Daarnaast is er steeds meer de beweging naar de voorkant: we zetten in op preventie en vroegsignalering, naast onze vangnetfunctie. Het doel is om mensen eerder te vinden die problemen beginnen te ontwikkelen op het gebied van financiën of andere vraagstukken. Deze taak is soms in de wet vastgelegd (bijvoorbeeld in de Wgs) en soms een eigen lokale beleidskeuze (bijvoorbeeld van de toegang).

(Complexe) casuïstiek

Inwoners weten het Serviceplein (gelukkig) via veel verschillende wegen te vinden. Via een telefoontje naar de eerstelijns, een doorverwijzing van ketenpartners, signalen uit de wijk of via de politieke route. Het Serviceplein behandelt alle casussen op een gelijkwaardige manier, ongeacht de wijze van binnenkomst. Het Serviceplein neemt haar verantwoordelijk in casuïstiek, of deze nu complex is, om maatwerk vraagt of regie nodig heeft. De uitdaging ligt in het ruimte vinden en maken voor

maatwerk in tijd en regelgeving. Daarnaast is samenwerking een constante ontwikkeling, zeker nu er na de aanbestedingen in 2021 nieuwe partners en samenwerkingen tot stand gebracht moeten worden. In 2022 wordt er verder gewerkt aan de samenwerking en de raakvlakken met de diverse partners. Een overzicht van partners staat onder 'samenwerkingsverbanden'. Belangrijke kernpartners voor het Serviceplein zijn onder andere Tom in de Buurt en GO! voor Jeugd.

Enkele feiten

Peildatum 13-12-2021	Aantallen in 2021
Bijstandsuitkeringen (Rijnstreek)	2.092
Bijzondere bijstand & minimaregeling aanvragen (Rijnstreek)	3.386
Schuldhulpverlening intakes & adviesgesprekken (Rijnstreek)	171 en 119
Toegangsdossiers (Alphen aan den Rijn)	141 jongerendossiers en 243 dossiers volwassenen 27+
Telefoon eerstelijns	5.422
Taakstelling huisvesting statushouders (Alphen aan den Rijn)	156
Leerlingenvervoer beschikkingen (Alphen aan den Rijn)	310

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

- **Verplichting:** Participatiewet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, Leerplichtwet, Bijstandsbesluit Zelfstandigen, Wet bestuurlijke boete, taakstelling Huisvesting statushouders, Wet inburgering (geheel nieuwe extra taak per 2022), leerlingenvervoer toewijzen, re-integratie ex-gedetineerden in de maatschappij, minimabeleid uitvoeren.
 - Een deel van deze taken voeren we ook uit voor de gemeenten Kaag en Braassem en Nieuwkoop middels een DVO.
 - Aanvullende taken vanuit het Rijk: uitvoering van Coronasteunmaatregelen (Tozo, TONK, Bbz light), toeslagenaffaire en tegemoetkoming energiekosten.
- **Verantwoordelijkheid:** de teams toegang 27+ en jongeren informatiepunt met een brede kijk op de situatie van de jongere of volwassene. In de brede intake over diverse levensdomeinen wordt in kaart gebracht waar de ondersteuningsvraag zit en worden de juiste partners betrokken voor het traject. Ook de gezamenlijke intake van team Inkomen en team Arbeidsparticipatie van Rijnvicus is een mooi voorbeeld van een intake met een brede blik. We zien de mens als geheel en ons systeem is daarin niet leidend maar de vraag en ondersteuningsbehoefte van de inwoner.
- **Ambitie:** nog meer werken vanuit de vraag van de inwoner, vroegtijdig signaleren en maatwerk toepassen. Buiten de gebaande paden durven lopen, je nek uitsteken als gemeente en lef tonen door soms tegen de regels in te ondersteunen maar wel vanuit de bestaanszekerheid van inwoners denken.

De vangnetfunctie als overheid waarmaken door een betrouwbare partner te zijn in casuïstiek voor zowel inwoners als keten-

partners en het systeem niet leidend laten zijn.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

De uitvoering van bovengenoemde wetten en taken ligt bij de teams van het Serviceplein. Daarbij is er nauwe samenwerking met andere ketenpartners. Die zijn grotendeels terug te vinden in het blokje Samenwerkingsverbanden. Daarnaast zijn er verschillende samenwerkingsverbanden met ketenpartners en een paar (kleine) contracten voor een deel van de uitvoering, zoals de vervoerder voor het leerlingenvervoer en Plangroep voor de uitvoering van fase 2 en 3 van het schuldhulpverleningstraject. Verder hanteert het Serviceplein een breed scala aan instrumenten voor de uitvoering van haar taken. Soms gaat het om een werkwijze en soms om een tool om de inwoner te ondersteunen. Het werken en denken vanuit stress-sensitieve dienstverlening geeft een kader aan zowel de medewerkers als inwoners.

Stress heeft een negatieve invloed op het doen en denken van mensen, en leven in armoede of schaarste verstrekt dit effect.

Om naast de inwoner te kunnen gaan staan in de dienstverlening passen de medewerkers de gesprekstechnieken van Sturen op Zelfsturing toe. Dit gaat uit van de autonomie, betrokkenheid en competentie van de inwoner. De medewerkers van onder andere team Inkomen werken met de Omgekeerde toets, die de ruimte geeft om te starten bij het vraagstuk van de inwoner en de wetgeving helpend te laten zijn i.p.v. leidend in het behandelen en afwegen van aanvragen. Het denken in mogelijkheden komt ook onder meer terug in de Doorbraakmethode. Deze tools helpen bij het toepassen van maatwerk als de casuïstiek daarom vraagt.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Rijnvicus	Middelbare scholen en Mbo	Plangroep
Tom in de Buurt	RMC	Belastingdienst (toeslagenaffaire)
GO! voor Jeugd	Binnenvest	DUO
Stichting Geldzorg, Ondernemers klankbord	GGZ, huisartsen	Taalscholen
Kwadraad	Passend onderwijs	CAK
Participe	Politie	PI, Reclassering
Voedselbank	Driemaster	Cazis
Woningbouwverenigingen		COA

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Visie Serviceplein in praatplaat	
Filmpje organisatiestructuur Serviceplein	web.microsoftstream.com/video/de9f2a4e-1f09-4bdb-9342-a833fb293fcc?referrer=https:%2F%2Fgaadr.sharepoint.com%2F
Visie sociaal domein (Allemaal Vitaal?)	
Uitvoeringsagenda Participatiewet	
Cockpits Financieel Fit & Toekomstperspectief Jongeren	
DVO Kaag en Braassem en Nieuwkoop	

4.1.3 Rijnvicus

Draagt bij aan 'Bestaanszekerheid'

Introductie

Waar staan we nu?

Rijnvicus is het sociaal ontwikkelbedrijf van de gemeente Alphen, Nieuwkoop en Kaag en Braassem. De opdracht van Rijnvicus is mensen die daarbij hulp nodig hebben te ontwikkelen naar een baan op de reguliere arbeidsmarkt. En een beschutte werkomgeving te bieden voor mensen voor wie de reguliere arbeidsmarkt een brug te ver is. Er werken ongeveer 650 medewerkers bij Rijnvicus, waarvan rond de 550 uit de doelgroep (SW/WIW/Nieuw beschut) en we begeleiden jaarlijks gemiddeld 900 bijstandsgerechtigden naar werk.

Rijnvicus is een modern en duurzaam sociaal ontwikkelbedrijf, waarin werk wordt ingezet als belangrijkste weg naar werk. Onze productie-omgeving herbergt vijf leerwerklijnen en dat worden er de komende jaren meer. Deze leerwerklijnen bieden de

verschillende doelgroepen de mogelijkheid om een vak te leren en leiden hen naar werk waar behoefte aan is in onze arbeidsregio. Het leerwerkdeel van ons bedrijf is daarmee een belangrijk instrument voor re-integratie.

Rijnvicus is een intern verzelfstandigde dienst, waarbinnen een B.V. is opgericht. De portefeuillehouder acteert als aandeelhouder van de B.V. De directeur van Rijnvicus is in dienst van de gemeente Alphen aan den Rijn en wordt hiërarchisch aangestuurd door de gemeente-secretaris/algemeen directeur. De uitvoering van de Participatiewet gebeurt in nauwe samenwerking met de directeur sociaal domein en teams Maatschappelijke Ontwikkeling en Serviceplein. Vanaf 2023 en verder werken zij met een gezamenlijk jaarplan.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

De Participatiewet is onderwerp van gesprek aan de coalitietafel van het Rijk. Vanuit Cedris, de belangenorganisatie, is een oproep gedaan om de expertise van Sociaal Ontwikkelbedrijven te behouden en te versterken, zodat de huidige krapte op de arbeidsmarkt ingevuld kan worden met mensen die nu nog langs de zijlijn staan. De invoering van de Participatiewet had onder

meer als doel SW-bedrijven te dwingen meer medewerkers uit de doelgroep naar de reguliere arbeidsmarkt te begeleiden. Alhoewel Rijnvicus dit uitgangspunt van harte ondersteunt, is inmiddels gebleken dat de wet zijn doel voorbij heeft gestreefd. Rijnvicus is opgericht om ook andere doelgroepen uit de Participatiewet te begeleiden in hun weg naar

werk. Daardoor is er een betere financiële basis gelegd, maar het voeren van een gezonde financiële huishouding zodat wij tot in lengte van jaren mensen kunnen blijven ontwikkelen

blijft een uitdaging. Wij zijn daarom blij dat er een aangenomen motie is in de 2e kamer en voorstellen vanuit VNG en Cedris zijn gedaan om de Participatiewet op onderdelen aan te passen.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

- **Verplichting:** uitvoering Participatiewet (inclusief voormalige wet Sociale Werkvoorziening WSW), wet Inburgering, wet Kinderopvang.
- **Verantwoordelijkheid:** Arbeidsmarktbeleid, laaggeletterdheid, invulling SROI, publiek-private samenwerking.
- **Ambitie:** cockpit Toekomstperspectief Jongeren, cockpit Financieel Fit, versterkt inzetten op opleiden (ook jongeren en statushouders) en betere inzet LKS-mogelijkheden.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

De gemeente is opdrachtnemer vanuit de Dienstverleningsovereenkomst DVO met Nieuwkoop en Kaag en Braassem voor de uitvoering van verschillende wetten en verantwoordelijkheden die in deze factsheet staan.

Samen vormen de gemeentes de Sub-regio Rijnstreek binnen het regionaal samenwerkingsverband (arbeidsmarktregio) Holland Rijnland.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Kwadraad (preventie)	Sub-regio Rijnstreek (Kaag en Braassem en Nieuwkoop)	VNG (G40, RPF regionaal platform fraudebestrijding)
Echt Nederlands (taal in het kader van inburgering)	Arbeidsmarktregio Holland Rijnland	Argonaut (Medische advisering)
VOA	Mbo Rijnland	Sagenn (re-integratie instrumenten)
		CIF Leven Lang Leren

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
Het Rijnstreeks model
Het Koersplan Participatiewet (uitvoeringsagenda)
verordening Sociaal Domein
Nadere regels Sociaal Domein
BVO en DVO Rijnvicus BV
CAO 'Aan de slag'

4.1.4 Zorg en veiligheid

Draagt bij aan 'Bestaanszekerheid'

Introductie

Waar staan we nu?

Sommige inwoners hebben complexe problemen op het gebied van zowel zorg als veiligheid. Het kan gaan om crimineel of overlastgevend gedrag, huiselijk geweld, mensenhandel of psychiatrische problematiek waarbij de veiligheid van de betrokkene of de omgeving in het geding is. Bij de aanpak van deze problematiek is samenwerking nodig van partijen uit de bestuurs-, zorg- en strafketen: gemeenten,

zorgpartners, de GGZ, Dienst Justitiële Inrichtingen, reclasseringsorganisaties, het Openbaar Ministerie, de Politie, Jeugdbescherming/Jeugdreclassering en de Raad voor de Kinderbescherming.

Sinds 1 januari 2021 wordt deze samenhang gecoördineerd en geboden binnen het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) Hollands Midden.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

Problematiek op het snijvlak van zorg en veiligheid heeft vaak een grote maatschappelijk impact.

Om dit effectief aan te pakken moet in de komende jaren binnen de gemeente de verbinding tussen het zorg- en het veiligheidsdomein verder verstevigd worden. Dit wordt zoveel mogelijk lokaal opgepakt, maar sommige thema's vragen om regionale inzet, bijvoorbeeld vanwege de schaalgrootte of de betrokkenheid van regionale ketenpartners.

Personen met verward gedrag

In samenwerking met ketenpartners moet de komende jaren een sluitende aanpak komen voor inwoners met overlastgevend/onbegrepen gedrag. De Wet Verplichte GGZ (sinds 1-1-2020) biedt hierin slechts een beperkte

oplossing. Aanvullend op het meldpunt Zorg & Overlast als procescoördinator en de inzet van bemoeizorg door Tom in de Buurt ontbreekt het binnen onze gemeente soms aan interventiemogelijkheden bij crisissituaties buiten kantooruren. Of dit lokaal of regionaal moet worden opgelost is op dit moment nog niet duidelijk. In dit proces speelt ook de doordecentralisatie van beschermd wonen en maatschappelijke opvang een rol.

In de regio Hollands Midden de ketenveldnorm verankerd worden. Deze levensloopaanpak levert een geïntegreerd en domeinoverstijgend zorgaanbod voor volwassenen die agressief en/of gevaarlijk gedrag (dreigen te) vertonen als gevolg van een psychische aandoening en/of een (licht) verstandelijke beperking en/of niet aangeboren hersenletsel. Het gaat om

inwoners die een forensisch behandel- en begeleidingsklimaat nodig hebben.

Huiselijk geweld en Kindermishandeling

Veilig Thuis (VT), onderdeel van het ZVH, is het advies- en meldpunt voor huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling. In 2020 zijn vanuit onze gemeente 1071 meldingen bij VT gedaan over huiselijk geweld en daarnaast heeft VT in dat jaar in 722 situaties advies gegeven. VT draagt, na een veiligheidsbeoordeling, de casus waar mogelijk over aan de lokale (jeugdhulp)verlening. Daarnaast werkt VT nauw samen met de crisisinterventiedienst (CIT) en jeugdpreventieteam (CIT en JPT, beide onderdeel van het ZVH) en de jeugdbescherming. Daar waar nodig treedt VT op als procesregisseur bij een tijdelijk huisverbod. De werkwijze van en samenwerking met Veilig Thuis ligt de komende jaren onder de loep ('toekomstscenario kind- en gezinsbescherming').

Nazorg (ex-)gedetineerden

De door- en nazorg voor (ex-)gedetineerden wordt regionaal gecoördineerd door het ZVH en uitgevoerd in samenwerking met ketenpartners en gemeenten. De gemeentelijke nazorg voor ex-gedetineerden heeft betrekking op vijf leefgebieden: identiteit, wonen, schuldhulp, inkomen en zorg. De inzet hierop valt onder de reguliere gemeentelijke taken, maar vraagt voor deze doelgroep extra focus om daarmee het risico op recidive zo klein mogelijk te maken.

Radicalisering*

Radicalisering en polarisatie zijn ook voor Alphen relevante onderwerpen. We zetten onder andere in op deskundigheidsbevordering onder professionals en het uitbouwen en

verder onderhouden van een signaleringsnetwerk. De ketenpartners in het sociaal domein spelen hierbij een rol in het kader van vroegsignalering en preventie.

(Overlastgevende) jeugdgroepen – schoolveiligheid*

Binnen de teams van LeV en het sociaal domein wordt ingezet op overlastgevende jongeren. Zo wordt vanuit de Lokale Veiligheidskamer regie gevoerd op de aanpak, waarin onder andere het JPT en het jongerenwerk een rol spelen. De verbinding tussen veiligheid, de verschillende ketenpartners en scholen behoeft extra aandacht om daarmee verder afglijden naar criminaliteit te voorkomen.

Mensenhandel

Voortkomend uit de afspraken gemaakt in het Interbestuurlijk Programma (IBP) en het rapport van de Commissie Lenferink (2015) moeten we als gemeente in 2022 een duidelijke en geborgde aanpak van mensenhandel hebben. In 2021 zijn de voorbereidingen hiervoor gestart. Deze worden in 2022 uitgewerkt en geborgd in een aanpak van mensenhandel.

Optimale ketensamenwerking*

Het ZVH voert procesregie voor inwoners van onze gemeente wanneer het gaat om complexe casuïstiek op het snijvlak van zorg en veiligheid. Daarbij is goede samenwerking en afstemming met de verschillende ketenpartners en de gemeente noodzakelijk. Dit behoeft (betere) afspraken over bijvoorbeeld proces- en casusregie en op- en afschaling binnen het zorg- en veiligheidsdomein.

** Deze onderwerpen zijn ook opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Integraal Veiligheidsbeleid 2022*

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Alle 18 gemeenten in Hollands Midden zijn gezamenlijk bestuurlijk verantwoordelijk voor het Zorg- en Veiligheidshuis. Het Zorg- en Veiligheidshuis is onderdeel van de Gemeenschappelijke Regeling (GR)

HECHT (voorheen RDOG). Veilig Thuis (aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling) en Nazorg ex-gedetineerden zijn wettelijke taken, verankerd in de Wmo.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

Aangezien dit een factsheet is van een vraagstuk over 2 gebieden zijn de instrumenten

terug te vinden op de factsheets van het sociaal domein en veiligheid.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal
TOM in de buurt	ZVH - HECHT
GO! voor Jeugd	
Participe	
Politie	
HALT	

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
Integraal Veiligheidsbeleid 2019-2022
Uitvoeringsprogramma 2022

4.2 Gelijke kansen bevorderen

Draagt bij aan 'Gelijke kansen bevorderen'

Introductie

Waar staan we nu?

Alphen aan den Rijn is een kansrijke stad vergeleken met gemeenten van dezelfde omvang, volgens de kansentlas van het SEO. Toch kent Alphen aan den Rijn ook verschillen tussen kernen en wijken en is de plek waar je wieg staat en het inkomen van je ouders, bepalend voor je kansen in het leven. Verschillen die op de basisschool ontstaan, beïnvloeden daarna ook het opleidingsniveau, de baankansen en de hoogte van het inkomen. De kloof en tweedeling in inkomen en welvaart groeit. Ongelijke kansen en uitsluiting ontstaan ook op andere gebieden als seksuele geaardheid, afkomst en fysieke, zintuiglijke of mentale beperkingen. In het landelijke coalitieakkoord heeft kansengelijkheid dan ook een prominente plek.

We zetten al stevig in op het onderwijsachterstandenbeleid, voor- en vroegschoolse educatie, kansrijke start en het bieden van toekomstperspectief voor jongeren en jongvolwassenen. Nieuwkomers, met de nieuwe wet inburgering, hebben onze speciale aandacht en we willen ervoor zorgen dat zij snel onze taal vaardig zijn en aan het werk kunnen. Met ons regengebodakkoord en Agenda Toegankelijk Alphen aan den Rijn zorgen we ervoor dat iedereen meetelt en mee kan doen. Daarnaast is onze gebiedsgerichte aanpak van essentieel belang om kansengelijkheid te bevorderen, omdat je in het ene gebied kansrijker opgroeit als in het andere gebied.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

Onderstaande feiten en cijfers geven de urgentie van de opgave aan:

- De vijf wijken met de laagste inkomens zijn Hoorn, Ridderveld, Hoge Zijde, Boskoop en Zwammerdam.
- Een aantal gebieden van Alphen aan den Rijn scoort slechter dan het landelijk gemiddelde als het gaat om perinatale mortaliteit, vroeggeboorte en/of te laag geboortegewicht en tijdige start van de zwangerschapsbegeleiding.
- Relatief hoog gebruik van jeugdhulp (14,5% tov 10,3% landelijk).
- 75% van de inwoners in de bijstand heeft geen startkwalificatie.
- Landelijk feiten LHBTQI+:
 - Vaker te maken met negatieve reacties en geweld en zijn vaker slachtoffer van een misdrijf dan hetero's.
 - Groter risico op eenzaamheid.
 - Op het werk vaker te maken met intimidatie en burn-out verschijnselen.

- Zelfmoordpogingen onder jongeren komt vaker voor dan onder hetero jongeren.
- Vaker arbeidsongeschikt of geen werk.
- In Alphen aan den Rijn hebben bijna 25.000 inwoners te maken met een fysieke, psychi-

sche en/of verstandelijke beperking, waardoor zij problemen (kunnen) ervaren op alle terreinen van het leven. Binnen deze groep hebben ca. 10.000 inwoners een mobiliteitsbeperking.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Het bevorderen van gelijke kansen is een langdurige opgave waar we niet omheen kunnen. We nemen hierin onze (wettelijke) verantwoordelijkheid en willen 2-delingen in de maatschappij tegengaan. De wettelijke verantwoordelijkheden liggen onder meer in de grondwet, wet kinderopvang, wet op het primair

onderwijs, wet op het voortgezet onderwijs, leerplichtwet, jeugdwet, inburgeringswet en VN-verdrag voor rechten van mensen met een beperking. Gelijke kansen bevorderen is een opgave waar we de komende jaren ambitieus op in willen zetten.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

De opgave vraagt een opgavegerichte aanpak. Een aanpak over wetten, domeinen, organisaties en afdelingen heen. Het antwoord op de opgave wordt in samenhang met de opgaves

wonen, economie, duurzaamheid, digitalisering en de instrumenten omgevingswet en gebiedsgericht werken gevonden.

Samenwerkingsverbande

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Inwoners en inwonerinitiatieven	Rijnstreek-samenwerking met Nieuwkoop en Kaag & Braassem	Ministerie van VWS
Vrijwilligersorganisaties	Holland Rijnland	Ministerie van SZW
Basisvoorzieningen als scholen, woningcorporaties, sportverenigingen	Hollands Midden	Ministerie van BZK
Partners als GO! voor jeugd, Tom in de Buurt, Rijnvicus, Boost, Alphen Vitaal, CJG, GGD, Participe, Kwadraad, politie en toezichthouders	Centrumgemeente Leiden	Ministerie van OCW
Medisch domein; zorgverzekeraars en huisartsen, overige eerstelijnszorg		Divosa
Private partijen als banken, energie-maatschappijen en verzekeringsmaatschappijen		G40 NDSD VNG

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Het Rijnstreeks Model	
Propositie 'De winst van het sociaal domein' (VNG, Divosa, NDSD, G40, G4, M50, P10)	vng.nl/sites/default/files/2021-04/de-winst-van-het-sociaal-domein_def.pdf
Beleidskader 'Omdat het gewoon kan'	
Regenboogakkoord	
Agenda toegankelijk Alphen aan den Rijn	

4.2.1 Onderwijs

Draagt bij aan 'Gelijke kansen bevorderen'

Introductie

Passend onderwijs

Waar staan we nu?

De rol van de gemeente bij passend onderwijs is om samen met het onderwijs passende opvoed- en opgroeiondersteuning te bieden voor het kind, het gezin en de docenten in de klas. En wanneer er sprake is van zwaardere problematiek, samen op te trekken bij de ondersteuning van het kind en zijn omgeving. Het onderwijs in Alphen aan den Rijn geeft aan dat een goede samenwerking met jeugdhulp ontbreekt. Er is geen vertegenwoordiger van jeugdhulp meer aanwezig op school en wachtlijsten zorgen ervoor dat onderwijs en ouders

soms met de handen in het haar zitten. Om ervoor te zorgen dat alle kinderen die dat nodig hebben de juiste ondersteuning ontvangen (ondersteuning door onderwijs, jeugdgezondheid, preventie of jeugdhulp), is het nodig om heldere samenwerkingsafspraken te maken tussen onderwijs, JGZ, preventie en jeugdhulp. Afspraken over samenwerking rond en ondersteuning van kinderen met onderwijsachterstanden en hun ouders zijn beschreven in het Onderwijsachterstandenbeleid (OAB). Zie hiervoor de factsheet Jeugd.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Gemeente gaat de komende collegeperiode nieuwe afspraken maken over jeugdhulp.

Gezien de relatie met passend onderwijs zal het onderwijs hierbij een stevige rol moeten krijgen.

Leerplicht/VSV/RMC

Waar staan we nu?

De wet Passend onderwijs is geëvalueerd. De leerplichtconsulenten van team Leerlingzaken werken voor de gemeenten Alphen aan den Rijn en Nieuwkoop. Aanhoudend schoolverzuim kan een serieuze bedreiging vormen

voor de ontwikkeling van het kind. Door tijdig de juiste interventies in te zetten trachten de leerplichtconsulenten ervoor te zorgen dat ieder kind met aanhoudend/zorgelijk verzuim een passende plek in het onderwijs houdt of zo

snel mogelijk vindt. Hierdoor is er een rechtstreekse relatie tussen leerplicht/VSV en passend onderwijs. Het doel is altijd om verzuim en schooluitval te voorkomen, waarbij het accent ligt op preventie ipv repressie.

De leerplichtconsulenten werken op basis van de volgende visie:

- Het doel is terug-/toeleiding naar een passend onderwijsprogramma.
- Vroegtijdige inzet van (jeugd)hulp bij verzuim staat voorop.
- Ketensamenwerking draagt bij aan een effectieve aanpak van schoolverzuim.
- De aanpak is licht waar het kan en zwaar(der) waar het nodig is, maatwerk dus.

Als de leerplichtconsulent betrokken is bij een jongere die de leeftijd van 18 jaar bereikt, dan

wordt het leerplichtdossier warm overgedragen aan het Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (RMC). De RMC-trajectbegeleider is er voor jongeren van 18 tot 23 jaar die nog geen startkwalificatie hebben behaald. Indien er sprake is van meervoudige problematiek wordt het dossier tevens overgedragen aan de jongerenmedewerker van de Toegang.

De Gemeente Alphen aan den Rijn valt onder RMC-regio 027, waarvan Gouda de contactgemeente is. In het programma Voortijdig Schoolverlaten (VSV) voor de periode 2020-2024 zijn negen maatregelen opgenomen waarbij gemeenten, onderwijs, samenwerkingsverbanden, RMC en betrokken partijen zoals zorg en werkgevers samenwerken om voortijdig schoolverlaten te voorkomen.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

In 2025 loopt het huidige programma VSV af. In 2024 zullen we daarom met de regio gaan

nadenken over de maatregelen die we willen inzetten in de periode 2025-2029.

Leerlingenvervoer

Waar staan we nu?

De gemeente heeft een wettelijke verantwoordelijkheid voor het vervoer van leerlingen die vanwege hun handicap of achterstand geen onderwijs kunnen volgen op een reguliere school. Leerlingenvervoer is hierdoor een belangrijk instrument in het kader van passend onderwijs. De visie van de gemeente is om vervoer te bieden dat de mogelijkheden van de leerlingen zoveel mogelijk benut en waarbij ondersteuning daar waar nodig optimaal geregeld is. Met inachtneming van de kwaliteit van het vervoer en het belang van de leerling, kiezen we voor de meest efficiënte wijze van vervoer. Voor de ene leerling betekent dit gebruik maken van het aangepast vervoer, de andere leerling kan – eventueel na een OV-training – zelfstandig reizen met het openbaar vervoer. De belangrijkste eisen die de gemeente stelt aan de vervoerder van het leerlingenvervoer zijn:

- Betrouwbaarheid & Belastbaarheid.
- Communicatie & Bereikbaarheid.
- Maatwerk & Veiligheid.

In 2021 kon de vervoerder, Willemsen de Koning (WdK), frequent niet aan deze eisen voldoen en heeft de gemeente fors ingezet op het maken en naleven van verbeterafspraken met WdK.

Het aantal leerlingen in het leerlingenvervoer neemt toe, ondanks de inzet op passend onderwijs. We hebben als gemeente geen invloed op deze toename. Indien een leerling voldoet aan de criteria die zijn gesteld in de verordening leerlingenvervoer, heeft hij recht op vervoer. We sturen daarbij op het gebruik van openbaar vervoer in plaats van aangepast vervoer, maar niet alle leerlingen zijn daartoe in staat.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Het contract met de huidige vervoerder van de leerlingen naar het (voortgezet) speciaal onderwijs, loopt tot 1-8-2023. Dat betekent dat we in de loop van 2022 moeten besluiten of we het contract verlengen of dat we opnieuw gaan

aanbesteden. De keuze is afhankelijk van de kwaliteitsslag die WdK beloofd heeft te gaan maken. Daarnaast is het nodig om de huidige verordening Leerlingenvervoer aan te passen aan nieuwe ontwikkelingen.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Passend onderwijs

Wettelijke verantwoordelijkheid

In de Jeugdwet is opgenomen dat gemeenten op overeenstemming gericht overleg (OOGO) voeren met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs over het gemeentelijk jeugdplan. In de wet op het primair onderwijs (WPO) en wet op het voortgezet onderwijs (WVO) is opgenomen dat de samenwerkingsverbanden op hun beurt OOGO voeren over hun ondersteuningsplannen.

Ambities

Gemeenten, samenwerkingsverbanden en jeugdhulp in de Rijnstreek hebben in 2021 met elkaar een visie passend onderwijs vastgesteld. In deze visie hebben zij de volgende ambities vastgesteld:

1. Met preventie voorkomen dat specialistische ondersteuning nodig is.
2. Effectiever organiseren van jeugdhulp in relatie tot het onderwijs.
3. Arrangementen voor kinderen met complexe problematiek.

4. Verbeteren aanpak verzuim en voortijdig schoolverlaten.
5. Een heldere route en werkproces.

Leerplicht/VSV/RMC

De gemeente heeft een wettelijke taak bij Leerplicht/VSV/RMC. Het wettelijk kader voor de bestrijding van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten wordt gevormd door de Leerplichtwet, kwalificatieplicht en de rmc-regelgeving in de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB), de Wet op de expertisecentra (WEC) en de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO).

Leerlingenvervoer

De gemeente heeft een wettelijke taak in het verzorgen voor het leerlingenvervoer. Het wettelijk kader voor het leerlingenvervoer wordt gevormd door de Wet op het primair onderwijs (WPO), de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) en de Wet op de expertisecentra (WEC). De afspraken over de lokale uitvoering van het leerlingenvervoer zijn vastgelegd in de verordening Leerlingenvervoer.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

Passend onderwijs

- Jgz.
- Preventie Opvoeden & Opgroeien.
- Jeugdhulp.

Leerplicht/VSV/RMC

- Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS).
- Proces Verbaal.
- Proces regie.
- Maatregelen VSV.

Leerlingenvervoer

- Verordening leerlingenvervoer.
- Contract leerlingenvervoer.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal
Passend onderwijs: • GOvoorJeugd • Kwadraad (Preventie Opvoeden & Opgroeien) • GGD (JGZ) Leerplicht/VSV/RMC: • Scholen voor PO en VO • GOvoorJeugd • GGD (JGZ)	• Samenwerkingsverband PO Midden Holland • Reformatorisch samenwerkingsverband Berséba • Samenwerkingsverband V(S)O MHR • Holland-Rijnland • RMC-regio 027 • mboRijnland • Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs
Leerlingenvervoer: Scholen voor (V)SO	Taxibedrijf Willemsen de Koning

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Visie Passend Onderwijs Rijnstreek	gaadr-my.sharepoint.com/:b:/g/personal/cvromans_alphenaandenrijn_nl/Eash9HM8chNPPbk00BIKMz4Bwil1dvQjPUiwEkKhHy7GHQ?e=XsQdch
Actieplan Passend Onderwijs Rijnstreek 2021-2022	gaadr-my.sharepoint.com/:b:/g/personal/cvromans_alphenaandenrijn_nl/ESUoAsSLPPRKqnf4JuB8kBwBKBqXv6W_xhFKsP7AQHaAMg?e=1XDY3Z
Regionale programma voortijdig schoolverlaten en voor jongeren in een kwetsbare positie 2020-2024	gaadr-my.sharepoint.com/:b:/g/personal/cvromans_alphenaandenrijn_nl/EcYsR0aDJ01CgGa5XLmqZfEBULZlIwaYqRgnA_HaenKxSg?e=ZR79QC
Verordening leerlingenvervoer 2014	gaadr-my.sharepoint.com/:w:/g/personal/cvromans_alphenaandenrijn_nl/EaerOPLGZrtAkJpfO--j57UBJmOGtB6v9DzaznSluGvRHw?e=eUbpFE

4.2.2 Onderwijs-huisvesting

Draagt bij aan 'Gelijke kansen bevorderen'

Introductie

Waar staan we nu?

De afgelopen 10 jaren heeft de onderwijs-huisvesting binnen de gemeente stevige vooruitgang gemaakt. Zo zijn alle projecten van het Masterplan VO tot uitvoering gekomen en zijn de toekomstplannen voor nieuwbouw van scholen in het basisonderwijs en speciaal onderwijs opgenomen in het integraal

huisvestingsplan (IHP). Tot deze plannen zijn ook de financiële middelen geborgd middels de reserve onderwijshuisvesting, dit wel op prijspeil 2018. In het bestand van schoolgebouwen met name binnen het Primair Onderwijs bevinden zich nog een significant aantal gedateerde gebouwen.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Wetswijzigingsvoorstel van de PO-Raad, VO-raad en de VNG waarin het IHP in de verordening onderwijshuisvesting wordt geborgd.

- Nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen dienen te worden gerealiseerd als Energie Neutrale gebouwen volgens de gemeentelijke duurzaamheidsambities.
- Met het oog op de coronapandemie vergt

ventilatie in schoolgebouwen de aandacht. In beginsel is het verzorgen van het binnenklimaat, als zijnde eigenaar, een aangelegenheid van de schoolbesturen. Gezien de uitzonderlijke situatie zou dat tot nadere samenwerking tussen schoolbestuur en gemeente kunnen leiden bijvoorbeeld door aanwijzingen overheidswege.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Wettelijke verantwoordelijkheid

De gemeente is in de basis verantwoordelijk in het voorzien van voldoende en adequate ruimte voor onderwijs in het PO, VO, S(VO).

Dit behelst ook in het voorzien voor ruimte voor bewegingsonderwijs.

De verantwoordelijkheden zijn gevat in de WPO, WVO en WEC en de verordening.

Ambities

Voorzien in toekomstbestendige huisvesting en kansrijke leeromgevingen voor het onderwijs. Dit vatten in een IHP welk de (lokale) ontwikkelingen op de lange termijn inzichtelijk maken en deze dynamisch bij te stellen naar aanleiding van ontwikkelingen in demografie,

onderwijs en visie op onderwijshuisvesting vanuit de gemeente en schoolbesturen. De verbinding te maken met kinderopvang en andere maatschappelijke partijen om het onderwijs de mogelijkheid te bieden tot het vormen van integrale kindcentra in één gebouw.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Verordening voorzieningen in de huisvesting Onderwijs 2015.
- Integraal huisvestingsplan Onderwijs 2019 aangevuld met collegebesluit.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal
Onderwijshuisvesting: Scholen voor PO, VO en speciaal Onderwijs

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
Verordening voorzieningen in de huisvesting Onderwijs 2015
Integraal huisvestingsplan Onderwijs 2019 aangevuld met collegebesluit

4.2.3 Jeugd

Draagt bij aan 'Gelijke kansen bevorderen'

Introductie

Kansrijke Start

Waar staan we nu?

In de gemeente Alphen aan den Rijn is een lokale coalitie Kansrijke Start actief die samen met de gemeente werkt aan gezamenlijke doelen om kinderen in de eerste 1000 dagen een gezondere en kansrijkere start te geven. Onderstaande partijen nemen deel aan de coalitie:

- JGZ.
- Coördinator Nu Niet Zwanger (GGD).
- Serviceplein: Schuldhulpverlening.
- Kwadraad (Preventie Opvoeden & Opgroeien).
- Participe.
- Alphen Vitaal.
- Kraamzorg.
- Verloskundigen.
- Kinderopvang.
- Go! Voor Jeugd.
- Ervaringsdeskundige.
- Tom in de Buurt.

In 2021 werkt de lokale coalitie aan een lokaal Actieprogramma Kansrijke Start dat zich specifiek richt op de volgende thema's:

- **Ouderschap en hechting**
Een veilige hechting en adequaat, sensitief ouderschap dragen bij aan de mogelijkheid van een kind om zich optimaal te kunnen ontwikkelen.

- **Armoede en schuldenproblematiek**
Door armoede komt de psychosociale en fysieke ontwikkeling van kinderen onder druk te staan.
- **Zorgpad**
Zorgpaden moeten er toe leiden dat professionals zicht krijgen op de ondersteuningsmogelijkheden voor de doelgroep van Kansrijke Start en passende hulp op het juiste moment kunnen inzetten. Er is namelijk al heel veel beschikbaar voor de doelgroep; dat aanbod moet alleen nog bekender en toegankelijker worden.

Naast deze thema's investeert de gemeente sinds 2020 in het programma Nu Niet Zwanger (NNZ). Dit programma heeft als doel ouderschap te voorkomen bij de kwetsbare doelgroepen door gesprekken van professionals met de doelgroep.

Kernwoorden hierbij zijn: op vrijwillige basis, met een proactieve persoonlijke benadering en maatwerk.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Op 1 juli 2022 wordt de wetwijziging Prenataal Huisbezoek door de JGZ (PHB) van kracht. Op regionaal niveau werkt de gemeente Alphen aan den Rijn samen met de GGD aan de uitwerking van dit PHB.

Daarnaast gaan we in 2022 onderzoeken in

hoeverre de interventie Centering Pregnancy van de verloskundigen ingebed kan worden in de bundel Preventie. Er is behoefte om deze interventie meer te verbinden aan het sociaal domein zodat de brede doelgroep van Kansrijke Start bereikt kan worden.

OAB

Waar staan we nu?

Het onderwijsachterstandenbeleid (OAB) vormt een doorgaande lijn met Kansrijke Start, waarbij het OAB zich specifiek richt op taal- en ontwikkelachterstanden. Tevens hangt het OAB nauw samen met passend onderwijs, omdat een deel van de doelgroep van het OAB uiteindelijk te maken krijgt met passend onderwijs. De uitwerking van passend onderwijs staat beschreven in de factsheet Onderwijs.

Samen met de OAB partners wordt het Uitvoeringsplan 2020-2022 uitgevoerd. De logopedische screening voor kinderen die 5 jaar zijn geworden, het 18 maanden consult en VE vanaf 2 jaar worden bijvoorbeeld

momenteel uitgevoerd naar aanleiding van het Uitvoeringsplan.

De subsidieregeling Voorschoolse educatie, Leesbevordering en Ouderbetrokkenheid is onderdeel van het Onderwijs Achterstanden Beleid (OAB) en vanaf 1 juli 2021 zijn PeuterStart (Junis kinderopvang), Shezaf kinderopvang, Kern Kinderopvang, Participe en de bibliotheek de subsidiepartners. Het bestuurlijk overleg van VE en Preventie gaan aan elkaar gekoppeld worden in 2022.

Een klein onderdeel van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) is aan het OAB toegekend.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Het Uitvoeringsplan loopt tot 2023. In 2022 gaan we aan de slag met een nieuw uitvoeringsplan voor de periode 2023-2027. Ook verwachten we een groep nieuwkomers de komende jaren met kinderen die de leeftijd hebben van de doelgroep van OAB. Hier zal met het nieuwe Uitvoeringsplan rekening mee gehouden worden. Gedurende Corona periode zijn er

kinderen met VE indicatie thuisgehouden door ouders en daardoor is er een extra taal- en ontwikkelachterstand ontstaan. Ook zijn hierdoor langere wachtlijsten ontstaan bij JGZ.

De Subsidieregeling VE loopt tot 31 december 2024 en kan één keer verlengd worden met vier kalenderjaren.

Inspectie Kinderopvang

Waar staan we nu?

Op dit moment heeft Alphen aan den Rijn een A Status: Gemeenten die haar wettelijke taken

naleven. Wij werken er hard aan deze status te behouden.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Door de Corona maatregelen heeft GGD niet alle geplande inspecties kunnen uitvoeren.

Deze worden doorgeschoven naar 2022.

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Kansrijke Start

Verplichting: Vanuit de jeugdwet heeft de gemeente de plicht om te zorgen voor een preventief aanbod voor jeugdigen en hun gezinnen. Met als doel het voorkomen van problemen en stoornissen, het versterken van het opvoedkundige klimaat in gezinnen en het bevorderen van een veilige en gezonde ontwikkeling van de jeugdige.

Verantwoordelijkheid: Vanuit het landelijk Actieprogramma Kansrijke Start heeft de gemeente de verantwoordelijkheid om te zorgen dat meer kinderen een kansrijke start krijgen.

Ambitie: Gemeente en de lokale coalitie Kansrijke Start hebben een drietal ambities opgesteld die zich richten op (1) Samenwerking en deskundigheid van professionals, (2) Maatwerk voor (aanstaande) ouders (in een kwetsbare positie en (3) de vaardigheden van ouders zijn om hun kinderen fysiek en mentaal gezond op te voeden.

OAB

Verplichting: geven aan VE en OAB. OAB is een wettelijke taak met geormerkte middelen. De beleidsperiode loopt tot en met 31 december 2022. Het nieuwe beleid van het OAB is afhankelijk van het nieuwe rijksbeleid.

Verantwoordelijkheid: kinderen op latere leeftijd niet tegen onderwijsachterstand aanlopen

Ambitie: Uitvoeringsplan.

Inspectie kinderopvang

Verplichting: de handhaving van de kwaliteit van de kinderopvang, inclusief het registratieproces van kinderopvanginstellingen. Uitvoeren van de wettelijke verplichte GGD-inspecties. Bijhouden van het Landelijk Register Kinderopvang.

Verantwoordelijkheid: het continueren en borgen van veiligheid en kwaliteit. De inspectie van de kinderopvang is een wettelijke taak die aan de gemeente is toegewezen. De richtlijnen zijn opgesteld door ministerie van OCW en de uitvoering ligt momenteel bij GGD.

Ambitie: Als gemeente hebben de ambities om meer inspecties bij gastouders uit te laten voeren.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

Kansrijke Start

- Lokale coalitie Kansrijke Start.
- Lokaal Actieprogramma Kansrijke Start (in ontwikkeling).

OAB

- Subsidieregeling Voorschoolse Educatie, Leesbevordering en Ouderbetrokkenheid.
- Uitvoeringsplan.
- Nationaal Onderwijs Programma.

Inspectie kinderopvang

- GGD Hollands Midden (uitvoering inspecties kinderopvang).

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal
OAB overleg	GOAB
Inspectie kinderopvang - GGD	Inspectie kinderopvang - GGD
Inspectie kinderopvang - JZI	
Lokale Coalitie Kansrijke Start (gemeente en betrokken partijen)	Regionale werkgroep Jeugd (gemeenten en GGD)

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Uitvoeringsplan	Uitvoeringsplan OAB 2020-2022 Gemeente Alphen aan den Rijn
Subsidie uitvraag	Subsidieuitvraag Voorschoolse educatie, Leesbevordering en Ouderbetrokkenheid
Regeling OAB	Rijksbeleid OAB
Financiering OAB	Financiering OAB Rijksbeleid
Financiering OAB vanuit het Nationaal Programma Onderwijs	Financiering OAB vanuit het NPO
Wettelijke toezichtstaken kinderopvang	Wettelijke taak inspectie kinderopvang
Inspecties kinderopvang	Handhavingsbeleid Alphen aan den Rijn
Landelijk Actieprogramma Kansrijke Start	www.kansrijkestartnl.nl/actieprogramma-kansrijke-start/documenten/publicaties/2018/09/12/actieprogramma-kansrijke-start
Lokaal Actieprogramma Kansrijke Start	Nog in ontwikkeling; nog niet beschikbaar.

4.2.4 Jeugdzorg

Draagt bij aan 'Gelijke kansen bevorderen'

Introductie

Waar staan we nu?

Lokaal

De gemeente Alphen aan den Rijn en de gemeente Kaag en Braassem hebben gezamenlijk de meeste jeugdhulp (van de lokale toegang t/m de gespecialiseerde jeugdhulp) in een integrale opdracht aanbesteed. GO! voor jeugd voert sinds 2018 de jeugdhulp uit voor onze gemeenten. GO! voor jeugd is een samenwerkingsverband van 7 partijen die zelf het overgrote deel van de jeugdhulp zelf kunnen bieden. Voor de jeugdhulp die zij niet zelf kunnen bieden schakelen zij onderaannemers in. Ook zijn zij verplicht om minimaal 7,5% van hun omzet te besteden aan kleine onderaannemers, zodat het aanbod van vrijgevestigden in onze gemeenten gewaarborgd blijft.

Regionaal

Jeugdbescherming, jeugdreclassering, de gesloten jeugdhulp en de crisis-bereikbaarheidsdienst jeugd-GGZ kopen we in via Holland

Rijnland. Dit is het regionale samenwerkingsverband (GR-regeling). De Leidse regio en de Duin- en Bollenstreek kopen alle gespecialiseerde jeugdhulp in via Holland Rijnland. De gemeente Alphen participeert dus maar voor een klein gedeelte in deze regionale inkoop. De inkoop van jeugdhulp in Holland Rijnland is verdeeld in segmenten. De inkoop van de jeugdbescherming en de jeugdreclassering valt in segment 7 (veiligheid). Alle gemeenten leveren ambtelijke capaciteit om de beleidsmatige opgaven in de segmenten uit te voeren. De gemeente Alphen levert capaciteit voor segment 7 en de wethouder van Alphen is de 'bestuurlijk trekker' van jeugdbescherming-West. Alle beleidsmatige opgaven zijn vervat in het regionale jaarplan/programmaplan. Dit wordt aangestuurd door het programmamanagementteam (PMT). De gemeente Alphen is ook vertegenwoordigd in dit PMT. Bestuurlijk is er het Portefeuillehouders overleg (PHO) waar de afstemming en besluitvorming over jeugd plaatsvindt.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Lokaal

Het huidige contract met GO! voor jeugd loopt t/m 2022. Er wordt onderzocht of het contract t/m 2025 verlengd kan worden. Op het moment van het schrijven van deze factsheet spelen er twee vraagstukken die in december/ januari worden afgerond en waar het college/ de raad nog over moet besluiten:

- De aanvraag van GO! voor jeugd voor aanvullend budget 2022.
- De vraag of het contract met GO! voor jeugd t/m 2025 verlengd kan worden, en met welk budget.

Daarnaast wordt er gewerkt aan een manifest Opgroeien en Opvoeden met alle lokale partners die samenwerken op het gebied van jeugd. Dit manifest moet leiden tot een gemeenschappelijk kader en uitgangspunten voor samenwerking.

Regionaal

Regionaal wordt er toegewerkt naar het oprichten van een Service Organisatie Zorg (SOZ) per 01-01-2023, die als zelfstandige entiteit verantwoordelijk wordt voor het contractmanagement van de regionaal ingekochte jeugdzorg.

In 2022 valt de SOZ nog onder Holland Rijnland (met een DVO).

Op het moment van schrijven van deze factsheet valt Holland Rijnland (samen met 3 andere regio's in Zuid West) onder verscherpt toezicht van de inspectie en onder interbestuurlijk toezicht van het Rijk. De inspectie heeft geconstateerd dat er te lange wachttijden zijn voor jeugdbeschermingskinderen die jeugdhulp nodig hebben. Door middel van een doorbraakaanpak moet hier verbetering in komen. In januari wordt besloten of dit tot voldoende resultaat heeft geleid en of het verscherpte toezicht er af kan.

Landelijk

Gemeenten hebben aanvullend budget gekregen voor de tekorten op jeugdzorg. De commissie van wijzen heeft hier uitspraak over gedaan. Landelijk wordt er in Q1 2022 een Hervormingsagenda opgesteld met maatregelen die op termijn moeten leiden tot bezuinigingen. Daarnaast wordt er gewerkt aan een wijziging van de Jeugdwet. Het wordt mogelijk verplicht om zeer specialistische zorgvormen regionaal in te kopen.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

De gemeenten zijn wettelijk verantwoordelijk voor het bieden van voldoende en passende zorg (Jeugdwet).

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
GO! voor jeugd	Bestuurlijk Overleg Sociaal domein Rijnstreek	Portefeuillehouders Overleg Jeugd (PHO) Holland Rijnland

4.2.5 Inburgering

Draagt bij aan 'Gelijke kansen bevorderen'

Introductie

Waar staan we nu?

Onder de inburgeringswet die t/m 2021 geldt zijn inburgeraars zelf verantwoordelijk voor hun inburgering. De gemeente was al wel

verantwoordelijk voor huisvesting en maatschappelijke begeleiding van statushouders. Dit blijft ook onder de nieuwe wet het geval.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Vanaf 1-1-2022 wordt de gemeente verantwoordelijk voor de hele inburgering. Het doel van de nieuwe wet inburgering is dat nieuwkomers sneller integreren, liefst via betaald werk.

De gemeente wordt verantwoordelijk voor casusregie, financieel ontzorgen en voor het inburgeringsonderwijs.

Per eind 2021 is het inburgeringsonderwijs ingekocht, de regievoerders zijn aangesteld, het proces voor financieel ontzorgen is ingeregeld, er zijn nieuwe afspraken gemaakt met Rijnvicus en voor de maatschappelijke begeleiding is een nieuwe partner gevonden. We zijn er klaar voor!

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Verplichting

- Huisvesting +: het Serviceplein regelt huisvesting en een uitkering voor statushouders. Ook andere basiszaken worden geregeld zoals verzekering en aanmelden bij de huisarts.
- Financieel ontzorgen: het Serviceplein begeleidt statushouders zodat zij leren omgaan

met geld en zo voorkomen we schulden. Indien nodig betaalt de gemeente de vaste lasten zoals huur vanuit de uitkering.

- PIP: het Serviceplein doet een brede intake en stelt een Plan Integratie en Participatie op. Er wordt gekeken naar alle levensdomeinen. Er wordt in een beschikking vastgelegd op welke wijze een inburgeraar

gaat participeren en welke leerroute wordt gevolgd.

- Maatschappelijke begeleiding: Kwadraad geeft groepslessen over normen, waarden, gezondheid en financiën. Indien nodig wordt individuele begeleiding geboden.
- Inburgeringsonderwijs: Echt Nederlands verzorgt taalonderwijs, Kennis van de Nederlandse Maatschappij (KNM) en geeft de Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP). Er zijn verschillende leerroutes die aansluiten bij de leerbaarheid en de ambitie van de inburgeraar.
- Participeren: In het PIP staat of er is gekozen voor een traject richting betaald werk bij Rijnvicus of vrijwilligerswerk/ sociale activering bij Kwadraad.

Verantwoordelijkheid

Regie op een goed werkend inburgeringsstelsel en monitoring van contractafspraken zijn

belegd bij MO. Vanuit MO zal worden gerapporteerd over behaalde maatschappelijke effecten en dergelijke.

Om te zorgen dat het lesaanbod van Echt Nederlands naadloos aansluit op de arbeidsmarkt is een arbeidsmarktcoach aangesteld bij Rijnvicus die samen met Echt Nederlands de lessen van de Z route en de MAP ontwikkelt. Dit zijn we niet wettelijk verplicht maar dit vinden we wel nodig.

Ambitie

Rijnstreekgemeenten hebben de ambitie om inburgering zo lokaal mogelijk te organiseren zodat inburgeraars geen onnodige drempels ervaren om deel te kunnen nemen aan inburgeringsactiviteiten. Daarom worden sommige activiteiten voor Kaag en Braassem en Nieuwkoop net iets anders uitgevoerd dan voor Alphen aan den Rijn.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

Zie wettelijke taken.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Huisvesting, Serviceplein	Onderwijsroute HBO/WO met Universiteit Leiden, Hogeschool Leiden en Haagse Hogeschool	Voor inburgering zijn we aangesloten bij de G40 werkgroep VOI
Inkomen: Serviceplein		
B1 route, Z route, Onderwijsroute MBO: Echt Nederlands		
Casusregie: Serviceplein		
Maatschappelijke begeleiding: Kwadraad		
Participeren: Rijnvicus/ Kwadraad		
Regie op inburgeringsstelsel: MO		

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
Verordening Sociaal Domein
Beleidskader 'Omdat het gewoon kan'

4.2.6 Inclusie

Draagt bij aan 'Gelijke kansen bevorderen'

Introductie

Waar staan we nu?

Alphen aan den Rijn wil een stad zijn waar mensen elkaar verstaan en zich veilig en thuis voelen. Waar we een inclusieve maatschappij voorstaan, waarin niet wordt gediscrimineerd op basis van geslacht, afkomst, geloof, seksuele geaardheid, lichamelijke of geestelijke beperking. Alphenaren moeten, ongeacht hun diversiteitskenmerken, in een veilige en tolerante leefomgeving wonen. Een inclusieve samenleving

dus, waarin iedereen zichzelf kan zijn.

Dit is niet altijd vanzelfsprekend. Daarom besteden we aan sommige groepen (tijdelijk of permanent) extra aandacht. Voor dat doel hebben we in onze gemeente onder meer een Regenboogagenda, subsidieafspraken om discriminatie te bestrijden en kennis over culturele diversiteit te bevorderen en een Agenda Toegankelijk Alphen aan den Rijn.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Regenboogagenda

Nederland wil de sociale acceptatie en -veiligheid verbeteren van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuele mannen en vrouwen, transgender en intersekse personen (LHBTI+-ers).

Alphen aan den Rijn heeft als regenbooggemeente een intentieverklaring met het ministerie van onderwijs, cultuur en wetenschap getekend. Hierdoor committeren we ons aan belangrijke doelstellingen als afname van vooroordelen, discriminatie, intimidatie en geweld tegen lhbt+ personen. Het thema dient terug te komen in alle beleid van de gemeente, omdat er nog altijd geweld, grotere gezondheidsrisico's (psychische problemen, burn-out

werk) en uitsluiting ten opzichte van de hetero gemeenschap plaatsvindt.

Discriminatie

De gemeente Alphen aan den Rijn zet zich gericht in op het bevorderen van non-discriminatie, inclusie en actief burgerschap in relatie tot een veilige en inclusieve stad. Naast de wettelijke verplichtingen neemt de gemeente flankerend aanbod af om bovenstaande te bevorderen en elke vorm van uitsluiting, racisme en discriminatie te voorkomen. In december 2021 is start gemaakt met een grote antidiscriminatiecampagne, die een hoogtepunt kent in de week tegen discriminatie en racisme.

Agenda Toegankelijk Alphen aan den Rijn (Lokale inclusie agenda)

De actiepunten op deze agenda richten zich op het zo normaal mogelijk kunnen meedoen door inwoners met een fysieke, zintuiglijke of mentale beperking. De aandachtsgebieden hiervoor zijn onder andere: toegankelijkheid, vrije tijd/sport/cultuur, communicatie & dienstverlening,

wonen, vervoer, werk & onderwijs en bewustwording. Waar mogelijk worden noodzakelijke acties uitgevoerd binnen bestaande budgetten. Echter, projecten die echt iets extra's betekenen voor de toegankelijkheid kunnen niet worden uitgevoerd zonder aanvullend budget. Voorbeelden hiervan zijn opgenomen in de Perspectiefbrief.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

- Wet Gemeentelijke Antidiscriminatievoorziening.
- VN-verdrag voor rechten van mensen met een beperking.
- Artikel 1 grondwet.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

Subsidieafspraken met duidelijke ambities en doelstellingen, bestaand o.a uit Antidiscriminatiecampagne, Project De buurt is de plek en jaarlijkse rapportage behandeling klachten discriminatie.

- Plan van aanpak regenbooggemeente Alphen aan den Rijn en intentieverklaring ministerie OCW.
- Agenda Toegankelijk Alphen aan den Rijn (Lokale inclusie agenda).
- Beleidskader sociaal domein 2021: Omdat het gewoon kan.
- Regenboog alliantie Alphen aan den Rijn.
- Werkgroep toegankelijk Alphen.
- Zichtbaarheid op nationale dagen zoals Coming out dag, internationale dag tegen racisme en discriminatie, week van respect en week van toegankelijkheid et cetera.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Werkgroep Toegankelijkheid (ervaringsdeskundigen)	Anderen gemeenten midden Holland en Rijnland verband	Movisie
Regenboogalliantie Alphen aan den Rijn		VNG
Tom in de buurt, Participe, scholen etc	Regenboog provincie	Inclusie en Discriminatie-Bestrijding IDB
Stichting Kasuaris	COC Leiden	Ministerie OCW

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Agenda Toegankelijk Alphen aan den Rijn (update okt 2021)	portal.ibabs.eu/Agenda/View/6849c271-3c3a-4a67-8adc-9cdd901a6b5a?returnUrl=%2FSearch%2FResults#c186eb30-99f8-467f-8e3c-07da636a42d7
Regenboogbeleid	• www.alphenaandenrijn.nl/Inwoners_en_bedrijven/Veiligheid/Regenbooggemeente_Alphen_aan_den_Rijn • www.facebook.com/RegenboogAlliantieAlphen • plan van aanpak regenbooggemeente Alphen aan den Rijn
Discriminatie	• Ondernemingsplan IdB 2021-2023 • Werkplan 2022 IdB
Inclusie	www.alpheninclusief.nl

4.3 Gezond leven en welbevinden

Draagt bij aan 'Gezond leven en welbevinden'

Introductie

Waar staan we nu?

Gezond leven en welbevinden gaat over het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. Vanuit het gedachtegoed van positieve gezondheid, ligt het accent niet op ziekte of iemand aandoening, maar op mensen zelf, op hun veerkracht en wat hun leven betekenisvol maakt. Mentale gezondheid is nog veel belangrijker dan fysieke gezondheid. In de afgelopen jaren hebben we ingezet op het denken vanuit positieve gezondheid, een

sterke verbinding tussen het sociale en het medische domein gerealiseerd met onder andere Welzijn op Recept en stevig ingezet op sport en gezonde leefstijl. Hiernaast is ingezet op het verbinden van het fysieke en het sociale domein en heeft de fysieke leefomgeving als ruimte om te ontmoeten in onze omgevingsvisie een belangrijke plek. Ook in het landelijke coalitieakkoord heeft gezondheid een prominente plek.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Onderstaande feiten en cijfers geven de urgentie van de opgave aan:

- In Alphen aan den Rijn hebben we een relatief hoog risico op angststoornissen of depressie (7%).
- 20% van de volwassenen ervaart (heel) veel stress; boven landelijk gemiddelde.
- 50% van de volwassenen (18+) is te zwaar, BMI hoger dan 25.
- 47% van de volwassenen geeft aan eenzaam te zijn; landelijk gemiddelde 46.6%.
- Wetenschappelijk is bewezen dat de sociale componenten, zoals het hebben van een netwerk, van gezondheid meer gezondheidswinst opleveren dan de fysieke componenten.

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Het bevorderen van gezond leven en welbevinden is een opgave die van buiten op ons afkomt, waar we niet omheen kunnen en iets mee moeten. We nemen hierin onze (wettelijke) verantwoordelijkheid en zetten ons in voor een vitale samenleving. De wettelijke verantwoordelijkheid is onder meer vastgelegd in de Wet

Publieke Gezondheidszorg, de Jeugdwet en de WMO. Welzijn, sport en cultuur behoren tot de autonome kerntaken die gemeenten uitvoeren zonder nadere wetgeving. Gezond leven en welbevinden is een opgave waar we de komende jaren ambitieus op in willen zetten.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

De opgave vraagt een opgavegerichte aanpak. Een aanpak over wetten, domeinen, organisaties en afdelingen heen. Het antwoord op de opgave wordt in samenhang met de opgaves

wonen, duurzaamheid, digitalisering en de instrumenten omgevingswet en gebiedsgericht werken gevonden.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Inwoners en inwonerinitiatieven	Rijnstreek-samenwerking met Nieuwkoop en Kaag & Braassem	Ministerie van VWS
Vrijwilligersorganisaties	Holland Rijnland	Ministerie van SZW
Basisvoorzieningen als scholen, woningcorporaties, sportverenigingen	Hollands Midden	Ministerie van BZK
Partners als GO! voor jeugd, Tom in de Buurt, Rijnvicus, Boost, Alphen Vitaal, CJG, GGD, Participe, Kwadraad, politie en toezichthouders	Centrumgemeente Leiden	Ministerie van OCW
Medisch domein; zorgverzekeraars en huisartsen, overige eerstelijnszorg		Divosa
Private partijen als banken, energiemaatschappijen en verzekeringsmaatschappijen		G40 NDSD VNG

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Het Rijnstreeks Model	
Propositie 'De winst van het sociaal domein' (VNG, Divosa, NDSD, G40, G4, M50, P10)	vng.nl/sites/default/files/2021-04/de-winst-van-het-sociaal-domein_def.pdf
Beleidskader 'Omdat het gewoon kan'	
Omgevingsvisie	
Sportvisie, vitaliteitsplan	
Nationaal en lokaal Preventieakkoord	

4.3.1 Preventie

Draagt bij aan 'Gezond leven en welbevinden'

Introductie

Waar staan we nu?

Het is onze ambitie een preventieve basis te realiseren binnen de gemeente die naast het bieden van basisactiviteiten, flexibel inspeelt op nieuwe maatschappelijke vraagstukken die (gaan) spelen binnen onze samenleving. Dit alles draagt bij aan gezond leven en welbevinden, het bevorderen van gelijke kansen en het vergroten van de bestaanszekerheid.

Door middel van de preventieve activiteiten willen we voorkomen dat kleine problemen groot worden en pech leidt tot ellende. In dit kader is het dan ook belangrijk optimaal gebruik te maken van de bestaande sociale basisinfrastructuur van onze gemeente.

Door in te zetten op preventie op wijk- en buurtniveau – waarbij optimaal wordt samengewerkt met partijen binnen de sociale basisinfrastructuur zoals verenigingen, kinderopvang, het onderwijs, huisartsen, kerken en moskeeën, en de bibliotheek – willen wij komen tot vitale inwoners en een transformatie. Hiermee beogen wij dat de druk op onze Wmo-voorzieningen en Jeugdhulp afneemt en ondersteuning geboden kan blijven worden aan onze inwoners die dit nodig hebben. Tevens draagt dit bij aan de leefbaarheid en veiligheid van onze inwoners in de wijken en kernen van de gemeente. Preventie is

voorliggend aan zowel de Jeugdwet, de Wmo en Participatiewet en wordt ook ingezet om de leefbaarheid in onze wijken en kernen te vergroten.

De Subsidieregeling Voorschoolse educatie, Leesbevordering en Ouderbetrokkenheid ligt in het verlengde van preventie, maar is onderdeel van het Onderwijs Achterstanden Beleid (OAB). Dit komt terug bij 5.1 van het overgangsdossier: Onderwijs en kinderopvang.

Vanaf 1 juli 2021 zijn subsidiepartijen in het kader van de subsidieregelingen Preventie en van start gegaan. In dit verband zijn er vijf deelsubsidies en twee uitvoerende organisaties:

- Breed welzijn (-9 maanden-100+)
 - Subsidiepartner: Participe.
- Cultuurcoaches
 - Subsidiepartner: Participe.
- Opvoeden en opgroeien (Centrum voor Jeugd en Gezin)
 - Subsidiepartner: Kwadraad.
- Specialistisch jongerenwerk
 - Subsidiepartner: Participe.
- Sociale activering in het kader van de Participatiewet en maatschappelijke begeleiding voor asielstatushouders
 - Subsidiepartner: Kwadraad.

De buurtsportcoaches van Alphen Vitaal vallen formeel niet onder de subsidieregeling, maar werken wel volgens de uitgangspunten van de subsidieregeling Preventie nauw samen met Participe en Kwadraad.

Het Uitvoeringsplan Senioren (2018-2021) loopt ten einde. In een brief aan de raad van 16 november 2021 zijn de stand van zaken en belangrijke aandachtspunten richting 2040 opgenomen (413382). We beogen een

doorontwikkeling en niet zozeer nieuw beleid. Structurele inzet op seniorenbeleid is noodzakelijk, gezien de toenemende urgentie de komende decennia. De speerpunten zijn en blijven actueel en worden versterkt door het advies van de Commissie Toekomst zorg thuiswonende ouderen. Ook de diverse beleidsstukken op het gebied van wonen werken versterkend.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Jaarlijks worden de belangrijkste thema's opgenomen in de jaarplannen per deelsubsidie. De doorvertaling naar de wijken en kernen vindt plaats in de Preventieagenda (zie instrumenten). De belangrijkste vraagstukken – naast de invloeden die corona hebben op onze inwoners – zijn benoemd in het beleidskader van het sociaal domein 2021:

- Gezonde leefstijl.
- Grip op het leven.
- Eenzaamheid.
- Ouder worden.
- Dementie.

Deze thema's passen onder gezond leven en welbevinden, het bevorderen van gelijke kansen en het vergroten van de bestaanszekerheid. Deze worden verder gespecificeerd binnen de jaarplannen van de deelsubsidies.

Richting 2040 zal het aantal senioren én het aantal mensen met dementie verdubbelen. Er is sprake van een dubbele vergrijzing (kort gezegd, steeds meer mensen worden steeds ouder). Het aantal zware zorgvragers neemt toe, terwijl het aantal zorgverleners, mantelzorgers en vrijwilligers juist af zal nemen. Andere manieren van werken zijn noodzakelijk (innovatie, digitalisering). Ook zijn er onvoldoende geschikte woningen voor senioren.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Verplichting: De bundel Preventie kent enkele wettelijke taken zoals de preventieve inzet vanuit de Jeugdwet en Wmo, sociale activering in het kader van de Participatiewet en de maatschappelijke begeleiding vanuit de Wet Inburgering.

Verantwoordelijkheid: De combinatiefunctionarissen (buurtsportcoaches en cultuurcoaches) een verantwoordelijkheid om in te zetten zolang we een beroep doen op de Brede Regeling Combinatiefuncties.

Ambitie: Het creëren van een preventieve basis kan zowel gezien worden als een ambitie maar is ook een verantwoordelijkheid voor ons als gemeente. Wil je wettelijke verantwoordelijkheden en verplichtingen binnen het sociaal domein nakomen, dan zul je deze goed moeten organiseren. Zeker met oog op de transformatie (zowel het beheersbaar houden van de kosten op het gebied van de Jeugdwet en Wmo als het bevorderen van de leefbaarheid en veiligheid), dan is inzet noodzakelijk. Dit wordt ook in het regeerakkoord van het Kabinet Rutte IV onderschreven.

Deze instrumenten zetten we in:

Participe en Kwadraad krijgen op basis van een jaarplan jaarlijks hun subsidie toegekend. In dit jaarplan staan zowel de maatschappelijke vraagstukken waar partijen (al dan niet gezamenlijk) aan gaan werken, maar ook de effecten die zij beogen te bereiken. Op basis van dit jaarplan zullen Participe en Kwadraad jaarlijks ook hun subsidie verantwoorden (zowel kwalitatief, kwantitatief als financieel).

Belangrijk onderdeel van Preventie is de Preventieagenda. Jaarlijks wordt door de preventieartners een Preventieagenda opgesteld op wijk- en kernniveau. In deze agenda

worden actuele maatschappelijke thema's opgenomen. De Preventieagenda kan dus gezien worden als een uitvoeringsagenda op wijk- en kernniveau. De thema's binnen de Preventieagenda zijn een onderlegger voor de activiteiten van de preventiepartners en vanaf het nieuwe jaar voor het gebiedsgericht werken vanuit MO.

In Q1 in 2022 verwachten we een monitor op te kunnen leveren voor preventie. Deze monitor (op gebiedsniveau) zal tevens een onderlegger zijn voor het gebiedsgericht werken van MO.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal
Samenwerking binnen de bundel (Participe, Kwadraad en Alphen Vitaal)
Samenwerking met de sociale basis
OAB overleg
Integrale aanpak Snijdelwijk
Integrale aanpak Edelstenenbuurt
Gebiedstafels (in ontwikkeling)
Netwerk eenzaamheid Alphen aan den Rijn (0-100+)
Prettig Ouder worden in Rijnwoude (POR)
Samenwerking met Zorg en Zekerheid
Vitaliteitsplatform
Khabbaz

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Subsidieuitvraag en -regeling Preventie 2021 Gemeente Alphen aan den Rijn	Subsidieuitvraag Preventie
Subsidieuitvraag Voorschoolse educatie, Leesbevordering en Ouderbetrokkenheid 2021 Gemeente Alphen aan den Rijn (incl. Uitvoeringsplan OAB 2020-2022)	Subsidieuitvraag Voorschoolse educatie, Leesbevordering en Ouderbetrokkenheid
Bestuurlijke afspraken Brede regelingen combinatiefuncties 2019-2022	Bestuurlijke-afspraken-Brede-regeling- combinatiefuncties-2019-tm-2022-1.pdf (sportengemeenten.nl)
Beleidskader	Beleidskader Sociaal Domein 2021
Senioren	Uitvoeringsplan Senioren

4.3.2 Volksgezondheid

Draagt bij aan 'Gezond leven en welbevinden'

Introductie

Waar staan we nu?

Alles is gezondheid

De kans is groot dat door de coronacrisis de bestaande gezondheidsverschillen verder toenemen. Niet alleen betekent dit dat er grotere verschillen ontstaan in de levensverwachting en het -verloop van inwoners, maar ook hebben deze impact op de samenleving als geheel. Gezondheid heeft een grote samenhang met

andere kwesties zoals eenzaamheid, schulden, gezonde leefstijl en zelfredzaamheid. Het voorkomen en verminderen van gezondheidsverschillen is dan ook een collectieve opgave waar we als gemeente een belangrijke rol in kunnen en willen spelen. De opgave 'Gezond Leven en welbevinden' kan hier ook een belangrijke rol in spelen.

Waar staan we nu?

Het is de nadrukkelijke wens van zowel gemeente als ketenpartners om vraagstukken integraal en gebiedsgericht te beantwoorden en niet in te steken via afzonderlijke akkoorden, overlegvormen of dossiers. We gaan kort cyclische plannen samen met onze ketenpartners schrijven, afgestemd op de maatschappelijke vraagstukken uit het gebied. Met waar mogelijk de inwoner aan het stuur van hun eigen gezondheid. Met de consensus op het versterken van de verbinding tussen het medische domein (huisartsenpraktijk, wijkverpleegkundige) met het sociale domein (welzijn, preventief aanbod, bewegen). We zetten met elkaar verder in op het verkleinen van gezondheidsverschillen. Op deze manier werken we domein overstijgend, en zetten we in op de onderlinge verbinding in het gebied die nodig is om de

juiste zorgvraag op het juiste bord te krijgen, op basis van de volgende uitgangspunten.

Positieve gezondheid

Als sleutelpartijen spreken we dezelfde taal. Hiervoor gebruiken we uitgangspunten van 'positieve gezondheid' als vertrekpunt. Positieve gezondheid staat voor een bredere kijk op gezondheid. Namelijk dat mensen meer zijn dan hun aandoening. In plaats van alle aandacht uit te laten gaan naar klachten en gezondheidsproblemen en hoe die op te lossen zijn (en soms is dat niet mogelijk), kiest Positieve Gezondheid voor een andere invalshoek. Namelijk het accent niet op de ziekte leggen maar op mensen zelf, op hun veerkracht en op wat hun leven betekenisvol maakt.

Kwetsbare doelgroepen

Ons uitgangspunt is in te zoomen op de inwoner waar de grootste gezondheidswinst te behalen valt: de kwetsbare inwoners met minder goede gezondheid. Ook wel inwoners met Sociaal Economische Gezondheidsverschillen (SEGV). De relatie met lagere inkomens, ongezondere leefstijl, stress en lagere opleiding hebben nog altijd een groot effect op gezondheidsverschillen en het verschil in jaren gezonde levensverwachting. En deze kloof is groeiende. De gevolgen van Corona versterken dit effect.

Gebiedsgerichte aanpak

We hanteren een gebiedsgerichte (preventieve) aanpak. Hierbij gaat het niet om een heel lokaal aanbod te vormen, uniek voor een specifieke wijk, maar om het centrale aanbod naar de behoefte van de wijk te vertalen. Denk aan het toegankelijk maken van het aanbod, dus het samen creëren van randvoorwaarden om inwoners te laten aansluiten bij het passende aanbod voor hen. Maar ook het vinden en benaderen van de doelgroep die je wilt bereiken en die je met het aanbod helpt gezondheidswinst te behalen. Op deze manier dragen we samen bij aan het beantwoorden van de juiste (hulp)vraag op de juiste plek.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Jgz en preventief gezondheidsbeleid zijn verankerd in de Wet Publieke Gezondheid.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

CJG (de plek waarin onder andere de JGZ en Preventie samenwerken en waar ouders, verzorgers, jeugdigen en professionals terecht kunnen met vragen over gezondheid, opvoeden, opgroeien en verzorging).

Hecht (sector GGD en uitvoerder JGZ) waarborgt de volksgezondheid door vaccinaties en preventieve gezondheidszorg. De JGZ vormt samen met de Preventie-partijen, jeugdhulp en onderwijs een keten op het gebied van jeugd en gezin. Het vormgeven en verbeteren van de samenwerking JGZ-preventie-jeugdhulp vraagt de komende tijd nog aandacht. In de gewenste situatie werkt elke school samen met een vast team medewerkers uit zowel JGZ, preventie en jeugdhulp. Hierdoor ontstaat een doorgaande lijn, en wordt ondersteuning aan kinderen en jongeren tijdig op- en afgeschaald.

Landelijk Preventie Akkoord (LPA). Het landelijk preventieakkoord is door het AKO vertaald in een lokaal akkoord waarmee een gebiedsgerichte aanpak van gezondheidsverschillen

concreet vorm krijgt. De werkwijze Welzijn op Recept ligt hierin besloten. Voor de uitvoering van deze aanpak maken we gebruik van het uitvoeringsbudget voor de komende drie jaar via het Landelijke Preventie Akkoord (LPA) van VWS. Dit lokale budget om de verbindingen verder te versterken wordt door alle partners gezien als een belangrijke impuls om gezondheidsverschillen in de gemeente te verkleinen en een belangrijke motivator om dit duurzaam te borgen.

Alphens KetenOverleg (AKO). In het Alphens Ketenoverleg (AKO) hebben partijen uit medisch en sociaal domein zitting met de gedeelde ambitie om de juiste zorg/welzijn op de juiste vraag te geven. Onze inzet op Volksgezondheid is om zoveel mogelijk inwoners zo gezond en vitaal mogelijk door het leven laten gaan. Om deze ambitie te realiseren zetten we in op versterking van de verbinding tussen het sociale en het medische domein binnen het preventieve veld. We werken gebiedsgericht aan het voorkomen van gezondheidslast en het verkleinen van gezondheidsverschillen.

Zorg & Zekerheid. De gemeente Alphen aan den Rijn en Zorgverzekeraar Zorg en Zekerheid hebben al meerdere jaren een goede en nauwe samenwerking op een effectief preventief beleid. In december 2020 is een samenwerkingsconvenant tussen beide partijen getekend.

Omgevingswet. Integraal en domein-overstijgend werken zijn bij Gezondheid dé sleutel. Wat betekent dat de oplossing niet in één aanpak zit, maar dat het belang van gezondheid in alle lopende ontwikkelingen geborgd moet worden. Gezondheid maakt daarom ook deel uit van de Omgevingsvisie en de uitwerking hiervan.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal
Alphens Ketenoverleg (AKO)	Hecht (voorheen RDOG HM)
Samenwerking binnen de bundel Preventie (Participe, Kwadraad en Alphen Vitaal)	Zorg & Zekerheid

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Divers	www.rdoghm.nl/documenten-rdog-hm
Beleidskader Sociaal Domein 2021, 'Omdat het gewoon kan'	Beleidskader Sociaal Domein 2021
Landelijke Nota Gezondheid	Landelijke Nota Gezondheidsbeleid (LNG) 2020-2024 Tweede Kamer der Staten-Generaal

4.3.3 Sport

Draagt bij aan 'Gezond leven en welbevinden'

Introductie

Waar staan we nu?

In het sportdomein wordt breed ingezet op preventie door een gezonde leefstijl. Sport en bewegen draagt hieraan bij, het is veel meer middel dan doel. Door sport en bewegen intensief in te zetten als preventiemiddel heeft de gemeente grote ambities op verschillende maatschappelijke thema's. Verenigingen spelen een voorname rol. Op de vereniging gebeurt

het. Hiervoor is in 2019 een visie op sporten en bewegen opgesteld. Als uitvoeringsagenda is het Vitaliteitsplan, de lokale uitwerking van het landelijk sportakkoord, gekoppeld aan de sportvisie van gemeente, en aan de brede integrale inzet op Preventie (zie ook factsheet Preventie).

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Het belang van sport en bewegen als middel voor een gezonde leefstijl wordt steeds groter. Het is geen bijzaak, maar hoofdzaak. Vitale mensen presteren beter en maken minder gebruik van zorg. Investeren in een gezonde leefstijl is investeren in het human capital van

de gemeente. Het is belangrijk dat we zorgen voor goede en goed onderhouden voorzieningen, zowel de gemeentelijke accommodaties als in het openbaar gebied. Daarnaast wil de gemeente een zo maximaal mogelijk maatschappelijk gebruik van alle voorzieningen.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Sport vormt een van de autonome kerntaken die gemeenten uitvoeren zonder nadere wetgeving. Overigens zijn er signalen van een op handen zijnde sportwet. De gemeente heeft een wettelijke verplichting om het primair onderwijs te faciliteren in het bewegingsonderwijs.

De ambities van de gemeente reiken echter verder. Alphen aan den Rijn beschikt over een uitgebreid scala aan sportvoorzieningen. Tegelijkertijd zijn hier ook uitdagingen (te weinig binnensportvoorzieningen, een bestuursopdracht voor een multifunctionele

sportaccommodatie wordt momenteel uitgewerkt), en de ambitie om een tijdelijke schaatsbaan te realiseren.

Nog meer dan aan de voorzieningenkant liggen de sportambities aan de inwonerkant. Elke

inwoner moet uitgedaagd worden om een gezonde leefstijl te realiseren en te behouden. Dit kan alleen als iedereen ook het belang hiervan inziet en ook bereid is om dit thema prioriteit te maken.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- projecten.
- evenementen.
- inzet Alphen Vitaal met 20 buurtsport-coaches.
- samenwerking met verenigingen.
- samenwerking met maatschappelijke partners.
- accommodaties (binnen/buiten/zwembaden).
- vitaliteitsplan.
- campagne #Alphen Altijd Fit.
- bundel Preventie (Preventie-agenda).
- enzovoort.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	(Inter)nationaal
Sportverenigingen	VSG
De Thermen 2 (zwembaden)	Mulier
Alphen Vitaal	Kenniscentrum Sport & bewegen
Kernteam Vitaliteit	NOC*NSF
(Semi) Commerciële aanbieders	Ministerie VWS

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Visie op sport & bewegen	
Vitaliteitsplan	
Bedrijfsplan Alphen Vitaal	
Subsidieuitvraag en -regeling Preventie 2021 Gemeente Alphen aan den Rijn	Zie factsheet Preventie
Omgevingsvisie	
Lokaal Preventie Akkoord	

4.3.4 Kunst en cultuur

Draagt bij aan 'Gezond leven en welbevinden'

Introductie

Waar staan we nu?

Binnen de kaders van de grote opgaves 'Gelijke Kansen', 'Gezond Leven', 'Bestaanszekerheid' én 'Welbevinden' is kunst- en cultuur vooral gericht op én inzetbaar voor de (talent)ontwikkeling en het welzijn (genieten en verbazen) van de inwoners. Vanuit de inhoudelijke kaders, die zijn vastgelegd in de Kunst- en cultuurvisie gemeente Alphen aan den Rijn 2021-2030, wordt onder andere aangesloten bij inclusie en diversiteit, educatie en participatie van jong en oud. Daarnaast werkt de Cultuurmakelaar nauw samen met de recent aangestelde Cultuurcoaches. Kunst beleven, maken en jezelf uiten is belangrijk voor een zinvol, gelukkig en gezond leven.

Binnen het nieuwe coalitieakkoord wordt structureel € 170 miljoen per jaar in de creatieve en culturele sector geïnvesteerd. OCW zet in op de fair practice code en via die code dus ook op het verbeteren van de arbeidsmarkt binnen de sector. Deze aanpassing komt neer op een investering van ca. 200 miljoen. Nieuw is dat het Rijk nu veel nadrukkelijker aangeeft de creatieve industrie bij grote maatschappelijke opgaven te gaan betrekken. Op lokaal niveau onderstrepen wij deze ontwikkeling zeer.

Voor het realiseren van meer inclusie en diversiteit binnen kunst en cultuur wordt samengewerkt met de sector om de toegankelijkheid van gebouwen en het kunnen meedoen

en meebeleven van het aanbod door mensen met een fysieke en/of geestelijke beperking te vergroten. Ook wordt verbinding gemaakt met kunstenaars, culturele organisaties en groepen inwoners die niet worden bereikt; de gemeente zet in op de participatie van alle inwoners in beeldende kunst, cultureel erfgoed, film, letteren, musea, muziek of podiumkunsten. Er is lokaal, regionaal en landelijk aanbod, om iets te leren, te maken, te ervaren, te bekijken of te beluisteren, verdeeld over de wijken en dorpen van de gemeente Alphen aan den Rijn.

Cultuureducatie is bedoeld om jong en oud laagdrempelig in aanraking te brengen met kunst en cultuur. Aangesluiting is gevonden bij de landelijke uitvoering van Cultuur met Kwaliteit (CmK) op de basisscholen en het voortgezet onderwijs (die laatste vanaf 2022). Belangrijke 'uitvoerders' van het cultuurbeleid zijn Castellum, Parkvilla en de Bibliotheek en vooral ook platform Khabbaz als verbinder tussen de cultuurpartijen.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

De coronapandemie heeft inkomsten verlaagd, besturen ontregeld, publiek weggehouden én ontwikkeling stop gezet. Dit ondanks alle inzet van de sector om activiteiten digitaal of buiten te laten plaatsvinden en op de momenten dat samenkomsten wel mogelijk waren direct ook hierop te anticiperen. De gevolgen en impact maakt een nieuwe strategie noodzakelijk. Fasering van de uitvoeringsagenda is noodzakelijk om inhoudelijke, maar zeker ook financiële ruimte te maken om de sector post-corona een kans te geven zich te herpakken en zich op te richten.

Het college heeft een aantal speerpunten benoemd die in 2022 gereed komen. Dit zijn:

1. Fysieke locatie(s) voor poppodia en afgestemde programmering.
2. Ontwikkeling en invulling van het Oude Raadhuis
3. Regeling kunst- en cultuurbeleving voor volwassen inwoners met een laag inkomen.
4. Verbinding tussen Kunst en Cultuur en Cultureel Erfgoed.

Alle voorbereidingen voor deze vier onderwerpen zijn inmiddels gestart. Afgesproken is dat de inhoudelijke en financiële uitwerkingen separaat aan het (nieuwe) college en/of de gemeenteraad worden voorgelegd.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Buiten de WSOB (wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen) kent het domein van kunst en cultuur geen wettelijke verplichtingen. In het nieuwe coalitieakkoord van het Rijk worden wel herstel en innovatie van de sector voorgesteld. Het gemeentelijk beleid op het gebied van kunst en cultuur staat vast. Dit brengt verplichtingen, verwachtingen en verantwoordelijkheden met zich mee.

Verplichtingen

- Wettelijke taken op het gebied van WSOB.

Verantwoordelijkheid

- Uitvoering Cultuur met Kwaliteit (CmK).
- Verbinding met Cultuurcoaches vanuit Preventie.
- Speerpunten uitvoeringsagenda.
- Cultuurparticipatie doelgroepen.
- KHABBAZ en de verbinding met het (regionale) netwerk.
- Verbinding en samenwerking op het gebied van cultureel erfgoed.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Inzet subsidies en (vernieuwings-)projecten kunst en cultuur.
- Gemeentelijk platform KHABBAZ.
- inzet Cultuurmakelaar.
- CmK (co-financiering gemeente-Rijk).
- WSOB.
- Landelijke cultuurfondsen.
- Inzet Cultuurcoaches (onderdeel Preventie).

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	(Inter)nationaal
KHABBAZ	LKCA
Bibliotheek	Hermes
Castellum	Provincie
Parkvilla	
Participe	

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Kunst- en cultuurvisie gemeente Alphen aan den Rijn 2021-2030	http://alphenaandenrijn.info/Inwoners_en_bedrijven/Sport_en_vrije_tijd/Kunst_en_Cultuurvisie
Uitvoeringsagenda 2021-2024	
WSOB	wetten.overheid.nl/BWBR0035878/
Convenant WSOB	www.debibliotheeken.nl/informatie/bibliotheekconvenant/
KHABBAZ	khabbaz.nl/
Landelijk Cultuurbeleid	

4.3.5 Wmo

Draagt bij aan 'Gezond leven en welbevinden'

Introductie

Waar staan we nu?

Vanuit onze wettelijke verantwoordelijkheid bieden we inwoners van 18 jaar en ouder ondersteuning om zo lang mogelijk zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen en deel te nemen aan de samenleving. Die ondersteuning is heel divers; die varieert van het aanpassen van de woning tot het bieden van huishoudelijke hulp tot hulp bij het structureren van de dag, het bijhouden van de administratie of het opbouwen van een sociaal netwerk.

De voorzieningen die we bieden vanuit de Wmo dragen bij aan de opgave gezond leven en welbevinden maar hebben zeker ook invloed op de mate waarin onze inwoners bestaanszekerheid ervaren.

Sinds de invoering van de Wmo 2015 kreeg de gemeente er nieuwe taken bij, waaronder het bieden van individuele begeleiding aan mensen met een beperking en dagbesteding. Onze gemeente heeft die taken integraal in de markt gezet onder de noemer sociale participatie en één samenwerkingsverband gecontracteerd. Dit verband kreeg de opdracht om een transformatie van zware specialistische

ondersteuning naar een lichtere, meer collectieve vorm dichtbij in de wijk en zo genormaliseerd mogelijk te bieden. Die transformatie is door Tom in de buurt opgepakt.

In 2022 start een nieuwe opdracht ondersteuning door Tom in de buurt. Daarin hebben we ook de toegang tot alle vormen van Wmo-ondersteuning ondergebracht, oftewel het indiceren van alle individuele maatwerkvoorzieningen en de informatie- en adviesfunctie. Daarnaast hebben we nieuwe contracten afgesloten met aanbieders huishoudelijke hulp (HH) en hulpmiddelen. Voor Wmo HH zijn vijf partijen (met 3 onderaannemers) gecontracteerd als aanbieder HH en voor Wmo hulpmiddelen zijn twee partijen gecontracteerd als leveranciers hulpmiddelen.

Binnen de Wmo werken we dus met een beperkt aantal aanbieders met grote opdrachten. Voor alle vragen op het gebied van de Wmo kan de inwoner terecht bij Tom in de buurt die op logische plekken in onze wijken en dorpen aanwezig is.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Vergrijzing

Door de vergrijzing zien we steeds meer mensen die een vorm van Wmo-ondersteuning nodig hebben. In ons seniorenbeleid spelen we daarop in. We werken daarbij nauw samen met de zorgverzekeraar op de raakvlakken tussen Wmo, Wlz en Zvw. Meer kwetsbare ouderen vergt bijvoorbeeld ook meer mantelzorgondersteuning en meer geschikte seniorenwoningen.

Complexiteit

Daarnaast wordt de maatschappij steeds complexer waardoor een groep niet meer mee kan komen. Denk aan mensen met een verstandelijke beperking, (v)echtscheidingen, mensen die in armoede leven of mensen met psychische problematiek. De gevolgen van Corona dragen bijvoorbeeld bij aan kansenongelijkheid en bestaansonzekerheid. Bij meervoudige complexe problematiek in gezinnen zetten we in op een gezamenlijke aanpak door Tom in de buurt, Go! voor jeugd, Serviceplein gemeente en Participe.

Abonnementstarief

Een maatregel als het abonnementstarief van € 19 per maand i.p.v. een inkomensafhankelijke eigen bijdrage heeft ertoe geleid dat een grotere groep een beroep heeft gedaan op (voornamelijk) de huishoudelijke hulp met als gevolg een forse stijging in de kosten. Deze maatregel is in 2019 ingegaan. In het regeerakkoord is aangekondigd dat deze wordt aangepast voor HH, hulpmiddelen en woning voorzieningen. Hoe deze wijziging er precies uit gaan zien is nog onduidelijk. In de tussentijd is in de gewijzigde Verordening Sociaal Domein

die per 1-1-22 ingaat, vastgelegd dat we bij de beoordeling om voor HH in aanmerking te komen ook kijken naar financiële draagkracht.

Door decentralisatie maatschappelijke zorg

Met ingang van 2023 worden de Rijnstreek-gemeenten ook verantwoordelijk voor beschermd wonen (Ondersteuning met wonen) en maatschappelijke opvang (Opvang). Deze twee intensieve vormen van ondersteuning worden tot nu toe vanuit centrumgemeente Leiden voor de hele regio Holland Rijnland georganiseerd. Als gevolg van deze door decentralisatie kunnen we ervoor zorgen dat benodigde hulp eerder, dicht bij de vertrouwde thuissituatie en meer in samenhang met andere sociale activiteiten en de lokale hulpverlening wordt georganiseerd. Op deze manier denken we het beste vorm te geven aan wat onze inwoners nodig hebben om zo zelfstandig als mogelijk te kunnen wonen en leven.

Wij bereiden ons voor op het overnemen van deze verantwoordelijkheden in een vorm die aansluit op onze huidige contracten. De aanpak voor de contractering/subsidiëring van deze nieuwe taken is op 21 december 2021 door het college vastgesteld. De organisatie en financiering van Ondersteuning met wonen en Opvang voor de Rijnstreek wordt belegd bij de gemeente Alphen aan den Rijn en de governance wordt geregeld door deze onder te brengen in de bestaande centrumregeling in de Rijnstreek met toevoeging van een Dienstverlenings-overeenkomst (DVO) voor maatschappelijke zorg.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Wettelijke verplichting: ondersteuning bieden aan inwoners ten behoeve van hun zelfredzaamheid en participatie, voor zover hij in verband met een beperking, chronische psychische of psychosociale problemen niet op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, met mantelzorg of met hulp van andere personen uit zijn sociale

netwerk voldoende zelfredzaam is of in staat is tot participatie.

Ambitie: We zetten tijdig in met passende algemene en preventieve voorzieningen om duurdere en zwaardere zorg te voorkomen of zo lang mogelijk uit te stellen.

Deze instrumenten zetten we in:

Voor de Wmo-taken sluiten we contracten af. De wijze waarop we sturen op een omvangrijk en integraal contract zoals dat van Tom in de buurt is van groot belang voor de uiteindelijke resultaten. We zien onszelf als gemeente naast opdrachtgever ook als partner en mede-uitvoerder. Dit betekent dat we soepel tussen die rollen moeten acteren. Ons partnerschap uit zich in de constante dialoog met Tom in de

buurt en in het vertrouwen dat we hebben in hun expertise. Daarbij zetten we naast het gesprek ook meer objectieve middelen in zoals het meten van klantervaringen en externe audits. De bekostiging van Tom in de buurt gebeurt op lumpsum basis.

Bij de contracten voor hulpmiddelen en HH sturen we op kwaliteit maar ook op de toegang.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal
Alphens Ketenoverleg	Met Kaag en Braassem en Nieuwkoop hebben we een aantal gezamenlijke aanbestedingen gedaan en werken we nauw samen op het contract Tom in de buurt. De nieuwe taken maatschappelijke zorg pakken we ook gezamenlijk op
Periodiek overleg directeuren Sociaal Domein (Tom in de buurt, Go voor Jeugd, Participe, gemeente, Rijnvicus)	Contingentregeling. Samenwerking voor het huisvesten van kwetsbare doelgroepen met woningcorporaties en zorgaanbieders in Holland Rijnland
Bestuurlijk overleg met directeur/bestuurder Tom in de buurt	In de regio Holland Rijnland werken we samen op het gebied van: maatschappelijke zorg, Collectief Vraagafhankelijk Vervoer (CVV)

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Verordening Sociaal Domein	Verordening Sociaal Domein
Beleidskader Sociaal Domein 2021 'Omdat het gewoon kan'	Beleidskader Sociaal Domein 2021

4.3.6 Overige onderwerpen welzijn

Draagt bij aan 'Gezond leven en welbevinden'

Introductie

Waar staan we nu?

Het welzijnsbeleid bestrijkt een breed veld aan onderwerpen, gericht op het bevorderen van ontmoeting, ontplooiing en participatie van alle Alphense inwoners en specifieke groepen daarbinnen. Het heeft daarmee ook een preventieve functie, draagt bij aan het beperken van een beroep op zorg en ondersteuning. Er ligt dan ook een belangrijke relatie met de onderdelen en subsidies uit de bundel Preventie (zie de factsheet Preventie), overigens ook met Inclusie (zie factsheet Inclusie). Een aantal deel-terreinen passeert hieronder de revue.

Dierenwelzijn

Wij willen dierenwelzijn op een duurzame manier bestendigen en bevorderen in onze gemeente.

Wij willen inwoners zo goed mogelijk faciliteren in hun verantwoordelijkheid als eigenaren van dieren voor het fysieke en geestelijke welzijn van hun dier, onder andere door actief te blijven bijdragen aan voorlichting en bewustwording. Dit geldt eveneens voor hun zorgplicht naar in het wild levende dieren. Het hebben van huisdieren draagt bij aan het welzijn van onze inwoners. Dit doen we door uitvoering te geven aan de actiepunten uit het dierenwelzijnsbeleid.

Kinderboerderijen

Met de beleidsnota Alphense kinderboerderijen 2019 en de daarbij behorende uitvoerings-agenda vastgesteld in 2021 werken we naar financieel sterke en toekomstbestendige kinderboerderijen en dierenweides in de gemeente Alphen aan den Rijn, die een bijdrage leveren op het gebied van educatie, participatie en/of recreatie.

Kleine subsidies

Gemeente Alphen aan den Rijn verleent subsidies aan maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan de realisatie van maatschappelijke effecten die zijn beschreven in het Uitvoeringsplan Herinrichting Maatschappelijk Domein. Gemeente Alphen aan den Rijn verleent subsidies aan maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan de realisatie van maatschappelijke effecten die zijn beschreven in het Uitvoeringsplan Herinrichting Maatschappelijk Domein. Voor 2022 belangrijk: verdere doorontwikkeling kleine subsidies en de uitvoering van het MFA-beleid (gebruik van buurt- en dorpshuizen door maatschappelijke organisaties) verwerken in de subsidietoekenning.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

De taken op het gebied van welzijn behoren tot de autonome taken die gemeenten uitvoeren zonder nadere wetgeving. Aanvullend hierop draagt de Dierenbescherming zorg voor de

uitvoering van de wettelijke verplichtingen t.a.v. dierenwelzijn. Uitvoeringspartners zijn de Dierenambulance en Beestenspul.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

Dierenwelzijn

Via pilots en acties.

Kinderboerderijen

Aangaan nieuwe samenwerkingspartners, maatschappelijke organisaties.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Dierenwelzijn: Dierenbescherming	Gemeente Amsterdam	LNV VNG
Kiboe: diverse organisaties op gebied van inzet vrijwilligers, natuureducatie et cetera	Regionale werkgroep ouderen (Alphen aan den Rijn is trekker). Deelnemers: Zorg en Zekerheid, inclusief Zorgkantoor, vertegenwoordiging gemeenten uit de regio.	
Lokale alliantie financieel misbruik (private en publieke organisaties nemen deel)		

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Dierenwelzijn	Beleidsnota Dierenwelzijnsbeleid Alphen aan den Rijn 2020-2030
Kinderboerderijen	• Beleidsnota Alphense kinderboerderijen 2019 • Uitvoeringsagenda Alphense kinderboerderijen

5.1.1 Openbare orde en veiligheid

Introductie

Waar staan we nu?

Binnen het domein van de Openbare Orde en Veiligheid wordt zowel de ontwikkelingskant als de kant van de uitvoering door de gemeente, ketenpartners, organisaties en inwoners integraal inhoud gegeven. De toenemende complexiteit op het snijvlak van het sociaal en veiligheidsdomein,

de polarisatie in de samenleving, de digitalisering en exponentiële groei van ondermijnende activiteiten maken dat Openbare Orde en Veiligheid prominent in beeld is binnen de gemeente. Daarnaast wordt een kader (door) ontwikkeld voor het versterken van de strategische inzet voor de gemeentelijke handhavers.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

De verbinding sociaal en veiligheidsdomein
Dit thema is separaat aangeleverd in de gecombineerde factsheet. Het betreft een coproductie van Maatschappelijk Ontwikkeling en team Veiligheid en Inspectie.

Radicalisering en polarisatie

Radicalisering en polarisatie zijn ook voor Alphen relevante onderwerpen. We zetten onder andere in op deskundigheidsbevordering onder professionals en het uitbouwen en verder onderhouden van een signaleringsnetwerk. De ketenpartners in het sociaal domein spelen hierbij een rol in het kader van vroegsignalering en preventie. Typerend van het afgelopen jaar is de toegenomen polarisatie in de maatschappij. Er is sprake van een toegenomen en nog steeds groeiend maatschappelijk ongenoegen.

Cyber

De aanpak van cybercriminaliteit en gedigitaliseerde criminaliteit is één van de prioriteiten uit het Regionaal Beleidsplan 2019-2022 van de politie. Ook vanuit de gemeente is er de afgelopen jaren steeds meer aandacht gegaan naar dit onderwerp met de focus op de digitale weerbaarheid onder de jeugd. Met name jeugd is vaak betrokken bij deze vorm van criminaliteit. Tijdens de coronacrisis is de online criminaliteit niet alleen onder jeugd maar ook onder andere doelgroepen sterk toegenomen. Deze ontwikkelingen geven aanleiding om het onderwerp cyberveiligheid structureler en breder aan te pakken vanuit de gemeente. Naast jeugd en kwetsbare groepen, zoals ouderen, kunnen ook de ondernemers ondersteuning gebruiken bij het verhogen van de weerbaarheid.

Daarbij komt dat we ervoor moeten zorgen dat we afdoende geprepareerd zijn op een cybercrisis of -incident.

Ondermijning

Georganiseerde criminaliteit ondermijnt het lokale gezag, verslechtert veiligheid en leefbaarheid en levert schade op voor ondernemers. Het is lastig zichtbaar. Maar de 'onderwereld' is afhankelijk van diensten

van de 'bovenwereld'. Gemeenten hebben de afgelopen jaren steeds meer mogelijkheden gekregen om op lokaal niveau bestuursrechtelijk te handhaven. De komende jaren staan in het teken van meer zicht krijgen op mogelijke praktijken van georganiseerde misdaad en een integrale aanpak. Diverse projecten hebben bijgedragen aan de aanpak van Ondermijning: Alphense Aanpak Adresssignalen en de gebiedsgerichte aanpak in het Rijnhavengebied.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

De zorg voor openbare orde en veiligheid is een van de voornaamste taken van de overheid. De verantwoordelijkheid voor het veiligheidsbeleid op lokaal niveau ligt bij de gemeente. Vaak wordt de verantwoordelijkheid van de gemeente verklaard vanuit artikel 172 Gemeentewet, waarin staat dat de burgemeester belast is met de handhaving van de openbare orde.

De gemeente heeft de regierol bij het ontwikkelen van het integraal veiligheidsbeleid. Ze zorgt voor afstemming met (veiligheids) partners, als politie en openbaar ministerie. Afhankelijk van het onderwerp worden ook vele andere partijen betrokken, zoals scholen,

sociale wijkteams, ondernemers en de brandweer. Daarnaast voert de gemeente de regie over de verschillende maatregelen die met de partners zijn afgesproken. Dit wordt vastgelegd in het Integrale Veiligheidsbeleid en jaarlijks Uitvoeringsprogramma.

Ambitie is om een van de veiligste 100.000+ gemeenten te zijn. We willen de leefbaarheid en veiligheid van onze inwoners waarborgen.

Specifieke wetten:

- Uitvoering Wet tijdelijk huisverboden huiselijk geweld.
- Bijzondere wetten zoals Alcoholwet en de APV-vergunningen.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Wet BIBOB, Bibobcoördinator.
- De Alphense Aanpak Adresssignalen.
- Samenwerking met het Regionaal Informatie en Expertise Centrum.
- Overleg in de lokale ondermijningstafel.
- Verbetering intern overleg (kernteam).
- Verbeteren signalering- en meldingsfunctie.
- Samenwerking met de CISO.

De invoering van het nieuwe digitale handhavingsplatform draagt bij aan de nieuwe visie op Informatie Gestuurd Handhaven en een strategische personeelsplanning. Door op locatie te kunnen werken kan vrijgespeeld capaciteit elders in de gemeente worden ingezet. Het is daarom noodzakelijk om de digitale handhavingsplatform en de migratie naar de 'Cloud' snel in te zetten.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Politieteam Alphen aan den Rijn	Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC)	Landelijk Informatie en Expertise Centrum (LIEC)
Lokale Ondernijningstafel	Haags Economisch Interventieteam (HEIT)	NCTV
ODMH	Openbaar Ministerie (OM)	
CISO (BVOO)	Districtelijke Ondernijningstafel	
Kernteam Ondernijning		
Fysieke wijkteams		

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
Integraal Veiligheidsbeleid 2019-2022
Uitvoeringsprogramma 2022

5.1.2 Crisisbeheersing en brandweer

Introductie

Waar staan we nu?

Voor de crisisbeheersing is door het Veiligheidsberaad een visie ontwikkeld. Die visie houdt rekening met de veranderende samenleving en vormt de basis voor een eigentijdse richting van bevolkingszorg (rapport Bevolkingszorg 2.0). Kernpunten uit het rapport zijn risicogerichtheid, risico-acceptatie, meer steunen op maatschappelijke potentie en effectieve communicatie. Bovendien vinden een aantal ontwikkelingen plaats binnen Bevolkingszorg die kunnen leiden tot een andere organisatiestructuur en nieuwe werkafspraken. Dit zijn landelijke ontwikkelingen die samenhangen met de ambitie-agenda Bevolkingszorg. Deze ambitie-agenda zal nieuw leven worden ingeblazen naar aanleiding van de Evaluatie Wet Veiligheidsregio's. Daarnaast zijn er regionale ontwikkelingen die voortkomen uit een aantal evaluaties en onderzoeken. Ambities zijn om meer uniformiteit in

werkwijze en kwaliteitsnormen te realiseren. Bestuurlijk doel is de crisisorganisatie op peil houden om bij een incident snel de taken op goede wijze uit te voeren om schade bij mens, dier en omgeving zoveel mogelijk te beperken. De Veiligheidsregio Hollands Midden wil de veiligheid van iedereen die in Hollands Midden woont, werkt en verblijft vergroten door de crisisbeheersing en rampenbestrijding efficiënt, effectief en professioneel te organiseren. Om dit te realiseren werken politie, brandweer, Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en alle 18 gemeenten intensief samen in de Veiligheidsregio.

Alle functionarissen binnen de crisisorganisatie dienen kennis te nemen van hun taken en rollen. Jaarlijks dienen zij hun rol te oefenen en trainingen te volgen om de kennis actueel te houden.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

Corona

Het bestrijden van de coronacrisis heeft prioriteit gekregen en een fors beroep gedaan op de crisisorganisatie en de capaciteit van het team Toezicht & Handhaving, die toch al onder druk stond. Als de gevolgen van de coronacrisis

verder afnemen de komende tijd en de maatregelen opgeheven worden zal met name de inzet vanuit de taakorganisatie Nafase intensiever worden. De crisisorganisatie was in de coronaperiode voor het eerst in digitale vorm paraat. Deze en andere ervaringen van de coronacrisis

zullen worden geëvalueerd en worden gebruikt om de organisatie te optimaliseren.

Businesscase Brandweer (overdracht toezicht brandveiligheid)

De implementatie van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging zijn het startsein geweest voor een verandertraject in het VTH-domein. Binnen dit traject is onder meer geschreven aan een businesscase, waarbij de toezichtstaken op brandveiligheid worden overgedragen aan de Brandweer.

Xylella

Xylella (Xf) is een plantenziekte, veroorzaakt door een bacterie die schadelijk is voor ruim 350 plantensoorten. Xf is niet erg besmettelijk en wordt overgebracht door vectoren. Een heel brede waardplantenreeks van zowel vaste planten, laanbomen, fruitbomen en potplanten, maar ook tuinplanten en onkruiden kunnen schade ondervinden van Xf. Xf heeft een EU-quarantainestatus en hoort tot de prioriteit-

sorganismen, organismen die veel schade kunnen veroorzaken. Bij een vondst/uitbraak van Xf neemt NVWA maatregelen om vestiging en verspreiding hiervan te voorkomen. Deze maatregelen kunnen zeer ingrijpend zijn en bij een uitbraak leiden ze tot grote onzekerheid en economische ontwrichting bij de ondernemers, maar ook bij toeleveranciers, afnemers en inwoners. Gemeente Alphen aan den Rijn is een boomteeltgemeente (Greenport Boskoop) en zoekt constante samenwerking met NVWA en sectororganisaties. De vraag is niet of deze crisis zal ontstaan, de vraag is wanneer deze crisis onze gemeente zal treffen.

Wat is de gewenste situatie waar een volgend college naartoe zou moeten werken en wat is de urgentie hiervan?

Continuering van de huidige situatie en waar nodig c.q. gewenst verbeteringen doorvoeren. Voorzetting van de voorbereiding (preparatie) op (on)voorzienbare crises.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

De belangrijkste taken van een veiligheidsregio zijn (wet op de veiligheidsregio's).

- Branden voorkomen en bestrijden.
- Voorbereiden op risico's, rampen en crises.
- Coördinatie, beheersing en bestrijding van rampen en crises.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening (Wet veiligheidsregio's en Besluit veiligheidsregio's) maar zijn verplicht deze taken te laten uitvoeren door de veiligheidsregio, met uitzondering

van het onderdeel bevolkingszorg (dat is de 'gemeentelijke processen') van de crisisbeheersingsorganisatie. Dit onderdeel wordt door de gemeente, in samenwerking met andere gemeenten en de veiligheidsregio, op peil gebracht en gehouden.

Daarbinnen treedt de gemeente in samenwerking met diverse partners zoals politie, Openbaar Ministerie, Hoogheemraadschap, Defensie, Nutsbedrijven, Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit en de NCTV.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- De Veiligheidsregio Hollands Midden.
- Gemeentelijke crisisorganisatie (onder andere de officieren van dienst bevolkingszorg).

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal
Politieteam Alphen aan den Rijn
Veiligheidsregio Hollands Midden
Brandweer
GHOR / Hecht

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
Integraal Veiligheidsbeleid 2019-2022
Uitvoeringsprogramma Brandweer 2022
Jaarprogramma VRHM
Rapport Bevolkingszorg 2.0
Evaluatie Wet Veiligheidsregio's. Naar toekomstbestendig crisisbeheersing en brandweezorg (2020).

5.1.3 VTH-domein

Introductie

Waar staan we nu?

In 2022 worden twee nieuwe wetten geïmplementeerd, die het werk van de gemeente aanzienlijk doen veranderen, de Omgevingswet én de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). Door de Wkb gaat de kwaliteit tijdens de bouw getoetst worden door een onafhankelijke private kwaliteitsborger. De gemeente toetst alleen nog op ruimtelijke aspecten. Verder controleert de gemeente de opleverdossiers en beoordelen we het borgingsplan dat wordt aangeleverd door de partijen in het bouwproces.

De taken die het meest worden beïnvloed door de Wkb vallen binnen team Vergunningverlening en team Inspectie. Om de aanpassing van onder andere taken en verantwoordelijkheden te organiseren, is de Veranderopgave VTH gestart. Vanuit vier voorgestelde scenario's is één scenario definitief gekozen om uit te werken: de samenvoeging van team Vergunningverlening en team Veiligheid en Inspectie. Naast de voeging worden twee deelaspecten uitbesteed aan de Omgevingsdienst Midden Holland (sloop, toezicht en handhaving asbest) en de Veiligheidsregio Midden Holland (toezicht brandveiligheid).

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

Zowel de Ow als de Wkb hebben effecten op de korte, middellange en lange termijn. Momenteel wordt uitvoering gegeven aan de implementatie van de Wkb middels het draaien van proefprojecten en het aansluiten op de ontwikkelingen binnen de Ow.

De gefaseerde implementatie

De Wkb en ook de Omgevingswet worden gefaseerd ingevoerd. Kwaliteitsborging is in eerste instantie alleen van toepassing op de weinig risicovolle bouwwerken in Gevolgklasse 1. Na 3 jaar wordt de werking van de Wkb

geëvalueerd. Op dat moment wordt beoordeeld of ook Gevolgklasse 2 en 3 onder kwaliteitsborging kunnen worden gebracht. Volgens planning zal er ook een definitief omgevingsplan voor Alphen aan den Rijn worden vastgesteld rond 1 januari 2025. Het concrete structurele effect van zowel de de Wkb als de Omgevingswet is nog niet inzichtelijk. Met de gefaseerde implementatie van beide wetten én het na-ijleffect (toezicht op vergunningen volgt na verlening) moet afdoende gekwalificeerd personeel beschikbaar zijn.

Financien

De komst van de Wkb heeft effect op de legesinkomsten. De keuzes, die worden gemaakt in het kader van het omgevingsplan, kunnen ook financiële consequenties hebben (wel of geen vergunningplicht en dus legesinkomsten). Zeer waarschijnlijk zal er in de toekomst een verschuiving plaatsvinden van vergunningverlening naar de voorkant (voorlichting, initiatieven) en de achterkant (het toezicht). Algeheel toezicht vindt plaats in het kader van het algemeen belang. Deze taak mag niet, ook niet door middel van kruissubsidiëring, worden gefinancierd uit de leges omgevingsvergunning.

Deze taak zal moeten worden bekostigd uit de algemene middelen. Hierin zullen politieke keuzes moeten worden gemaakt. De keuzes die hierin te maken zijn worden niet voorgesteld in het kader van deze veranderopgave maar zullen worden meegenomen in de financiële consequenties van de gemeentebrede implementatie van de Omgevingswet en Wkb. Keuzes gemaakt met betrekking tot de taken op het gebied van het VTH-domein zullen worden vastgelegd in het in 2022 op te stellen VTH-beleid.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

De wettelijke verplichting om vergunningverlening, toezicht en handhaving binnen de vastgestelde kaders en termijnen te organiseren.

te bouwen binnen het VTH domein voor de inwoners van de gemeente. De ambitie voor de dienstverlening staat in de separate factsheet.

We hebben de ambitie om een toekomstbestendige wendbare en flexibele organisatie team

Ambitie om voor de inwoners op een goede en zorgvuldige manier de VTH processen te blijven doorlopen.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

Beleidsplan VTH 2022-2024 en daaruit voortvloeiende uitvoeringsprogramma's en jaarverslagen.

De instrumenten variëren van het verlenen van vergunningen tot het opleggen van een last onder bestuursdwang.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal
Omgevingsdienst Midden Holland	Provincie Zuid Holland
Brandweer (VRHM)	Veiligheidsregio Hollands Midden

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
Beleid Vergunningverlening Toezicht en Handhaving 2018-2021
Uitvoeringsprogramma VTH 2022
Verordening kwaliteit VTH

6.1 Economie

Introductie

Waar staan we nu?

In het economisch domein zetten we in op een duurzame economische ontwikkeling van Alphen aan den Rijn, die niet alleen werkgelegenheid en groei van de toegevoegde waarde oplevert, maar die ook van meerwaarde is op het gebied van onder andere klimaat, leefbaarheid en een inclusieve arbeidsmarkt. Ten behoeve van de tekortsectoren op de arbeidsmarkt en de doelgroepen die extra aandacht nodig hebben om aan het werk te komen er een PACT onderwijs en arbeidsmarkt is afgesloten en diverse Centra voor innovatief vakmanschap (CIV's) actief zijn om een impuls te geven. In 2021 is in nauwe samenwerking met onze economische partners en in aansluiting bij onder andere concept omgevingsvisie, de 'Economische Agenda 2021-2025' opgesteld en unaniem vastgesteld door de raad in oktober 2021. De Economische Agenda biedt het beleidskader in het economisch domein en is gevormd rondom vijf pijlers:

1. **Duurzaam & circulair ondernemen:** De centrale ambitie is om samen de circulaire economie te versnellen, door circulair en duurzaam ondernemen aan te jagen en de transitie in sectoren als bouw, logistiek & sierteelt te versnellen.
2. **Ruimte voor bedrijvigheid:** De centrale ambitie is om te zorgen voor toekomstbestendige werklocaties (bedrijventerreinen en winkelgebieden) met voldoende ruimte om te ondernemen.
3. **Arbeidsmarkt:** De centrale ambitie is om te zorgen voor een gezonde arbeidsmarkt, gericht op voldoende werkgelegenheid voor onze inwoners en het vergroten van het arbeidspotentieel voor belangrijke economische sectoren in onze gemeente als: techniek, bouw, handel & logistiek, Greenport en zorg.
4. **Ondernemersklimaat & innovatie:** De centrale ambitie is om een MKB-vriendelijke gemeente te zijn met goede ondernemersdienstverlening en sterk innovatieklimaat voor het mkb.
5. **Vrijtijdseconomie:** De centrale ambitie is om de vrijetijdseconomie rondom groen en blauw te laten groeien en meerdaags verblijf te stimuleren.

De uitvoering vindt plaats aan de hand van zoveel mogelijk concrete lokale en regionale (samenwerkings)projecten in de triple helix. Dit wordt onder andere vastgelegd in het uitvoeringsprogramma Economische Agenda, dat in februari 2022 gereed is. Ook is de Bedrijventerreinenstrategie voor Alphen aan den Rijn in 2021 door de raad unaniem vastgesteld, waarbij de uitgangspunten van de Economische Agenda, het Duurzaamheidsprogramma 2021-2030 en de concept omgevingsvisie zijn vertaald naar een visie en strategie voor onze bedrijventerreinen.

Wat speelt er / wat komt er op ons af?

Er zijn een aantal belangrijke (maatschappelijke) ontwikkelingen die de komende jaren van invloed zijn op de economische ontwikkeling van onze gemeente en regio en waar we lokaal en regionaal de samenwerking op willen zoeken:

1. Duurzaam & circulair ondernemen:

- De transitie van lineaire naar circulaire economie en duurzaam ondernemen in het mkb is een belangrijke ambitie en opgave. Hier liggen voor Alphen aan den Rijn met name kansen voor de bouw, handel & logistiek, landbouw & sierteelt. Dit vraagt extra aandacht voor samenwerking, netwerken en een goede organisatiegraad van het bedrijfsleven rondom deze thema's. Ook het verhogen van de innovatiekracht van het mkb en het bieden van passende dienstverlening (accountmanagement, circulair kenniscentrum, innovatiefonds et cetera) vanuit de gemeente is nodig om duurzaam en circulair ondernemen te versnellen.
- De grillige energiemarkt en overspannen stroomnet vormt een belangrijk knelpunt in de uitvoering van verduurzaming van het bedrijfsleven. Dit vraagt om innovatieve oplossingen.

2. Ruimte voor bedrijvigheid:

- Er is sprake van een toenemende druk op de ruimte en aandacht voor zorgvuldig ruimtegebruik. Het accent ligt hierdoor op het benutten van kansen en mogelijkheden voor intensief ruimtegebruik op bestaande bedrijventerreinen. Tegelijkertijd is er een tekort aan bedrijventerreinen op de lange termijn en een urgentie om te zoeken naar nieuwe toekomstige ontwikkellocaties voor (circulaire) bedrijventerreinen in onze gemeente. De lokale ambities en uitgangspunten dienen we een plek te geven in de regionale bedrijventerreinenstrategie die in 2022 in Holland Rijnland wordt geactualiseerd.
- Bedrijventerreinen staan voor een grote opgave om te verduurzamen, te vergroenen en toekomstbestendig te blijven. Om hierin stappen te zetten ligt er een belangrijke opgave om te komen tot een hogere organisatiegraad van ondernemers op onze bedrijventerreinen (via onder andere park-

management, BIZ) en samenwerking met ondernemers om te komen tot (collectieve) plannen van aanpak.

- Het belang van vitale, compacte en toekomstbestendig winkelgebieden in Alphen centrum, wijken en de kernen is sterk toegenomen. Naast vaststelling door college en raad en verdere uitvoering van het 'Visieplan Stadshart' dienen daarom nieuwe ontwikkelingen en acties voor de overige winkelgebieden een plek te krijgen in het in 2022 te actualiseren detailhandelsbeleid met bijbehorend uitvoeringsprogramma.

3. Arbeidsmarkt

Er is sprake van een zeer krappe arbeidsmarkt en mismatch op de arbeidsmarkt rondom arbeidsmarktrelevante sectoren voor Alphen aan den Rijn als bouw & techniek, zorg, sierteelt, handel & logistiek. Deze structurele tekorten vormen een belangrijke bedreiging voor de economische ontwikkeling en verduurzaming van de economie. Deze ontwikkeling versterkt de noodzaak te komen tot innovatieve oplossingen en stevige publiek-private samenwerkingen. Dit vraagt onder andere om innovatieve oplossingen/samenwerkingen in de triple helix, vergroten van arbeidspotentieel, versterken verbindingen met mbo/hbo/universiteiten rondom duurzaamheidsopgaven (bijv. in de vorm van vernieuwende vormen van onderwijs, fieldlabs of onderzoeksopdrachten gekoppeld aan mbo/hbo/universiteiten) en om het boeien en binden van jongeren aan onze gemeente & bedrijven. In deze arbeidsmarkt-opgave ligt ook een belangrijke rol en samenwerking met Rijnvicus.

4. Ondernemersklimaat & innovatie

- Maatschappelijke ontwikkelingen gaan voor bedrijven op veel gebieden om vernieuwing en innovatie vragen. We hebben een economische structuur met veel mkb bedrijven. Juist bij kleinere mkb bedrijven ligt het innovatievermogen lager dan bij grote bedrijven. Dit vraagt om goede dienstverlening vanuit de gemeente, gericht op bevorderen van de innovatiekracht van bedrijfsleven (volwaardig accountmanagement bedrijven, bieden van kennis, netwerken, samenwerking, middelen et cetera).

- Digitalisering wordt een steeds belangrijker thema voor het mkb (inclusief cyber-security, robotisering, et cetera).
- Belang van economische samenwerking met publieke en private partners lokaal en in de regio. Ondersteuning van bedrijven Investeringszones/parkmanagement.
- Sterkere profilering en zichtbaarheid in het economisch domein lokaal/regionaal als duurzame en innovatieve mkb-gemeente samen met onder andere EDBA en Alphen Marketing.

5. Vrijtijdseconomie

- Er liggen kansen voor groei van de vrijetijdseconomie (onder andere vanuit vergrijzing/behoefte aan rust, ontspanning/gezondheid/aantrekkelijk aanbod) voor inwoners als bezoekers. Deze potentie

wordt nog onvoldoende benut. Hiervoor is het belangrijk om onder andere meerdaags-verblijf te stimuleren en meer overnachtingsmogelijkheden te bieden zodat bezoekers hier langer verblijven en meer besteden. Daarnaast liggen er kansen om de mogelijkheden van natuurrecreatie en toerisme (groen- en blauw) te vergroten. Ook het versterken van huidige iconen (Archeon, Avifauna, het schone van Boskoop et cetera) is van belang om de sector te laten groeien.

- De koppeling tussen evenementen en gewenste positionering van Alphen aan den Rijn kan beter (citymarketing). Deze kansen kunnen in actualisatie van het evenementenbeleid verankerd worden.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Economische Zaken is geen wettelijke verplichting.

Een sterke en duurzame lokale economie is echter voor Alphen aan den Rijn wél van groot maatschappelijk belang. Onze rol ligt daarbij vooral in de randvoorwaardelijke sfeer en de faciliterende rol. We zorgen voor een aantrekkelijk, innovatief en stimulerend ondernemersklimaat voor ons MKB met passende dienstverlening aan ondernemers. Waar nodig jagen we actief economische ontwikkelingen en (innovatieve) initiatieven aan, bijvoorbeeld in de gronduitgifte, verhuur, als launching

customer of bij de uitvoering van programma's (bijvoorbeeld subsidies). Een succesvolle uitvoering van het economisch beleid is naast gemeentelijke betrokkenheid ook sterk afhankelijk van de inzet van ondernemers, kennis- en onderwijsinstellingen en andere overheidspartijen (lokaal/regionaal). Stevige samenwerking in de triple-helix is een randvoorwaarde voor succes. Dit doen we onder andere via en met de partners in het EDBA platform (VOA, Greenport, PReT, MBO-Rijnland, Centrummanagement, Alphen Marketing, Woonforte) en in de regio.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Accountmanagement (circulaire) bedrijven.
- Accountmanagement onderwijs-arbeidsmarkt Rijnstreek.
- Samenwerking en overleg met (georganiseerde) ondernemers (EDBA platform, VOA commissies, Centrummanagement, PReT, Greenport et cetera).
- Faciliteren van Bedrijven Investeringszones (BIZ) en parkmanagement.
- Bestemmingsplannen en omgevingsplannen;
- Uitgifte grond bedrijventerreinen en acquisitie bedrijven voor bedrijventerreinen.
- Ruimtelijk faciliteren/mogelijk maken herontwikkeling/transformatie vastgoed (winkelgebieden, bedrijventerreinen). Bijvoorbeeld: Aarhof, centrum Boskoop, Kop West, de Werf.
- Regionaal overleg & samenwerking rondom economische thema's in Holland Rijnland, Groene Hart Werkt! en Rijnstreek verband.

- Financiële instrumenten (subsidies) voor ondernemers t.b.v. uitvoering economisch beleid: Stimuleringsfonds ondernemerscollectieven (t/m juni 2022), digitaliseringsvoucher MKB (vanuit MKB-deal Rijnstreek 2022-2023); een vernieuwde LEF-cofinancieringsregeling en een Innovatiefonds Economie.
- Faciliteren van de Economic Development Board Alphen (stichting EDBA) als onafhankelijk adviesorgaan en aanjager economische ontwikkeling.
- Faciliteren van stichting Alphen Marketing, als citymarketingorganisatie voor onze gemeente.
- Concrete samenwerkingsprojecten, pilots in de triple helix lokaal en regionaal rondom de vijf pijlers van de economische agenda. Enkele voorbeelden zijn: circulair kenniscentrum Alphen, DPL-scans bedrijven-terreinen, Programma Visie & uitvoeringsplan Stadshart, programma MKB-deal Rijnstreek digitalisering mkb, BIZ-en, Techniekpact regio Rijnstreek, programma Schone van Boskoop et cetera.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
EDBA stichting & platform EDBA	Holland Rijnland	RVO
VOA	Groene Hart Werkt!	Versnellingshuis NL
Greenport	Innovation Quarter	
PReT	Rijnstreek	
Winkeliersverenigingen, stichting centrummanagement, BIZ-organisaties als VOC, CVCA en SCB Boskoop, VOA retail-commissie	Provincie Zuid-Holland	
Parkmanagement Schans II, VVE i.o. PCT ITC terrein, VOA commissie bedrijventerreinen	Economic Board Zuid Holland (EBZ)	
Platform Toekomstbestendige Arbeidsmarkt	VNO-NCW West	
VOA commissie onderwijs-arbeidsmarkt, onderwijs, Rijnvicus, branches	WSP Holland-Rijnland	
Stichting Alphen Marketing	Groene Hart Verbinders	

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Economische Agenda 2021-2025 & uitvoeringsplan	online.ibabs.eu/ibabsapi/publicdownload.aspx?site=alphenaandenrijn&id=e8da15f9-621b-498c-8cf2-906eeb26b040
Bedrijventerreinenstrategie Alphen aan den Rijn 2022-2026	online.ibabs.eu/ibabsapi/publicdownload.aspx?site=alphenaandenrijn&id=2e945ba2-7771-47e0-bf7f-be73e1cd094e
Ruimtelijke strategie bedrijventerreinen Holland Rijnland 2019	www.planviewer.nl/imro/files/NL.IMRO.0484.Asteekterpoort2-VA01/b_NL.IMRO.0484.Asteekterpoort2-VA01_tb4.pdf
Duurzaamheidsprogramma 2021-2030	www.alphenaandenrijn.nl/dsresource?objectid=235e73d0-8517-4e96-978e-cd56c4aebab4&type=pdf&
Detailhandelsvisie 2016-2025	lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR428616
Evenementenbeleid	lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR602533
Visie op Water	api1.ibabs.eu/publicdownload.aspx?site=rijnland&id=8066
Visie Natuurlijke Leefomgeving	hollandrijnland.nl/wp-content/uploads/2021/06/Aan_de_slag_met_Hart_van_Holland_De_Regionale_Omgevingsagenda_2040.pdf
HBO Bidbook	online.ibabs.eu/ibabsapi/publicdownload.aspx?site=alphenaandenrijn&id=5137cf9c-d68e-48db-8b52-8dfa3bd7bb33

6.2 Toerisme en recreatie

Introductie

Waar staan we nu?

Recreatie en Toerisme = Vrijtijdseconomie

De centrale ambitie is om de vrijetijdseconomie rondom groen en blauw te laten groeien en meerdaags verblijf te stimuleren.

Vanuit de sector is het Platform Recreatie en Toerisme (PReT) opgericht in 2013 en wordt de toeristenbelasting middels een convenant/PACT voor 2/3 afgedragen aan het Platform om de doelen te realiseren en uitvoering te geven aan de projecten en actiepuntenagenda die wordt vastgesteld in het Bestuurlijk Overleg tussen PReT en de wethouder Recreatie en Toerisme, Groene Hart, Limes.

In december 2021 is het uitvoeringsprogramma

Recreatie en Toerisme door het bestuur van PReT vastgesteld.

Voor het thema Blauw is de Visie op Water vastgesteld in 2017 en aan de visie is uitvoering gegeven door het Uitvoeringsprogramma visie op water 2018-2021. (actualisatie in 2022 voor de periode 2022-2026).

In 2016 is het Flexibel Meerjaren Programma Rijn- en Veenstreek gestart en loopt door tot en met 2023. Met de Rijn- en Veenstreek (Alphen aan den Rijn-Nieuwkoop en Kaag en Braassem) wordt onderzocht of er een vervolg aan deze 'Landschapstafel met Recreatie en Toerisme' gegeven kan worden.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Er zijn een aantal belangrijke (maatschappelijke) ontwikkelingen die de komende jaren van invloed zijn op de economische ontwikkeling van onze gemeente en regio en waar we lokaal en regionaal de samenwerking op willen zoeken:

Vrijtijdseconomie

- Er liggen kansen voor groei van de vrijetijdseconomie (onder andere vanuit vergrijzing/ behoefte aan rust, ontspanning/gezondheid/aantrekkelijk aanbod) voor zowel

inwoners als bezoekers. Deze bezoekerspotentie wordt nog onvoldoende benut. Hiervoor is het belangrijk om onder andere meerdaags verblijf te stimuleren en meer overnachtingsmogelijkheden te bieden zodat bezoekers hier langer verblijven en meer besteden. Daarnaast liggen er kansen om de mogelijkheden van natuurrecreatie en toerisme (groen- en blauw) te vergroten. Ook het versterken van huidige iconen (Archeon, Avifauna, het schone van Boskoop et cetera) is van belang om de sector te laten groeien.

Dit kan bijvoorbeeld door het ontwikkelen van arrangementen door de sector.

- De koppeling tussen evenementen, projecten en de gewenste positionering (Groen-Blauwe Gemeente) van Alphen aan den Rijn kan

beter (Alphen Marketing). Deze kansen kunnen onder andere in de actualisatie van het evenementenbeleid en het uitvoeringsprogramma Visie op Water 2022-2026 verankerd worden.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Economische Zaken is geen wettelijke verplichting.

Een sterke en duurzame lokale economie met voldoende Recreatieve mogelijkheden en overnachtingsmogelijkheden voor bedrijfsleven en (inter) nationale bezoekers is echter voor Alphen aan den Rijn wél van groot maatschappelijk belang. Onze rol ligt daarbij vooral in de randvoorwaardelijke sfeer en de faciliterende rol. We zorgen voor een aantrekkelijk, innovatief en stimulerend ondernemersklimaat voor ons MKB met passende dienstverlening aan ondernemers. Waar nodig jagen we

economische ontwikkelingen en (innovatieve) initiatieven aan. Een succesvolle uitvoering van het economisch beleid is naast gemeentelijke betrokkenheid ook sterk afhankelijk van de inzet van ondernemers, kennis- en onderwijsinstellingen en andere overheidspartijen (lokaal/regionaal). Stevige samenwerking in de triple-helix is een randvoorwaarde voor succes. Dit doen we onder andere via en met de partners in het EDBA platform (VOA, Greenport, PRéT, MBO-Rijnland, Centrummanagement, Alphen Marketing, Woonforte) en in de regio.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

Binnen het Economisch domein Recreatie en Toerisme zijn er de volgende instrumenten:

- Accountmanagement Recreatie en Toerisme bedrijven.
- Samenwerking en overleg met (georganiseerde) ondernemers: PRéT.
- Toeristenbelasting, ten goede laten komen aan de sector, voor onderzoek, ontwikkeling en stimulering projecten, campagnes et cetera.
- Regionaal overleg & samenwerking rondom Recreatie en Toerisme Groen en Blauw in Holland Rijnland, Groene Hart (bestuurlijke tafel Vrije Tijd, Water en Groen) en Rijn- en Veenstreek FlexibelMeerjarenProgramma FMP (3,5 milj. afronding in 2022-2023) (Limes, Groene Hart van Holland, Hollandse Plassen, Oude Hollandse Waterlinie, Agro recreatie en toerisme zie factsheets Landelijk Gebied en duurzaamheid voor Biodiversiteit en Natuur en Landschaps- en plattelandsontwikkeling).
- Faciliteren van Alphen Marketing, als city-marketingorganisatie voor onze gemeente.
- Uitvoeringsprogramma Visie op Water 2022-2026 (herziening in uitvoering in 2022 vaststellen).
- Wandel- fiets- en vaarknooppuntennetwerk.
- Langeafstandswandelingen (LAW), fiets- en vaarroutes, TOP's koppeling aan bezienswaardigheden en ondernemers.
- Arrangementen (boekbaar voor tour-operators, inwoners en bedrijven).

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
EDBA stichting & platform EDBA	Holland Rijnland	RVO
VOA	Groene Hart Werkt!	Versnellingshuis NL
Greenport	Innovation Quarter	
PReT	Rijn- en Veenstreek	Groene Hart van Holland
Stichting Alphen Marketing	Rijn- en Veenstreek	Groene Hart Verbinders

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Flexibel Meerjarenprogramma Rijn en Veenstreek	www.rijnneveenstreek.nl
Toekomstvisie & actie-agenda PReT 2020-2025	www.pretalphen.nl/wp-content/uploads/2020/12/45482-PReT-rapport-reminder-inspiratiebijeenkomst.pdf
Evenementenbeleid	
Overnachtingsbeleid (2022 benchmark en onderzoek marktpotentie)	
Visie op Water UP	
Visie Natuurlijke Leefomgeving	

6.3 Erfgoed

Introductie

Waar staan we nu?

De afgelopen jaren is gestaag gewerkt naar een zelfstandig Erfgoedbeleid dat positie inneemt in de integrale ruimtelijke toekomst van de stad. De aanwezige cultuurhistorische waarden van de gemeente zijn geïnventariseerd en vastgelegd in een (ontwerp) paraplubestemmingsplan. De gemeentelijke visie op (cultureel)erfgoed is daarmee los gekomen van het cultuurbeleid om stevig neer te kunnen zetten. De komende Omgevingswet vraagt hier ook om. De afweging van de omgang met cultuurhistorische waarden is een blijvend onderdeel van de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. Om hier goed op voorbereid te zijn wordt het gehele gemeentelijke beleid opnieuw tegen

het licht gehouden en waar nodig herzien. Naast de gemeentelijke monumenten en rijksmonumenten is nu ook op een eenduidige wijze waarde toegekend aan de vele historische landschappen, structuren en gebouwen. Hiermee is in één keer inzichtelijk gemaakt hoe historisch rijk de gemeente is en is duidelijk waar deze waarden zich bevinden. Met deze kennis kan de identiteit van de gemeente meegenomen worden bij toekomstige ontwikkelingen en zorgt de aanwezigheid van historische waarden niet voor verrassingen tijdens ontwikkeltrajecten.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

De komende Omgevingswet zorgt ervoor dat cultuurhistorische waarden een blijvend onderdeel zijn van de ruimtelijke afweging bij ontwikkelingen aan de fysieke leefomgeving. Om daar goed op voorbereid te zijn, wordt het lokale erfgoedbeleid herzien. Deze herziening moet focus aanbrengen in de keuzes die we maken en moet het beleid sterk vereenvoudigen. Hiervoor zijn een aantal beleidsstukken in procedure:

- Paraplubestemmingsplan Cultuurhistorie (vaststelling raad januari 2022).

- Paraplu beheersverordening Cultuurhistorie (vaststelling raad januari 2022).
- Erfgoedverordening 2021 (vaststelling raad januari 2022).
- Erfgoedvisie 2022-2030 (concept gereed voor participatie).
- Visie Religieus Erfgoed (Uitvoeren 2022>).
- Opstellen Canon Geschiedenis Alphen aan den Rijn.
- Vorming gemeentelijke adviescommissie Omgevingskwaliteit (Q1/2 2022).

Daarnaast viëren en herdenken we in de komende jaren bijzondere gebeurtenissen uit het verleden zoals het recent als UNESCO Werelderfgoed aangewezen Neder-Germaanse Limes waarin de gemeente drie presentatie-units heeft, Boskoop bestaat in 2022 800 jaar,

de landelijke Rampjaarherdenking vindt plaats en de Oude Hollandse Waterlinie bestaat 750 jaar. Deze vieringen en herdenkingen zijn specifieke momenten om ons erfgoed te beleven.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Verplichting

De gemeente voert de landelijke wetgeving uit voor rijksmonumenten (vergunningverlening, toezicht en handhaving) en weegt cultuur-historische waarden af bij ontwikkelingen (WRO) in bestemmingsplannen. Daarbij rapporteren we jaarlijks aan de erfgoedinspectie.

Verantwoordelijkheid

Naast opgelegde taken vanuit het rijk voeren we een gemeentelijk erfgoedbeleid. We beschermen waarden van lokaal belang als gemeentelijke monumenten en cultuurhistorisch waardevolle objecten, structuren en landschappen. Daarbij erkennen we, als eerste gemeente in Nederland, lokaal immaterieel erfgoed. Om

deze waarden te behouden stimuleren we behoud door het inzetten van subsidies voor instandhouding. Ook richten we het klantcontact in waar inwoners met vragen terecht kunnen.

Ambitie

Erfgoed integreren in de afweging van de fysieke leefomgeving én erfgoed inzetten als sterk belevingsaspect en als middel voor de definiëring van de eigen lokale identiteit. Met een nieuwe visie op Erfgoed kan het ingezette beleid beter en meer inzichtelijk onderdeel worden van de ruimtelijke keten. Hiermee zetten we in op de doelstellingen van de omgevingsvisie en maken het erfgoed meer transparant.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Beleidsbrief 'Erfgoedbeleid in zicht' 2015.
- (concept) Erfgoedvisie 2022-2030.
- Erfgoedverordening 2018.
- Bijdrageregeling Molens.
- Subsidieregeling Instandhouding Erfgoed.
- Erfgoedfonds.
- Erfgoedcommissie.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Diverse Erfgoedverenigingen	Provincie Zuid Holland	Federatie Grote Monumenten-gemeenten
Bibliotheek	Erfgoedhuis Zuid Holland	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Regiegroep 'Wereldstad aan de Limes'	Vereniging Dorp, Stad en Land	Museum voor Oudheden
Gemeentearchief	Stichting Oude Hollandse Waterlinie	Nederlandse Limes Samenwerking
Diverse (vrijwilligers-) organisaties uit het recreatieve veld		Romeinse Limes Nederland

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Erfgoedverordening 2018/ 2021	Erfgoedverordening Alphen aan den Rijn 2018 (overheid.nl)
Ontwerp Paraplubestemmingsplan Cultuurhistorie	Paraplubestemmingsplan Cultuurhistorie: Inhoudsopgave (alphenaandenrijn.nl)
Omgevingswet	
Erfgoedwet	wetten.nl - Regeling - Erfgoedwet - BWBR0037521 (overheid.nl)

7.1 Personeel en organisatieontwikkeling

Introductie

Waar staan we nu?

De afgelopen jaren is toegewerkt naar een wendbare organisatie om beter voorbereid te zijn op complexe maatschappelijke vraagstukken, met toonaangevende dienstverlening als belangrijke pijler. In dat kader zijn gezamenlijke strategische doelen en opgaven geformuleerd, vanuit de gedachte dat 'buiten' leidend is en het werk 'binnen' daarop aangepast wordt. Om organisatiebreed op een eenduidige en integrale manier te werken aan de realisatie daarvan, is een methode van resultaatgericht werken (kort-cyclisch sturen via cockpits) geïntroduceerd en deels geïmplementeerd. Er is een nieuwe concerndirectie die integraal verantwoordelijk is (ook t.a.v. de inzet van capaciteit) voor zowel de innovatieve opgaven als de gemeentelijke dienstverlening. Teamleiders worden gezien als motor voor de verandering, vanuit de principes van dienend

leiderschap en integraal management. Zij sturen op doelen, resultaten, brede inzetbaarheid en verdere professionalisering van medewerkers, aansluitend bij de vragen van vandaag en morgen.

Er is een vlootshow gedaan en er is gestart met Strategische personeelsplanning (SPP) om inzichtelijk te maken welke competenties in de organisatie aanwezig zijn en welke in de toekomst nodig zijn om medewerkers flexibel in te zetten daar waar nodig.

Personeelsinstrumenten zoals het Opdrachtenplein en 2DaysMood ondersteunen deze ontwikkelingen. De doorontwikkeling van resultaatgericht sturen en wendbaarheid is belegd in een directieopdracht 'Organisatie ontwikkeling' (als vervolg op de Opgave 'Organisatie van de Toekomst').

Tabel 1.

Kengetallen	2020		2021
	Alphen aan den Rijn	100.000+	Alphen aan den Rijn
Bezetting (fte/1.000 inwoners) (peildatum 31-12)	7,4 fte	8,0 fte	7,4 fte
Gemiddelde leeftijd (peildatum 31-12)	48,6 jaar	47,6 jaar	48,8 jaar
Verzuim	5,7%	5,2%	5,1%
Inhuur	11%	20%	16,1%

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Landelijke ontwikkelingen, zoals Covid-19, thuis-/hybride werken, digitalisering, krapte op de arbeidsmarkt en vergrijzing hebben ook (grote) impact op onze organisatie. Zo heeft de pandemie bijgedragen aan de hoge werkdruk, het verzuim, gevoel van eenzaamheid en minder verbinding. En door de krapte op de arbeidsmarkt is het moeilijk om sommige functies en rollen goed en tijdig te vervullen.

Andere onderwerpen spelen meer specifiek binnen onze organisatie, zoals het eerder genoemde opgegevericht en resultaatgericht werken, mobiliteit en inzetbaarheid (wendbaarheid) en SPP, met de verdeling van de schaarse

capaciteit binnen de organisatie als belangrijk aandachtspunt (de benchmark Berenschot en de Personeelsmonitor laten zichtbare knelpunten op verschillende gebieden zien, met onder andere langdurige inhuur op structureel werk als gevolg). Belangrijke aandachtspunten blijven daarnaast werkdruk, verzuim, de instroom van jongeren en focus op aantrekkelijk werkgeverschap.

Tot slot: op basis van het nieuwe coalitieakkoord worden de strategische doelen herijkt (actualiteit, benodigde/gewenste aanvullingen en impact daarvan op de verschillende onderwerpen).

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Verplichting

Personeels- en salarisadministratie, Arbo.

Verantwoordelijkheid

Inzet op duurzame inzetbaarheid en werkgeluk.

Ambitie

Inzet op resultaat- en opgegevericht werken, wendbaarheid, houding en gedrag.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Mandaatregeling.
- Cao Gemeenten en Personeelshandboek Gemeente Alphen aan den Rijn.
- Benchmark berenschot en Personeelsmonitor Gemeenten.
- Alphense methodiek van resultaatgericht werken.
- Reguliere P&O-instrumenten en -beleid, zoals vlootschouw, SPP, Opdrachtenplein, 2DaysMood en personeelsgesprekken.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 2. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
VOA	Regionale geschillencommissie	VNG
		A&O-fonds Gemeenten
		P&O-overleg 100.000+ gemeenten (POGG)

Relevante documenten

Tabel 3. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Presentatie Organisatie van de Toekomst	online.ibabs.eu/ibabsapi/publicdownload.aspx?site=alphenaanndenrijn&id=b5d0df2b-6777-427c-866a-68af1e8c00c1
Directieopdracht organisatie ontwikkeling	gaadr.sharepoint.com/:f/s/OvdTactueel-Programmamanagement/EiU-3hCisfRCq15I7-lh6YwBOKTP04i52YqW_vhlhTU-BQ?e=1uqBxK

7.2 Opgave

Democratisch akkoord

Introductie

Het democratisch akkoord heeft tot doel inwoners vaker een stem en meer zeggenschap te geven bij de acties die er gebeuren in/voor hun wijk of dorp. We gaan aan de slag met nieuwe vormen van democratie op wijk- en dorpsniveau. Door de betrokkenheid van inwoners spelen we als lokale overheid beter in op de veranderende samenleving. We willen bereiken dat de zeggenschap van inwoners over hun

eigen woon- en leefomgeving versterkt wordt, met maatwerk waar mogelijk. Hiermee realiseren wij een inclusieve samenleving die aansluit bij de maatschappelijke dynamiek. De organisatie (gemeentebestuur en ambtenaren) onderschrijven het belang van een meervoudige democratie en zijn geëquipeerd om op wisselende niveaus van participatie te functioneren in de netwerksamenleving.

Waar staan we nu?

- **Participatiekader** 'Iedereen aan zet', raadsbesluit september 2021. Implementatieplan is gereed en wordt besproken met het management van de organisatie.
- **Kernendemocratie:** November 2019 is een miniconferentie georganiseerd. Daaraan hebben vrijwel alle georganiseerde inwonersoverleggen actief deelgenomen. De resultaten van deze miniconferentie zijn vertaald in een handreiking waarin een aantal spelregels voor samenwerking zijn geformuleerd en is ingegaan op de diverse rollen die georganiseerde overleggen kunnen oppakken. Inmiddels hebben 14 van de 21 georganiseerde overleggen een samenwerkingsovereenkomst met de gemeente ondertekend. Met de dorpsoverleggen in Rijnwoude (vijf) en Aarlanderveen is de gemeente nog in gesprek.
- **Agora gesprekken:** als onderdeel van de democratische veranderbeweging zijn pleingesprekken gehouden in Alphen Noord. Deelnemers waren betrokken inwoners die zich op een informele manier hebben georganiseerd. Zij gingen met de gemeente in gesprek over thema's die zij belangrijk vinden. Deze vorm was een experiment: zonder vooraf geformuleerde opbrengst of gepland vervolg. Van beide kanten is deze vorm van in gesprek gaan goed bevallen.
- **Gemeenteraad:** September 2021 is tijdens een heisessie van de gemeenteraad het onderwerp 'democratie in een veranderende samenleving' besproken. Met name hoe de gemeenteraad denkt daar invulling aan te moeten geven. Ook is uitgebreid de rol van de raad bij participatietrajecten aan bod gekomen de rol van de raad bij participatietrajecten.

- **Digitale participatie:** we onderzoeken het bereik en effectiviteit van digitale participatie instrumenten. De inzet van OpenStad software is succesvol gebleken bij de pilot Alphen Centrum Begroot. In de wijk Alphen Centrum ontvingen inwoners een uitnodiging om online plannen in te dienen. De gemeente stelde € 30.000 beschikbaar voor het realiseren van deze plannen. Deze software maakt het mogelijk om campagne te voeren, argumenten uit te wisselen en likes te verwerven. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) omarmen deze digitale aanpak, ook financieel.
- **Kinderparticipatie:** Ter uitvoering van een motie in de gemeenteraad is op 20 november 2019 de eerste Kinderraad, Kinderburgemeester en -wethouders geïnstalleerd en in juli 2021 de tweede. De Kinderraad heeft jaarlijks € 10.000 budget om hun plannen te realiseren.
- **Jeugdparticipatie:** De aftrap voor participatie met jongeren in de leeftijd van 13 tot 18 jaar is in maart 2021 gegeven met een talkshow, waar jongeren en vertegenwoordigers van allerlei instanties en bedrijven aan deelnamen. Om deze leeftijdsgroep beter te kunnen activeren en te blijven boeien moet de gemeente goed kijken naar de inhoud en het doel van participatietrajecten en daarbij een passende groep jongeren benaderen voor samenwerking. Hiermee is uitvoering gegeven aan een motie van de gemeenteraad (25 juni 2020) waarin verzocht wordt gehoor te geven aan de oproep van het kabinet om jongeren uit te nodigen voor een duurzame dialoog, nu en in de toekomst.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

- **Uitdaagrecht verankeren:** het uitdaagrecht biedt inwoners en maatschappelijke partijen de mogelijkheid om de uitvoering van taken van hun gemeente over te nemen. Hierdoor ontstaat er ruimte voor eigen initiatief van inwoners en kunnen overheidstaken beter en goedkoper worden uitgevoerd.
- **Participatie verbreden:** om de verbinding tussen inwoners en bestuur te versterken is een wijziging van artikel 150 van de Gemeentewet in consultatie. Inspraakverordening wordt verbreed naar participatieverordening.
- **Overheidsbetrokkenheid:** leren de verschillende vormen van overheidsbetrokkenheid, soms tegelijkertijd, toepassen (vier vormen van overheidssturing NSOB 2015).
- **Burgerbetrokkenheid:** nieuwe vormen burgerbetrokkenheid nemen toe. Inwoners wensen zeggenschap over hun eigen leefomgeving. Een van de doelstellingen van de Omgevingswet.
- Raadsleden moeten nadrukkelijker met elkaar het debat aangaan over eigen kaderstellende rol, doelen en belangen en initiatiefnemers ruimte bieden in de uitvoering.
- Meer aandacht voor de uitvoerbaarheid van beleid en de menselijke maat daarin.
- Positie van jongeren versterken in de democratie. Extra investeren in kleinschalige vormen van jongerenparticipatie.
- **Digitale instrumenten:** Het toepassen van digitale instrumenten voor onder andere participatie van inwoners is een belangrijke vernieuwing in de lokale democratie.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Verplichting

Participatieverordening: naast het gemeentelijke participatiekader hangt de vaststelling van de nieuwe participatieverordening samen met de inwerkingtreding van de Wet versterking

lokale democratie (wijziging artikel 150 Gemeentewet). Naar verwachting wordt het nieuwe wetsvoorstel op zijn vroegst eind 2021 door de nieuwe minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

ingediend bij de Tweede Kamer. Besluitvorming neemt daarna naar verwachting nog minstens een half jaar in beslag. Voor de Omgevingswet is de nieuwe participatieverordening geen minimale vereiste. Het college heeft besloten om de inwerkingtreding van de wetswijziging af te wachten alvorens een participatieverordening te gaan vaststellen. Naar verwachting is er een overgangsperiode van één jaar om de

nieuwe verordening vast te stellen. In deze verordening wordt ook right to challenge mee genomen.

Verantwoordelijkheid

Uitvoering van het participatiekader 'Iedereen aan zet', raadsbesluit 30 september 2021 en door ontwikkelen van digitale participatie.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- OpenStad Software.
- Wijkraden.
- Georganiseerde inwonersoverleggen.
- Gebiedstafels.
- Samenwerkingsovereenkomst kernen-democratie.
- Burgerberaad.
- Belevingspeiling.
- Panels.
- Betrokkenheidsprofielen.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	(Inter)nationaal
Inwoners van de gemeente	Democratie in Actie
Georganiseerde inwonersoverleggen	Nederlands Genootschap van Kinderburgemeesters
Basis- en voortgezet onderwijs	
Politie	
Participe	
Alphen Vitaal	
Andere maatschappelijke partners	

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
Tussenrapportage Democratie in veranderende samenleving, juli 2019 en 2020
Raadsbrief en handreiking kernendemocratie, januari 2021
Uitkomsten democratie in actie: Impuls voor een sterke lokale democratie? Reflecties na vier jaar Democratie in Actie, december 2021
Motie Jeugdparticipatie, juni 2020
Plan van aanpak jeugdparticipatie, december 2020
Raadsbrieven over evaluatie en voortgang jeugdparticipatie juli en december 2021
Motie Kinderraad, november 2018
Motie instellen kinderlintje, oktober 2021
Evaluatie kinderparticipatie, januari 2022
Participatiekader 'Iedereen aan zet', september 2021
Het rapport van Platform 31: Gebiedsbestuurders bij decentrale overheden: duiding en lessen, juli 2020

7.3 Bestuurs- ondersteuning en communicatie

Introductie

Waar staan we nu?

Team Bestuursondersteuning en communicatie zet zich in voor een heldere communicatie over de gemeentelijke dienstverlening, het beleid en de besluitvorming richting inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Hierbij staat centraal 'wat' de gemeente doet, 'waarom ze het doet', en 'waarom ze het doet, zoals ze het doet'. Communicatief maken we voor alle doelgroepen de vertaalslag 'wat betekent dit voor mij?'.

Dit jaar is het strategisch communicatieplan vastgesteld. Het doel van het strategisch communicatieplan is om de organisatie communicatiever te maken. Zodat de dienstverlening van de organisatie nog beter aansluit op de vraag. Hierbij sluiten we aan bij de veranderende samenleving, die vraagt om meer maatwerk en flexibeler inspelen op wat er speelt bij inwoners. Denk hierbij aan een samenleving waarin iedereen meedoet (inclusie), meer betrokkenheid van inwoners (participatie), begrijpelijke taal (niveau B1) en van buiten naar binnen denken. Hoe we dit willen doen, staat in de ambitie Beleefwereld

Centraal uit het strategisch communicatieplan. Dit is een gemeentebrede ambitie voor de gehele interne organisatie, inclusief Rijnvicus.

Ambitie van communicatie: beleefwereld centraal

Wij zijn een betrouwbare, toegankelijke en herkenbare gemeente. We communiceren open, tijdig en helder over wat we doen en waarom we dit doen. We nemen de beleefwereld van onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en medewerkers als uitgangspunt en sluiten aan bij hun communicatiebehoeften en -voorkeuren. Daar waar het kan door participatie en samenwerking.

Het strategisch communicatieplan is de kapstok voor verschillende onderwerpen, waarbij elk onderwerp verder wordt uitgediept in een aanvullend plan van aanpak. Voorbeelden van deze plannen zijn het Strategisch participatieplan, Online nieuwsstrategie, Online strategie, Raadscommunicatieplan et cetera. Deze plannen moeten het komende jaar verder worden uitgewerkt.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

De samenleving is voortdurend in beweging. Dit vraagt om een andere relatie met de samenleving. En om een andere overheidscommunicatie. We hebben het eenrichtingsverkeer achter ons gelaten. We luisteren naar de inwoner, gaan in gesprek en werken samen. Daarbij verwachten onze inwoners dat zij meer invloed hebben op de inhoud van ons beleid en dat we transparant zijn. We moeten besluiten kunnen uitleggen en verantwoorden.

- Ontwikkelingen op het gebied van dienstverlening (onze website en communicatie via de website is primair bedoeld voor dienstverlening).
- Online communicatie (voldoen aan wettelijke eisen op gebied van onder andere toegankelijkheid).
- Digitale instrumenten: denk aan het toevoegen van digitale instrumenten voor onder andere participatie van inwoners.
- Toegankelijkheid van gemeentelijke voorzieningen (communicatie en aandacht voor laaggeletterdheid van voorzieningen en daarbij ook aandacht voor mensen met minder digitale vaardigheden).
- Evaluatie van bestuurlijke besluitvorming (wie is waarvoor verantwoordelijk en hoe loopt het proces).

Communicatie speelt hierop in door:

- te onderzoeken wat er binnen en buiten de organisatie (bij betrokken partijen, inwoners en bedrijven) speelt: opvattingen,

issues, waarden en gedragingen van stakeholders en publieke opinie. En dit te verwerken in onze communicatiestrategieën.

- kennis van een breed scala aan communicatiemiddelen en -kanalen, zodat we aan kunnen sluiten bij de beleving van de doelgroep en de inhoud van de boodschap hierop aan kunnen passen.
- nieuwe technologische mogelijkheden te gebruiken waar mogelijk en nodig.
- oog voor de balans tussen online en offline contact en communicatie.
- in te zetten op Communicatie met Focus (wordt uitgelegd in het uitvoeringsplan van de Strategisch communicatie en is een methode).

Daarnaast zijn er ontwikkelingen op het gebied van de ondersteuning van het nieuwe college. Het DT is onderzoekt op dit moment op welke wijze onze organisatie het bestuur nog beter en professioneler kan ondersteunen. Dat betekent ofwel iets voor ons team of iets voor de organisatie.

Verder zullen wij komend jaar onze huisstijl evalueren, onder andere omdat onze huisstijl niet voldoet aan een aantal wettelijke eisen op het gebied van toegankelijkheid. Dit kan betekenen dat onze huisstijl moet worden gereviseerd. Als dat het geval is, kan dat een behoorlijke kostenpost zijn, waar wij geen in onze begroting budget voor hebben.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Verplichting

Inwoners hebben recht op communicatie met de overheid. Zij kunnen bijvoorbeeld informatie vragen, hun mening geven of een klacht uiten. Daarom moeten inwoners altijd contact kunnen opnemen met de overheid. De overheid heeft een informatieplicht en geeft uitleg over de werking van de overheid.

Verantwoordelijkheid

Hoe we als gemeentelijke organisatie communiceren is gebaseerd op de ambities uit het collegeprogramma, onze identiteit (wie we zijn en wat we willen uitstralen) en onze kernwaarden.

Communicatie draagt onder andere bij aan:

- een samenleving waarin iedereen meedoet (inclusie).
- begrijpelijke taal (niveau B1).
- digitalisering.
- van buiten naar binnen denken (weten wat er speelt, wat zijn de vragen van inwoners en bedrijven, wat is volgens hen het probleem en waar zijn zij mee geholpen).
- vergroten van zeggenschap inwoners.
- lokaal eigenaarschap.

Hierbij sluiten we aan bij de veranderende samenleving, die vraagt om meer maatwerk en inspelen op wat er speelt bij inwoners.

Ambitie

Wij zijn een betrouwbare, toegankelijke en herkenbare gemeente.

We communiceren open, tijdig en helder over wat we doen en waarom we dit doen. We nemen de leefwereld van onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en medewerkers als uitgangspunt en sluiten aan bij hun communicatiebehoeften en -voorkeuren. Daar waar het kan door participatie en samenwerking.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

- Burgerpeiling
- Betrokkenheidsprofielen
- Klantfeedback
- Newsroom / omgevingsanalyse

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Inwoners van de gemeente	Media	Media
Interne stakeholders college, DT, TL, opgavemanagers	Holland Rijnland	
	Strategische agenda Rijn-en Veenstreek	

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
Strategisch communicatieplan
Participatiekader
Ambitiedocument Dienstverlening 2018-2022

7.4 Dienstverlening

Introductie

Dienstverlening in deze scope bevat enerzijds de dienstverleningskant van alles wat de gemeente biedt en anderzijds de organisatie

van de klantkanalen (website, telefoon, balie) en de diensten van Burgerzaken, KCC en deels Vergunningen en Communicatie.

Waar staan we nu?

Algemeen dienstverlening

- Toonaangevende dienstverlening blijft het streven voor de individuele dienstverlening. We streven en halen bij de meest gebruikte individuele producten een 8.
- De doorontwikkeling van digitale dienstverlening en zaakgericht werken kan starten na de vervanging van de website en zaaksuite.
- Tijdens de coronacrisis zijn we op afspraak gaan werken om te voorkomen dat er te veel mensen in de publiekshal zijn. Inmiddels is deze aanpassing definitief doorgevoerd.
- Het strategisch communicatieplan bevat een aanpak voor betere communicatie en participatie met inwoners voor de organisatie.
- Het visie/ambitiedocument Dienstverlening 2018-2022 is aan vervanging toe.

KCC

- Het KCC heeft het in de coronaperiode moeilijk gehad vanwege de verminderde technische mogelijkheden om thuis te werken, de slechtere bereikbaarheid van de organisatie en ook ziekten in het eigen

team. Dat is gelukkig nu weer op orde gebracht (4 inhuurkrachten) en de service-levels zijn weer volgens het streven.

Tijdens de coronaperiode is het telefoon- en mailverkeer toegenomen met respectievelijk 20 en 25%.

Burgerzaken

- De dip in de aantallen aanvragen reisdocumenten en daarmee ook de legesinkomsten, vanwege de verlengde geldigheidsduur, speelt nog tot 2024. Deze dip wordt financieel opgevangen door het tijdelijk niet invullen van formatie en inzet van middelen, grotendeels vanuit Burgerzaken en deels vergunningen. De piek zal inzetten vanaf 2024 voor 5 jaar waarvoor de nu ingezette formatie en middelen weer nodig zijn om aan de vraag en servicenorm te kunnen voldoen.
- De Landelijke aanpak adreskwaliteit heeft een structureel karakter gekregen. Daarop aansluitend kent Alphen aan den Rijn de Alphense Aanpak Adressen waarmee een bijdrage wordt geleverd aan de aanpak van ondermijning, het opsporen van fraude en het in beeld krijgen van kwetsbaren waar-

voor hulp en ondersteuning kan worden opgestart.

- Het deelproject 'Toezicht op veilige en goede huisvesting en registratie in de BRP' als onderdeel van het project Arbeidsmigranten vraagt om intensieve samenwerking tussen Inspectie, Burgerzaken en Vergunningen.
- Door gewijzigde wetgeving zijn de voorwaarden voor een briefadres aangepast. Doordat het adres van de gemeente ook als briefadres moet worden aangewezen zorgt dit naar verwachting tot een taakverzwaring van onder andere Burgerzaken en het Serviceplein.
- Identiteitsvaststelling vraagt steeds meer kennis en vaardigheid van medewerkers.
- De coronamaatregelen die meerdere keren zijn gewijzigd, zorgen voor extra werkdruk bij de burgerlijke stand. Het verplaatsen of annuleren zorgt ook voor minder legesinkomsten terwijl de werkzaamheden hiervoor wel zijn/worden verricht.
- Er is een toename zichtbaar van naturalisatieverzoeken en verkrijging van het Nederlanderschap onder andere als gevolg van eerdere instroom van asielzoekers die een status hebben gekregen en gezinsherenigingen.
- Landelijk is de verkiezingsagenda 2030 opgesteld voor de verdere ontwikkeling

en vernieuwing van het verkiezingsproces. De gevolgen voor de organisatie van verkiezingen door gemeenten inclusief de eventuele financiële consequenties zijn nog niet duidelijk.

Vergunningen

- De werkzaamheden om de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen voor te bereiden, hebben grote impact op de werkzaamheden van vergunningen. De doelstelling van de Omgevingswet heeft een grote dienstverleningscomponent, zoals het meer en eerder adviseren, waar we nu stapsgewijs naar toe werken bij initiatieven. Vanaf de komst van Covid19 in ons land is het aantal aanvragen met 30% gestegen (2020 en 2021). Hiervoor is extra capaciteit ingehuurd.
- De coronaperiode heeft voor de APV-vergunningen en met name rond evenementen behoorlijk werk opgeleverd. De telkens veranderende regels voor de samenleving hebben veel extra vragen bij organisatoren opgeleverd en telkens wijzigende vergunningvoorschriften. In 2022 vindt een vrijwel verdubbeling plaats van risicovolle evenementen ten opzichte van eerdere jaren. Hiervoor wordt extra capaciteit aangetrokken voor 2022.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

Korte opsomming van de belangrijkste ontwikkelingen:

- Visie op dienstverlening om richting en uitvoering te geven aan de ontwikkelingen en ambities.
- Uitvoering van de nieuwe Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV).
- Optimalisatie KCC met bundeling/uitbreiding van kanalen en ondersteunende ICT (nieuwe telefooncentrale).
- Tegengaan identiteitsfraude/ID-vaststelling.
- Aanpak adreskwaliteit en aanpassing voorwaarden gemeentelijk briefadres.
- Samenwerking rond aanpak arbeidsmigranten.
- Landelijke verkiezingsagenda 2030.
- European Digital Identity Wallet voor bijvoorbeeld identiteits- en rijbewijzen, diploma's, bankpas.
- Omgevingswet en WKB waar dienstverlening een belangrijke pijler is. (Zie ook factsheet Omgevingswet, VTH, openbare veiligheid).

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Wettelijke taken burgerzaken en vergunningen en dienstverlening algemeen
Verantwoordelijkheid voor de bereikbaarheid en dienstverlening algemeen van de gemeentelijke organisatie

Ambitie voor het continueren en doorontwikkelen van toonaangevende dienstverlening: aangesloten op behoeften van onze inwoners, kwalitatief hoogstaand en innovatief. Streven naar een 8 voor persoonlijke dienstverlening.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

Burgerpeiling en klantfeedback voor het peilen van waardering voor dienstverlening bij inwoners.

Samenwerkingsverbanden met diverse stakeholders waarvan de belangrijkste in onderstaand schema staan.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Stakeholders project arbeidsmigranten	Landelijke Aanpak adreskwaliteit (LAA) en Alphense Aanpak Adressen (AAA) met veiligheidsregio, politie en regiogemeenten	Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA): Samenwerking met Ministerie en Rijksdienst voor Identiteitsgegevens, VNG en NVVB
LAA en AAA met onder andere woningcorporaties, Tom in de buurt	Ontwikkelingen op het gebied van identiteitsvaststelling met regiogemeenten Omgevingsdienst midden holland als behandeldienst voor milieu adviezen en besluiten bij vergunningen	Ontwikkelingen op het gebied van identiteitsvaststelling en – wijziging en naturalisaties met IND – Ministeries en NVVB Voor uitvoering taken op het gebied van rijbewijzen – Rijksdienst voor het wegverkeer en Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen
		Voor verkiezingen met Kiesraad, ministerie, VNG, NVVB

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
Ambitiedocument Dienstverlening 2018 –2022
Collegebesluit Maatregelen opvangen reisdocumentendip2019-2023
WMEBV
Aanpak arbeidsmigranten

7.5.1 Financiën algemeen

Introductie

Waar staan we nu?

Als Team Advies & Beleid Financien zijn we verantwoordelijk voor een correctie financiële verantwoording. We adviseren over financiële vraagstukken en zorgen ervoor dat de planning en control producten tijdig afgerond zijn en kwalitatief hoogwaardig zijn. We moeten er altijd voor zorgen dat alle producten aan de laatste wet- en regelgeving en verantwoording voldoen. Het resultaat van de rekening van baten en lasten staat al geruime tijd onder druk. Het blijft een uitdaging om de structurele baten en lasten in balans te houden en jaarlijks een structureel sluitende begroting op te leveren.

We streven naar behoud van de solide financiële positie van de gemeente, dit uit zich in de volgende kenmerken:

- Structureel sluitende (meerjaren-)begroting.
- Een (ten minste) voldoende weerstandsvermogen (tussen de 1,0 en 1,4).
- Een beheerste ontwikkeling van onze schuldpositie.

De nu laatst vastgestelde programmabegroting 2022-2025 sluit met een positief structureel saldo van € 0,059 miljoen in 2022. De laatste jaarschijf van het meerjarenperspectief 2023-2025 sluit structureel met een saldo van € 0,750 miljoen. Hiermee behouden we voor dit moment een reëel en structureel sluitende begroting 2022 en een structureel sluitend meerjarenperspectief 2023-2025.

De weerstandsratio (weerstandscapaciteit/risico's) zoals berekend in de programmabegroting 2022-2025 is uitstekend (3,5 in 2022 oplopend tot 5,2 in 2025).

Algemene uitkering

Jaarlijks verschijnen er drie circulaire en op basis van deze circulaire worden mutaties in de begroting verwerkt. Op dit moment (november 2021) zijn alle circulaire verwerkt.

Vennootschapsbelasting

De aangiftes vennootschapsbelasting over 2016 tot en met 2020 zijn ingediend. De vragen die de Belastingdienst had inzake deze aangiftes zijn beantwoord.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Algemene uitkering

Er wordt al een aantal jaren gesproken over de herverdeling van het Gemeentefonds. In de jaren 2019 en 2020 zijn er door bureaus Cebeon en AEF onderzoeken gedaan naar de kosten oriëntatie bij de gemeenten versus de verdeling van het Gemeentefonds. In 2021 heeft dit geleid tot definitieve onderzoeksrapporten die vooralsnog de grondslag zijn voor de herverdeling van het gemeentefonds per 2023. Op basis van de voorlopige uitslagen (peiljaar 2019) van augustus 2021 gaat de Gemeente Alphen aan den Rijn er per inwoner € 33 op achteruit (in totaal voor de Gemeente Alphen aan den Rijn een bedrag van ongeveer € 3,8 miljoen). Op dit moment ligt er een definitief voorstel van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Het advies van de ROB en de reactie van de VNG zijn afgewogen door het ministerie van Binnenlandse Zaken. Het ministerie van Binnenlandse Zaken ondersteunt het voorstel van de ROB om in aanloop naar en na de invoering van het nieuwe verdeelvoorstel onderzoek uit te voeren en de effecten te blijven monitoren om de verdeling stapsgewijs te verbeteren. Uitgangspunt hierbij is dat de nieuwe verdeling op een financieel beheersbare manier wordt ingevoerd en het verdeelmodel verder wordt verbeterd. De invoering van de herverdeling van het Gemeentefonds zal plaatsvinden

per 1 januari 2023, waarbij rekening wordt gehouden met een in groepspad van € 15 per inwoner per jaar.

Naast de genoemde herverdeling van het gemeentefonds zijn er onder andere de volgende risico's voor de komende periode te benoemen:

- Hervormingsagenda jeugdhulp en verhoogde taakstelling in regeerakkoord.
- Naleving Notitie structurele en incidentele baten en lasten (aandacht toezichthouder):
 - Nieuwe besluitvorming: verscherpte kaderstelling voor inzet incidentele middelen (alleen als intrinsiek incidenteel met harde einddatum; geen pilot-/evaluatieconstructies meer toegestaan; dekking kapitaalinvesteringen alleen als bij aanvang volledige bedrag in reserve aanwezig is).
- Onderhoud kapitaalgoederen (aandacht toezichthouder).

Vennootschapsbelasting

Voor de vennootschapsbelasting is het de vraag wanneer we door de ondernemerspoort zullen komen. Op termijn zullen verlieslatende grondexploitaties uit het verleden worden afgesloten. Dit zal leiden tot een vpb-last voor de gemeente.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Verplichting

We hebben vanuit de gemeente wet de verplichting om ieder jaar begroting en jaarverslag/jaarrekening op te leveren. Daarnaast hebben we in onze eigen financiële notities en verordening afspraken gemaakt waar we ons aan dienen te houden.

Vennootschapsbelasting

Het toetsen van de activiteiten van de Gemeente en het verzorgen van de aangiftes vennootschapsbelasting.

Algemene uitkering

Op basis van de Financiële Verhoudingswet krijgt de Gemeente Alphen aan den Rijn een bijdrage van het Rijk. Dit dient conform de financiële regelgeving verwerkt te worden in de Planning- en Control documenten.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

Alle P&C producten samen zorgen ervoor dat we aan onze wettelijke taken voldoen en hier verantwoording over afleggen. De VNG (van

alle gemeenten) en de G40 (van de 100.000+ gemeenten) behartigen de belangen van de gemeenten en kunnen actief lobbyen.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden Gemeenten en Provincies)	
Notitie provincie inzake structurele en incidentele baten en lasten	
Financiële verordening gemeente Alphen aan den Rijn 2019	
Nota vaste activa 2018	
Nota Kostendekkende Exploitaties 2018	
Nota Treasury 2018	
Nota reserves, voorzieningen en rentebeleid 2019	
Kadernota 2022	
Programmabegroting 2022	
Jaarstukken 2020	
Financiële Verhoudingswet	wetten.nl - Regeling - Financiële-verhoudingswet - BWBR0008290 (overheid.nl)
Circulaires Algemene Uitkering	Circulaires gemeentefonds Financiën gemeenten en provincies Rijksoverheid.nl

7.5.2 Treasury

Introductie

Waar staan we nu?

Als Team Advies & Beleid Financien, Treasury, zijn we verantwoordelijk voor een correcte uitvoering van de treasuryfunctie.

De treasuryfunctie omvat de financiering van beleid, maar ook het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. Dit doen we op basis van een meerjarenliquiditeitsprognose, waarin de liquiditeitsbehoefte zichtbaar wordt. Vanuit Treasury worden geregeld nieuwe leningen aangetrokken (en bestaande leningen afgelost) ter financiering van onze gemeentelijke exploitatie en geplande (nieuwe) investeringen. Daarbij worden de actuele ontwikkelingen op de rente- en kapitaalmarkt betrokken. Daarnaast is de uitvoering van de treasuryfunctie voor decentrale overheden gericht op het beheersbaar houden van de financiële

risico's, zoals renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's en het optimaliseren van het renteresultaat binnen de gestelde wettelijke kaders en randvoorwaarden van het gemeentelijk treasurybeleid. Op lokaal niveau zijn de regels en de uitvoering van het treasurybeleid vastgelegd in de Nota Treasury (2018).

Tevens adviseren we over de financiële vraagstukken die de treasuryfunctie betreffen, waaronder garantie of- lening aanvragen. Het college betracht overigens duidelijke terughoudendheid als het gaat om de verlening van garanties en leningen en weegt bij iedere aanvraag het publiek belang af tegen de financiële risico's die de gemeente hierbij loopt, met name ook in relatie tot het effect op het gemeentelijk weerstandsvermogen.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Voor de begroting 2022 is een verwachting opgenomen van een kapitaalbehoefte van € 71,5 miljoen aan nieuwe langlopende leningen. Dit is gerelateerd aan een afname van de reservepositie, een stijging van het geraamde investeringsprogramma en hogere grondvoorraden (actualisatie MPG 2021). Treasury monitort de liquiditeitsbehoefte en beheerst het liquiditeitsrisico door het periodiek opstellen van een meerjarige liquiditeitsprognose en het

dagelijks bewaken van de liquiditeitspositie. Essentieel hierbij is, en blijft ook de komende jaren, een (interne) tijdige informatievoorziening betreffende kasstromen van met name substantiële investeringen en grondexploitatieprojecten. Er wordt gewerkt aan het continue verbeteren van de kwaliteit van deze ramingen om zo tijdig op de financieringsbehoefte in te spelen.

Op dit moment is er nog steeds sprake van een historisch lage rentestand. De Europese Centrale Bank (ECB) zal in ieder geval tot en met maart 2022 een ruim monetair beleid blijven voeren en daarna met een afbouw van dit beleid zal starten. Onlangs (half december) heeft de ECB aangekondigd de rente nog op een zeer laag niveau te houden. De verwachting is dan ook dat de marktrente, zowel lang als kort, op een zeer laag niveau zullen blijven. Bij de keuze voor de looptijd van de aan te trekken nieuwe leningen worden deze actuele renteontwikkelingen betrokken. Daarnaast zal de gemeente Alphen aan den Rijn in het licht van de "negatieve" korte rente ook in de komende begrotingsjaren binnen de wettelijke grenzen van de wet Fido (kasgeldlimiet), gebruik gaan maken van kortlopende financiering, om zo maximaal voordeel te bereiken.

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de toerekening van rente aan de diverse taakvelden een vereiste. Er zijn bepalingen en richtlijnen opgesteld voor de berekening van de bespaarde rente, ofwel de omslagrente die wordt toegerekend aan de investeringen en grondexploitatie. Jaarlijks worden de verschillende interne rentepercentages berekend. Bij een de laagblijvende marktrente is het noodzaak om een verlaging van de interne rekenrente te (her)overwegen.

De financiële ratio's die onze schuldpositie en solvabiliteit betreffen laten op dit moment een positief beeld zien. Wel zien we in 2021 een duidelijke trend in afname van de algemene reserve en een hogere leningbehoefte. Het gevolg van deze ontwikkelingen is dat het eigen vermogen ten opzichte van het balans-totaal afneemt. Dit effect zal zichtbaar worden in de kengetallen netto schuld per inwoner, schuldevolutie en solvabiliteit.

De Nota Treasury met daarin de kaders en de regels voor het Treasurybeleid, heeft een looptijd van 4 jaar en zal in 2022 moeten worden geactualiseerd.

Op 30 november 2021 heeft het college ingestemd met de kapitaalversterking van Alliander NV, in de vorm van een Reverse converteerbare hybrideobligatielening. De netbeheerder Alliander heeft kapitaal nodig voor benodigde investeringen om zo aan de hoge eisen die de energietransitie aan ons stroomnet stelt, te kunnen voldoen. Alliander vraagt hiervoor een bedrag van € 11.833.804 aan de gemeente Alphen aan den Rijn. (van totaal benodigd: € 600 mln.). Dit bedrag is evenredig naar ons aandelenbezit van 1,972% van het totaal uitgegeven aantal aandelen. Vanuit Treasury is op 9 december 2021 een langlopende lening aangetrokken ter financiering van deze kapitaalversterking.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

De wettelijke kaders voor de uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie zijn voorgescreven in artikel 212 van de Gemeentewet. De uitwerking in nadere wettelijke bepalingen en regelgeving zijn vastgelegd in het BBV en in de Wet fido (Wet financiering decentrale

overheden). Op lokaal niveau is deze regelgeving terug te vinden in de Nota Treasury gemeente Alphen aan den Rijn (2018). Hierin zijn de regels voor treasury en de uitoefening van het treasurybeleid van de gemeente nader uitgewerkt en vastgelegd.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal
Niet van toepassing	Niet van toepassing

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
BBV
Wet Fido
Wet Schatkistbankieren
Wet Houdbare OverheidsFinancien (Wet HOF)
Nota Treasury gemeente Alphen aan den Rijn (2018)

7.5.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Introductie

Waar staan we nu?

Risico's worden benoemd in de inhoudelijke programma's en paragrafen van de begroting. Bij deze risico's worden beheermaatregelen getroffen. Op de ontwikkeling daarvan wordt vervolgens gedurende het jaar gestuurd. In de paragraaf weerstandsvermogen en risico's van de begroting worden deze risico's herhaald en samengebracht.

Ondanks deze vorm van risicomanagement kunnen zich in de praktijk nog steeds onvoorziene risico's voordoen. De gevolgen daarvan moeten financieel kunnen worden opgevangen door wat genoemd wordt het weerstandsvermogen. De omvang van het weerstandsvermogen geeft een beeld van de mate waarin de gemeente in staat is om financiële tegenvallers ten gevolge

van onvoorziene risico's op te kunnen vangen, zonder dat dit direct leidt tot de noodzaak om te bezuinigen. Het weerstandsvermogen betreft de relatie tussen:

- de weerstandscapaciteit: de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten te dekken.
- alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van de gemeente.

Door de weerstandscapaciteit en de relevante risico's tegen elkaar af te zetten wordt een ratio berekend. Voor de waardering van die ratio wordt onderstaande schaalverdeling gehanteerd.

Tabel 1. Schaalverdeling weerstandsratio

Ratio	Oordeel
> 2,0	Uitstekend
> 1,4 - < 2,0	Ruim voldoende
> 1,0 - < 1,4	Voldoende
> 0,8 - < 1,0	Matig
> 0,6 - < 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

De raad heeft besloten dat de weerstandsratio zich dient te bevinden tussen de 1,0 en 1,4 (voldoende). Er is geen maximumniveau vastgesteld waaruit zou volgen dat de reserve-

capaciteit boven een bepaald niveau een alternatieve bestemming zou moeten krijgen. De weerstandsratio bij de begroting 2022 is gebaseerd op de volgende berekening:

Tabel 2. Weerstandsratio bij begroting 2022

Risico's	2022	2023	2024	2025
Begrotingsomvang geschoond	91,7	77,4	76,7	71,1
Risico's (12,5% van geschoonde begrotingsomvang)	11,5	9,7	9,6	9,6
Berekende risico's grexen	3,0	2,4	1,8	1,2
(B) Totaal van de risico's	14,5	12,1	11,4	10,8

Weerstandscapaciteit	2022	2023	2024	2025
Algemene reserve	50,1	47,1	52,0	56,1
Onvoorzien	0,1	0,1	0,1	0,1
(A) Weerstandscapaciteit	50,2	47,2	52,1	56,2

Weerstandsratio	2022	2023	2024	2025
Risico's	3,5	3,9	4,6	5,2

Hieruit blijkt dus:

1. de weerstandsratio neemt toe (hoe hoger hoe beter).
2. dit wordt veroorzaakt door:
 - een groeiende algemene reserve en
 - een afnemend risicoprofiel.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Voor de identificatie van nieuwe en de ontwikkeling van bestaande risico's wordt hier verwezen naar de programma's en paragrafen.

Relevante documenten

Tabel 3. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
Nota Weerstandsvormogen en risico's

7.6 Lokale lasten

Introductie

Waar staan we nu?

Belastingen is het onderdeel van de Gemeente Alphen aan den Rijn dat verantwoordelijk is voor het waarderen, heffen en invorderen van belastingen die de gemeente mag opleggen aan inwoners, bezoekers en eigenaren van onroerende en roerende zaken in de stad. De gemeente voert een groot aantal taken uit in het belang van de inwoners en de stad. Belastingheffing is één van de inkomstenbronnen.

Voor Alphen aan den Rijn is het heffen van belastingen een belangrijk instrument om maatschappelijke doelen te realiseren, om de stad leefbaar te houden. De producten en diensten van de gemeente Alphen aan den Rijn aan inwoners, ondernemingen en bezoekers moeten bekostigd worden. De samenleving is in voortdurende verandering en Alphen aan den Rijn heeft de ambitie om met de

ontwikkeling van de samenleving mee te bewegen en hieraan bij te dragen.

De lokale lasten zijn een uitvloeisel van de begroting en de belastingverordeningen met de bijbehorende tarieven. Onder lokale lasten wordt verstaan; onroerendezaakbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing.

De gegevens van het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden van de Universiteit Groningen) geven aan dat de woonlasten 2021 van de gemeente Alphen aan den Rijn onder het gemiddelde ligt van de provincie Zuid-Holland. Het tarief onroerendezaakbelasting voor bedrijven is laag in vergelijking met omliggende gemeenten en gemeenten met een vergelijkbare omvang.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Het Rijk is al enige jaren bezig met het onderzoeken naar de mogelijkheden om het belastinggebied van de lokale overheid te vergroten. In 2020 is herziening van het gemeentelijk belastinggebied ambtelijk onderzocht. Uiteindelijk heeft dat niet geleid tot concrete veranderingen. Uit het huidige coalitieakkoord komt naar voren

dat dit verder wordt uitgewerkt.

Voor een juiste waardering in het kader van de Wet WOZ (Waardering Onroerende Zaken) is het van belang dat we beschikken over de juiste gegevens. Invoering van de Omgevingswet per juli 2022 leidt er toe dat meer vergunningsvrij gebouwd mag worden. Door het wegvallen van

deze databron zal gezocht moeten worden naar nieuwe wegen om deze informatie te verkrijgen. Deze informatie is van belang om de WOZ-administratie up-to-date te houden en de jaarlijkse herwaardering goed te kunnen uitvoeren.

Wateroverlast en verdroging vragen steeds meer maatregelen in de publieke ruimte. Van de maatregelen in de publieke ruimte heeft iedereen profijt, daarom heeft de VNG voor belastingjaar 2023 een nieuwe modelverordening Rioolheffing opgesteld waarbij zoveel mogelijk percelen in de heffing worden betrokken.

De kwaliteit van de dienstverlening van onze gemeentelijke organisatie krijgt steeds

nadrukkelijker aandacht. Inwoners en ondernemers (klanten) stellen tegenwoordig andere en steeds hogere eisen. Zij zien daarvoor in het dagelijkse leven tientallen voorbeelden van hoe dienstverlening eruit kan zien. Actueel is de selfservice dienstverlening, de verschuiving van fysiek contact naar digitaal. Op steeds meer gebieden (bankzaken, webwinkels, digitale aanmeldformulieren) kan de consument geheel zelfstandig diensten of producten afnemen. Via internet krijgt hij/zij onmiddellijk en zonder tussenkomst van een medewerker toegang tot informatie of de mogelijkheid tot een transactie. De verdere digitalisering van de dienstverlening zal steeds meer impact hebben op de werkzaamheden van belastingen.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

De belastingen die een gemeente mag heffen zijn wettelijk vastgelegd. Daar binnen is elke gemeente zelf verantwoordelijk welke belastingen ze invoeren en de daarbij behorende tarieven, weliswaar binnen de wettelijke kaders.

De onroerendezaakbelasting is een algemene belasting waarbij de inkomsten naar de algemene middelen vloeien. Voor riool- en afvalstoffenheffing geldt dat de kosten de baten niet mogen overtreffen en dat baten enkel

bedoeld zijn om de kosten die hieruit voortvloeien, verwerken huishoudelijk afval en gemeentelijke watertaken, te dekken.

Voor deze twee belastingen geldt dat er sprake is van een KDE (Kostendekkende Exploitatie).

Daarnaast is de gemeente verplicht om data te leveren aan de Landelijke Voorziening WOZ. Afnemers van de data zijn de Belastingdienst, het Waterschap en het CBS.

Samenwerkingsverbanden

Voor de belastingheffing werkt de gemeente samen met de VNG en de LVLB (Landelijke Vereniging Lokale Belastingen). De VNG staat de gemeente bij met Modelverordeningen en de LVLB behartigt de belangen vanuit de praktijk op het gebied van lokale belastingen.

Daarnaast voert de gemeente Alphen aan den Rijn ook de belastingtaken uit voor de gemeente Kaag en Braassem.

Voor een juiste waardering en aanslagoplegging werkt de gemeente met de belastingapplicatie van Gouwit. Van hieruit wordt data uitgeleverd aan het CBS (Uitkering Gemeentefonds),

de Waarderingskamer (controle uitvoering Wet WOZ), Waterschappen, Belastingdienst en burger.

Al met al beschikt Team belastingen over een schatkist met data. Binnen het team worden deze data getransformeerd in informatie en onder andere gebruikt voor;

- **Financieel beleid:** P&C producten.
- **Financieel beheer:** Financiële aansluiting tussen de applicaties Key2 Finance en GOUW-it.
- **Datamanagement:** Aansluiting vanuit BAG naar WOZ.

- **BOR:** Afstemming rioolverordening en vrijstelling van watertaken, beleid rondom.
- **Afvalstoffenheffing.**
- **Vergunningen:** Aansluiting vanuit vergunningsaanvragen naar de WOZ en afhandeling van legesbezwaren, sloopmeldingen, asbest.
- **Uitvoering en Service:** datalevering in verband met de afvalpas.
- **Vastgoed:** Team belastingen adviseert over grondprijzen, Gemeentelijke objecten bij verkopen.
- **REO:** BIZ, Levering van data over historische gegevens voor revitaliseringsprojecten en leegstandsanalyses.
- **Toeziethouders:** in verband met handhaving, bestemmingsplannen, sloopmeldingen, asbest enzovoort.
- **Serviceplein:** in verband met kwijtscheldingsaanvragen, voorlichting, doorverwijzing en toeslagenaffaire.
- **Opgave gebiedsgericht werken:** Bezwaren over de WOZ- waarde gaan regelmatig over klachten van de directe leefomgeving. Signalen hierover geven we door naar de gebiedsbeheerders.
- **Opgave Informatisering en Digitalisering:** Hackathon Kwijtschelding.
- **Opgave duurzaamheid en Klimaat:** in verband met bodemdaling.
- **Maatschappelijke ontwikkelingen:** Beleidsontwikkelingen op het gebied van kwijtschelding (lastendruk, armoedeval, enzovoort).
- **Burgerzaken:** Levering van data, leegstand, ondermijning, signalen adresonderzoek.
- **Toezicht en veiligheid:** Levering data erband met gebruiker en eigenaren van panden en eventuele bewoning.

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
Belastingverordeningen 2022

7.7 Opgave informatisering en digitalisering

Introductie

Waar staan we nu?

- 1. Inwoners en ondernemers ervaren een excellente digitale dienstverlening**
Project digitale toegankelijkheid loopt en is halverwege. Alle content van de websites van de gemeente Alphen aan den Rijn voldoet aan de wettelijke toegankelijkheidseisen, we creëren uitsluitend digitaal toegankelijk content, medewerkers zijn opgeleid en procedures voor het borgen van de toegankelijkheid zijn geïmplementeerd.
- 2. Medewerkers worden optimaal ondersteund met digitale middelen**
Instroom, doorstroom en uitstroomproces medewerkers. Leidinggevenden kunnen op een eenvoudige digitale wijze alle benodigde bedrijfsmiddelen en toegangsrechten aanvragen voor nieuwe medewerkers, zodat deze direct kunnen starten. Bij doorstroom worden nieuwe middelen en toegangsrechten tijdig verstrekt en oude middelen en toegangsrechten ingetrokken. Bij uitstroom is bekend welke bedrijfsmiddelen moeten worden ingeleverd en toegangsrechten worden geblokkeerd. Dit is randvoorwaardelijk voor een goede invulling van de wendbare organisatie.
- 3. Door de inzet van soft robots het automatiseren van handmatige bulkverwerking in kort cyclische trajecten. Levert snel resultaten en vraagt beperkte inzet uitvoeringsteams. Draagt bij aan het verbeteren van de gegevenskwaliteit. Geeft medewerkers ruimte om hun aandacht aan de meer complexe zaken te wijden.**
- 4. Als organisatie werken we informatie gestuurd. En zijn hier ook op georganiseerd**
Uitvoeren van diverse pilots binnen het sociaal domein voor het leren te werken met de Data Canvas methode van de VU Amsterdam. Het borgen van het proces binnen het sociaal domein van de werkwijze. Aansluiten bij lopende initiatieven. Concreet zijn de nu het AKO (Alphens Keten Overleg) voor het gezamenlijk vaststellen van doelen en resultaten om te komen tot een succesvol dataproject. Verder de aanpak van ondermijning ondersteunen met data. Het borgen van de processen en procedures voor het (door)ontwikkelen van dashboards en rapportages.

Wat speelt er/wat komt er op ons af?

Digitalisering is een belangrijke productiefactor van gemeentelijke organisaties. En is randvoorwaardelijk voor het kunnen inspelen op de vele maatschappelijke ontwikkelingen. Investeren in digitalisering is dan ook geen keuze.

Ontwikkelingen in de digitale wereld gaat snel en de verwachtingen van de inwoners nemen toe. Ook de hoeveelheid data die wordt vastgelegd neemt de komende jaren exponentieel toe.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Vanzelfsprekend heeft de gemeente de wettelijke plicht de publieke belangen te beschermen en haar inwoners en ondernemers te beschermen en helpen. Als het gaat om digitalisering moet de gemeente er in ieder geval voor zorgen dat informatie over inwoners veilig is. Maar de wet stelt ook hoge eisen aan de gemeente als het gaat om toegankelijkheid en transparantie. De komende jaren zullen meerdere wetten in werking treden die er voor zorgen dat

meer (digitale) informatie sneller openbaar wordt (WOO, WMEBV, WEP, Single digital Gateway). Tegelijkertijd kan het bijna niet anders dan dat de toenemende cyberdreigingen er voor zorgen dat beveiligingskaders zoals de BIO aangescherpt worden. Ook de bescherming van persoonsgegevens (AVG) zal steeds zwaarder meewegen bij de uitvoering van beleid en het gebruik van informatie.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

Iedere ontwikkeling binnen de gemeente, regionaal of landelijk heeft een digitale component. Het gaat dan oa om te voldoen aan de wettelijke taken, het ondersteunen van inwoners en ondernemers, het kunnen sturen op doelen en resultaten (informatiegestuurd werken), het uitwisselen van data in samenwerkingsketens, in de buitenruimte efficiënt en effectief doen van onderhoud, reconstructies

en ontwikkelen, verantwoording kunnen afleggen aan gemeenteraad, inwoners, provincie en de rijksoverheid. Daarmee dient de opgave informatisering en digitalisering in samenhang te werken met opgaves wonen, verbindend samenleven, economie, duurzaamheid, digitalisering en de instrumenten omgevingswet en gebiedsgericht werken.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Samenwerkingspartners sociaal domein	Rijnstreek - samenwerking met Nieuwkoop en Kaag & Braassem	VNG realisatie

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Wet digitale toegankelijkheid	www.informatiehuishouding.nl/onderwerpen/wet-digitale-toegankelijkheid
Wet open overheid	www.informatiehuishouding.nl/onderwerpen/wet-open-overheid-woo
i-beleid (nog vast te stellen)	
Enterprise Architectuur (nog vast te stellen)	
Wet digitale overheid	www.digitaleoverheid.nl/dossiers/wet-digitale-overheid/

7.8 Digitalisering

Introductie

Waar staan we nu?

Als gevolg van COVID-19 Pandemie is er een duidelijke versnelling te zien als het gaat om de inzet en het gebruik van digitale hulpmiddelen (bijvoorbeeld thuiswerken). Zoals de COVID-19 pandemie er voor zorgt dat thuiswerken gemeengoed wordt, zo dwingen nieuwe landelijke en Europese beleidsinitiatieven (Omgevingswet, TOZO, Single Digital Gateway (SDG), Wet Openbare Overheid (WOO), Wet Digitale overheid (WDO) et cetera) de gemeente tot een flexibelere informatievoorziening. Digitalisering staat niet op zich, maar is volgend aan beleidskeuzes. Dit is wel aan het veranderen. De beleidsuitvoering gebeurt

immers grotendeels met behulp van de informatievoorziening. Nieuw beleid, maar ook bijsturing ervan vraagt altijd om aanpassing van de informatiesystemen. De informatievoorziening wordt hierdoor steeds bepalender. De gemeente heeft, net als de hele publieke sector, moeite het tempo waarin de informatievoorziening zich moet ontwikkelen bij te benen. Digitalisering is daarmee één van de belangrijkste strategische maar vooral overkoepelend thema's van de gemeente. Gelukkig neemt het besef hierover toe en daarmee staan we aan het begin van de transformatie.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Domein dienstverlening

Zaakgericht werken is inmiddels breed verankerd in nieuwe wet- en regelgeving. Dit wekt, nog los van allerlei nieuwe technologische mogelijkheden, hoge en andere verwachtingen van inwoners, inwoners en ondernemingen als het gaat om (digitale) dienstverlening. Uiteindelijk zullen Rijk, Provincies en Gemeenten samen via één digitaal (overheids)loket al hun diensten toegankelijk maken.

De integratie van al deze overheidsdiensten zal voornamelijk digitaal zijn waardoor de mix

tussen de verschillende kanalen (loket, telefoon, website) verandert. Een en ander betekent dat onder andere dat de gemeentelijke website de komende jaren meerdere malen flink aangepast moet worden. Dit stelt andere eisen aan de informatievoorziening die er voor zorgt de dienstverlening op deze verschillende kanalen voor inwoners, inwoners en ondernemers nauw op elkaar aansluiten (bijvoorbeeld een telefooncentrale) en software om het gebruik van websites en andere (digitale) kanalen te meten. Ook zijn technische oplossingen

nodig waarmee we informatie die nu nog ‘verstopt zit’ in de ambtelijke systemen kunnen ontsluiten (service integration) en toegankelijk maken voor inwoners (portaal).

Sociaal domein

Om de doelmatigheid en doeltreffendheid in het sociaal domein te vergroten, zijn in 2021 de eerste afspraken gemaakt die de basis leggen voor een (open) dataconvenant om tussen de ketenpartners in het sociaal domein informatie met elkaar uit te wisselen. Stapsgewijs zal de gemeente een ecosysteem hiervoor moeten ontwikkelen dat al informatie uit deze verschillende bronnen combineert en beschikbaar stelt aan partners in de keten. Dit moet uiteindelijk leiden tot een aanpak waarbij per buurt, wijk een passend aanbod aan sociale voorzieningen ontstaat waarover de gemeente de regie voert. De eerste experimenten die opgave informatie gestuurd werken momenteel organiseert, moeten hiervoor handvatten bieden. De focus ligt daarbij nu nog op de praktische vaardigheden die nodig zullen zijn om als regie-organisatie sturing te kunnen geven, maar zal – mogelijk als onderdeel van een opgave – verschuiven naar het tot stand brengen van de technische en organisatorische voorzieningen die nodig zijn voor een dergelijk ecosysteem.

Fysiek domein

Met gebiedsgericht werken heeft de gemeente een stap gezet om inwoners meer te betrekken bij de inrichting van hun buurt/wijk. De hybride werkplek die ambtenaren gebruiken maakt dit mede mogelijk. Als inwoners besluiten deze (nieuwe) inspraakmogelijkheden te benutten, zal het niet lang duren voordat de manier waarop er gestuurd en besloten wordt verandert. Dit betekent ook wat voor de informatievoorziening. Inwoners zullen zich willen laten informeren. De roep om meer informatie openbaar te maken (zoals bepaalt in meerdere wettelijke bepalingen) neemt dan toe. Het openbaar maken van informatie betekent ook dat we de context en waarde van informatie duidelijk(er) moet maken. Tevens zal het nodig zijn om inwoners te helpen bij het interpreteren van informatie. Dit stelt hogere eisen aan de mogelijkheden om informatie te analyseren, maar minstens net zo belangrijk ook aan de presentatiemogelijkheden.

Ook de informatiebehoefte zelf zal veranderen. Inwoners en ambtenaren zullen inzage wensen in (maatschappelijke) resultaten van aanpassingen in zaken als groenvoorziening, onderhoud van wegen, maatregelen te verbetering van de verkeersveiligheid zal toenemen. De technische mogelijkheden om deze ‘resultaat’ informatie te verzamelen zijn nog niet volwassen, maar zullen zich de komende vier jaar snel ontwikkelen. Dit stelt de gemeente voor de uitdaging om een heel nieuw speelveld (IoT) van nieuwe technologische mogelijkheden zich eigen maken. Beleidsmakers zullen ook nadrukkelijk verantwoording moeten afleggen over het gebruik van technologie in een context waarbij wet- en regelgeving altijd achterloopt op wat technologisch mogelijk is. In plaats van discussies over de (effecten van) maatregelen zelf, zal er ook steeds meer discussie ontstaan over de informatieverzameling. Bijvoorbeeld als het gaat om de gevolgen voor de privacy van inwoners of misbruik van informatie.

Domein bedrijfsvoering

De decentralisatie van voormalige Rijkstaken (bijvoorbeeld in het sociaal domein) naar gemeenten, zorgt ervoor gemeenten steeds meer taken uitbesteden en toegroeien naar een regie-organisatie. Gemeenten hebben nou eenmaal geen verstand heeft van bijvoorbeeld jeugdzorg. Er zijn hierdoor de afgelopen jaren complexe (zorg) ketens ontstaan. Deze beweging naar regievoering stelt ondersteunende diensten ook voor veranderingen. Om te beginnen komt dat doordat gemeenten veel meer en andersoortige (financiële) risico's lopen. De ervaring van de afgelopen jaren leert dat het nog niet lukt om hierop tijdig bij te sturen. Dat heeft niet alleen te maken met de wet- en regelgeving die gemeenten soms voor voldongen feiten stelt (vanuit het Rijk een taakstellend budget maar tegelijkertijd (te) weinig mogelijkheden voor de gemeente om het gebruik hiervan te beïnvloeden). Het mag duidelijk zijn dat ook de financiële organisatie en systemen van onze gemeente hier nog niet voldoende op zijn toegerust.

Gemeenten die grip willen krijgen op deze ketens zullen zich toe moeten gaan leggen op end-to-end (financieel) aansturing en risico-management. Om de komende periode tijdig en adequaat financieel bij te kunnen sturen zal

er, naast de werkzaamheden in verband met de reguliere begrotings- en verantwoordingscyclus, meer inzicht moeten ontstaan in de activiteiten en prestaties in elke schakel van de keten. Het gaat er dus om juist meer inzicht in niet financiële informatie te krijgen waarmee de gemeente financieel verder vooruit kan kijken en zo op tijd kan bijsturen. Dit alles zal het werk van veel professionals ingrijpend veranderen waarbij informatievoorziening een centrale rol zal spelen. Niet alleen omdat de (financiële) systemen en rapportages en benodigde vaardigheden flink zullen veranderen, maar ook omdat we hiermee (op termijn) nieuwe sturingsarrangementen mogelijk maken. Als het mogelijk wordt om betrouwbare financiële prognoses te maken over de keten, zou het – in theorie althans – ook

aantrekkelijker voor (markt)partijen zijn, om mede risicodragers te worden.

Naast de organisatie-overstijgende ketens die nu al in de maak zijn, staan andere stafdiensten die deel uitmaken van het domein bedrijfsvoering ook voor veranderingen. Als informatie end-to-end door de hele ambtelijke organisatie stroomt, neemt het belang van zeggenschap over- en sturing op het gebruik van informatie en bij behorende systemen toe. De komende jaren zal al merkbaar worden dat de besturing en organisatie hierdoor verandert. Sturing vanuit een team of afdeling zal plaatsmaken voor sturing op proces en product waardoor multidisciplinaire teams zullen ontstaan die op hun beurt weer andere eisen stellen aan de inrichting van de werkplekken in het stadhuis en de manier van leidinggeven.

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

Wettelijke verantwoordelijkheid

Vanzelfsprekend heeft de gemeente de wettelijke plicht de publieke belangen te beschermen en haar inwoners inwoners en ondernemers te beschermen en helpen. Als het gaat om digitalisering moet de gemeente er in ieder geval voor zorgen dat informatie over inwoners veilig is. Maar de wet stelt ook hoge eisen aan de gemeente als het gaat om toegankelijkheid en transparantie. De komende jaren zullen

meerdere wetten in werking treden die er voor zorgen dat meer (digitale) informatie sneller openbaar wordt (WOO, WMEBV, WEP, Single digital Gateway). Tegelijkertijd kan het bijna niet anders dan dat de toenemende cyberdreigingen er voor zorgen dat beveiligingskaders zoals de BIO aangescherpt worden. Ook de bescherming van persoonsgegevens (AVG) zal steeds zwaarder meewegen bij de uitvoering van beleid en het gebruik van informatie.

Samenwerkingsverbanden

Digitalisering is volledig verweven met alle taken en verantwoordelijkheden van de gemeente. Gelukkig staat Alphen aan den Rijn er niet alleen voor. Via de VNG werken gemeenten steeds nauwer met elkaar samen. Zo is er de InformatieBeveiligingsDienst (IBD) die veel taken uitvoert op het gebied van informatiebeveiliging. Daarnaast wordt er gezamenlijk ingekocht (GGR). De komende jaren zal deze samenwerking zich verbreden. Dat zal in eerste instantie vooral gebeuren bij het realiseren van technische voorzieningen om informatie tussen gemeenten en andere publieke organisaties te

delen, maar als het aan veel gemeenten en de VNG zal er ook op andere gebieden binnen de informatievoorziening nauwer en minder vrijblijvend samengewerkt moeten worden. Naast de VNG, bestaat de informatievoorziening van de gemeente uit een netwerk van honderden leveranciers zoals Solvinty, Centric, Microsoft en andere bedrijfsapplicaties. Onze afhankelijkheid van dit netwerk van marktpartijen neemt met de dag toe. De gemeente werkt hierin nauw samen met de gemeente Kaag en Braassem in de BVO Rijn en Braassem.

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten	Weblink
Nederlandse Digitaliseringsstrategie 2021	www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2021/04/26/nederlandse-digitaliseringsstrategie-2021/bijlage-nederlandse-digitaliseringsstrategie-2021.pdf
Common ground	www.vngrealisatie.nl/roadmap/common-ground
Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU)	www.vngrealisatie.nl/ggu
M&I ICT Benchmark Nederlandse Gemeenten	mxi.nl/uploads/files/page/ict-benchmark-gemeenten-2021-conclusies.pdf

7.9 Inkopen en aanbesteden

Introductie

Waar staan we nu?

In juni 2019 heeft het college van burgemeester en wethouders het Inkoop- en Aanbestedingsbeleid 2019-2022 vastgesteld en tijdens de informatiemarkt van 8 april 2021 is de evaluatie van de eerste twee jaren van dit beleid besproken. In dit beleid staat hoe de gemeente omgaat met haar aanbestedingen. Of het nu gaat om het aanbesteden van grote bouwprojecten, zorg of kantoorartikelen, met dit inkoop- en aanbestedingsbeleid beoogt de gemeente dat iedere aanbesteding op zijn eigen factoren bekeken wordt en, voor zover mogelijk, in overleg met de markt wordt

vormgegeven. Maat-werk en flexibiliteit zijn hierbij van groot belang.

De focus ligt hierbij op het speerpunt om 'van buiten naar binnen' te werken. De kernvragen zijn 'Waar hebben onze inwoners behoefte aan?' en 'Hoe kunnen wij dit het beste organiseren?'

Met dit inkoop- en aanbestedingsbeleid wordt een bijdrage geleverd aan de uitvoering van het 'Coalitie-akkoord 2018-2022: Groene stad met Lef!'. De gemeentelijke doelstellingen zijn leidend voor de inkoopdoelstellingen.

Wat speelt er/ wat komt er op ons af?

Maat-werk en flexibiliteit zijn van groot belang. Aanbestedingen vinden plaats in een dynamische omgeving, waardoor de gemeente continu bezig is met het verbeteren van haar inkoopprocessen.

We constateren echter dat er landelijke tendensen zijn waarbij er sprake is van (zeer) snel stijgende materiaalkosten, tekorten aan personeel bij leveranciers, leveringsonzekerheden

van materialen door schaarste waardoor planningen in het geding komen, inschrijfprijzen die boven budgetplafonds uitkomen en een recente jurisprudentie van de Hoge Raad waarin mededingingsprocedures van toepassing worden verklaard op andere gemeentelijke transacties dan aanbestedingen, zoals bijvoorbeeld grondtransacties (waar dit eerder nog niet werd toegepast).

Wettelijke taken

Wat doen we vanuit de verplichting, verantwoordelijkheid en ambitie?

De Gemeente besteedt aan conform de vastgestelde Europese drempelbedragen. Onder die Europese drempels heeft de Gemeente door middel van het Inkoop- en aanbestedingsbeleid

aanvullende eigen drempels vastgesteld in lijn met de Aanbestedingswet 2012 en de Gids Proportionaliteit.

Instrumenten

Deze instrumenten zetten we in:

Er wordt continu ingezet in het versterken van de verbinding met de markt. Dit wordt door de aanbestedende dienst gedaan door het houden van marktconsultaties. Daarnaast wordt overleg gevoerd met partijen zoals Bouwend Nederland, de Aanbestedingscommissie van de Vereniging

Onderneming Alphen aan den Rijn (VOA) als vertegenwoordiger namens een groot aantal lokale ondernemers. Om ook digitaal dichter en efficiënter in verbinding te staan met de markt is een digitaal inkoopplatform in werking.

Samenwerkingsverbanden

Tabel 1. Een overzicht van de samenwerkingsverbanden.

Lokaal	Regionaal	(Inter)nationaal
Leveranciers	Leveranciers	Leveranciers
Aanbestedingscommissie VOA		Bouwend Nederland

Relevante documenten

Tabel 2. Een overzicht van relevante visie, agenda's en verordeningen.

Documenten
Niet van toepassing

Contact met Gemeente Alphen aan den Rijn

Bezoekadres

Stadhuisplein 1 2405 SH Alphen aan den Rijn

Postadres

Postbus 13 2400 AA Alphen aan den Rijn

Telefoon

+31(0) 172 465 231

Website

www.alphenaandenrijn.nl/

E-mail

gemeente@alphenaandenrijn.nl